

ØKONOMI- og HANDLINGSPLAN 2024-2027

med BUDSJETT 2024

Kommunestyrets vedtak 12.12.2023, sak 107/23

Innhold

INNHOOLD	3
1. KOMMUNESTYRETS VEDTAK	6
1.1 VERBALE VEDTAKSPUNKTER	6
1.1.1 <i>Budsjett og økonomiplan</i>	6
1.1.2 <i>Skatter</i>	6
1.1.3 <i>Finans</i>	7
1.1.4 <i>Kommunale gebyrer - gebyrregulativet</i>	7
1.1.5 <i>Søknader</i>	7
1.1.6 <i>Fond</i>	7
1.1.7 <i>Øvrige verbalvedtak i kommunestyret</i>	7
1.2 BEVILGNINGSOVERSIKT DRIFTSBUDSJETTET	9
1.3 BEVILGNINGSOVERSIKT - INVESTERING	10
1.4 ØKONOMISK OVERSIKT ETTER ART - DRIFT.....	11
1.5 OVERSIKT OVER GJELD OG ANDRE VESENTLIGE FORPLIKTELSE I ØKONOMIPLANEN OG ÅRSBUDSJETTET	12
2. KOMMUNEDIREKTØRENS INNLEDNING	13
3. SENTRALE ØKONOMISKE RAMMEBETINGELSER	16
3.1 FRIE INNTEKTER OG TALL FRA STATSBUDESJETTET	16
3.2 SÆRLIGE FORHOLD FOR BUDSJETT 2024.....	16
3.3 BEFOLKNINGSUTVIKLINGEN.....	17
3.3.1 <i>Utviklingen framover</i>	18
3.4 KOSTRAANALYSE.....	21
3.5 BUDSJETTPOSTER 5-4 1.LEDD	23
3.5.1 <i>Rammetilskudd</i>	23
3.5.2 <i>Skatteinntekter</i>	24
3.5.3 <i>Eiendomsskatt</i>	24
3.5.4 <i>Andre generelle statlige inntekter</i>	25
3.5.5 <i>Renter og avdrag</i>	26
3.5.6 <i>Utbytte</i>	26
3.5.7 <i>Overføring til investering</i>	27
3.5.8 <i>Fondsbruk og avsetning</i>	27
4. MÅLTALL	28
4.1 KOMMUNESTYRETS MÅLTALL KL. § 14-2C.....	28
4.2 HANDLINGSPLANENS MÅLTALL	28
4.2.1 <i>Nært og godt å bo</i>	28
4.2.2 <i>Nært til mulighetene – gode forbindelser</i>	29
4.2.3 <i>Nær de du er glad i – god eldreomsorg, barnehage og skole</i>	29
4.2.4 <i>Nær der du bor – godt samhold</i>	30
4.2.5 <i>Nær jobben – gode jobber, arbeidskraft og kompetanse</i>	30
4.2.6 <i>Nær brukervennlig natur – godt å bruke naturen</i>	31
4.2.7 <i>Nært til kommunen – god kommune</i>	31
5. INVESTERINGSPROGRAM	32
5.1 INVESTERINGSRAMMER MED DETALJER	32
5.1.1 <i>Tilskudd til andres investering og aksjekjøp</i>	32
5.1.2 <i>Administrative investeringer</i>	32
5.1.3 <i>Vann- og avløpsprosjekter</i>	32
5.1.4 <i>Vei, bruer, gatelys og stedsutvikling</i>	32

5.1.5	<i>Bygg og Enøk prosjekter</i>	33
5.1.6	<i>Transport og lading</i>	33
5.1.7	<i>Parker, lekeplasser og lekeapparater</i>	33
5.1.8	<i>Inventar og utstyr</i>	33
5.1.9	<i>Brann og redning</i>	33
5.1.10	<i>Selvstendige prosjekter</i>	33
5.2	FINANSIERING AV INVESTERINGENE	34
5.3	STARTLÅN	34
6.	DRIFTSRAMMENE	35
6.1	POLITIKK – RAMME A.....	37
6.1.1	<i>Nasjonale føringer</i>	37
6.1.2	<i>Lokale føringer</i>	37
6.1.3	<i>Budsjettrammen</i>	38
6.1.4	<i>Planlagte aktiviteter</i>	38
6.2	INTERKOMMUNALE SAMARBEID – RAMME B	39
6.2.1	<i>NAV</i>	39
6.2.2	<i>Barnevernet</i>	41
6.2.3	<i>Øvrige interkommunale samarbeid</i>	41
6.2.4	<i>Budsjettrammen</i>	43
6.2.5	<i>Planlagte aktiviteter</i>	45
6.3	POLITISK OG LOVBESTEMTE TILSKUDD – RAMME C	46
6.3.1	<i>Innhold i rammeområdet</i>	46
6.3.2	<i>Føringer</i>	46
6.3.3	<i>Tilskudd til kirkelig fellesråd</i>	47
6.3.4	<i>Budsjettrammen</i>	48
6.4	ADMINISTRASJON - RAMME D	49
6.4.1	<i>Nasjonale føringer</i>	49
6.4.2	<i>Lokale føringer</i>	49
6.4.3	<i>Særlige utfordringer</i>	50
6.4.4	<i>Budsjettrammen</i>	51
6.4.5	<i>Planlagte aktiviteter</i>	52
6.5	OPPVEKST – RAMME E	54
6.5.1	<i>Nasjonale føringer</i>	54
6.5.2	<i>Lokale føringer</i>	55
6.5.3	<i>Særlige utfordringer</i>	55
6.5.4	<i>Budsjettrammen</i>	56
6.5.5	<i>Planlagte aktiviteter</i>	57
6.6	HELSE OG OMSORG – RAMME F	58
6.6.1	<i>Nasjonale føringer</i>	58
6.6.2	<i>Lokale føringer</i>	58
6.6.3	<i>Særlige utfordringer</i>	59
6.6.4	<i>Budsjettrammen</i>	63
6.6.5	<i>Planlagte aktiviteter</i>	64
6.7	SAMFUNNSUTVIKLING – RAMME H	65
6.7.1	<i>Nasjonale føringer</i>	65
6.7.2	<i>Lokale føringer</i>	65
6.7.3	<i>Særlige utfordringer</i>	66
6.7.4	<i>Budsjettrammen</i>	71
6.7.5	<i>Planlagte aktiviteter</i>	72
6.8	VANN OG AVLØP – RAMME J.....	74
6.8.1	<i>Nasjonale føringer</i>	74
6.8.2	<i>Lokale føringer</i>	74

6.8.3	<i>Særlige utfordringer</i>	74
6.8.4	<i>Budsjettrammen</i>	76
6.8.5	<i>Planlagte aktiviteter</i>	77
6.9	FELLES INNTEKTER OG UTGIFTER – RAMME M	79
6.9.1	<i>Innhold i rammen</i>	79
6.9.2	<i>Budsjettrammen</i>	79
7.	VEDLEGG	80
7.1	GEBYRREGULATIV OG BETALINGSSATSER	80
7.1.1	<i>Utleie av kultur-, idretts- og skolebygg til lag og organisasjoner i Nome og privatpersoner bosatt i Nome</i>	80
7.1.2	<i>Oppvekst</i>	80
7.1.3	<i>Helse og omsorg</i>	80
7.1.4	<i>Samfunnsutvikling</i>	81
7.2	TILTAKSKATALOG	82

1. Kommunestyrets vedtak

1.1 Verbale vedtakspunkter

1.1.1 Budsjett og økonomiplan

- Økonomiske oppstillinger etter [§ 5-4 og § 5-5](#) vedtas som kommunens budsjett og økonomiplan for perioden 2024-2027.
- Kommunens finansielle måltall er:
  - a. Nettodriftsresultat 1,7 % av driftsinntekter
  - b. Disposisjonsfond 5,0 % av driftsinntekter
  - c. Lånegjeld 80 % av driftsinntekter
  - d. Budsjettavvik 0,5 % avvik fra budsjett

1.1.2 Skatter

- Det utlignes skatt på formue/inntekt med maksimalsatser Stortinget fastsetter for inntektsåret 2023.
- Det skrives ut skatt på formue/inntekt med maksimalsatser Stortinget fastsetter for inntektsåret 2024.
- I medhold av eiendomsskatteloven [§§ 2 og 3](#), skrives eiendomsskatten ut etter utskrivningsalternativ «a) Faste eiendommer i hele kommunen».
- Den generelle skattesatsen settes til 7 promille jf. [Eiendomsskatteloven § 11 første ledd](#). Satsene differensieres ved at den sats som gjelder for boliger og fritidseiendommer settes til 4 promille.
- Skattegrunnlaget for boliger og fritidseiendommer blir satt til verdien multiplisert med 0,7, jf. [Eiendomsskatteloven § 8 A-2](#).
- Det benyttes bunnfradrag med kroner 250 000,-.
- Nome kommune har følgende fritak for eiendomsskatt:
  - Alle eiendommer som omfattes av [eiendomsskatteloven § 5](#).
  - Eiendommer eid av lag, foreninger, stiftelser og institusjoner fritas etter [eiendomsskatteloven § 7 bokstav a](#).
  - Fredede bygninger fritas etter søknad, jf. [Eiendomsskatteloven § 7 bokstav b](#).
  - Nyoppført bygning som brukes som bolig fritas etter [eiendomsskatteloven § 7 bokstav c](#) i 2 år, eller til kommunestyret endrer eller opphever fritaket.
- Eiendomsskatten betales i fire eller tolv terminer, jf. [Eiendomsskatteloven § 25](#).
- Ved taksering og utskrivning av eiendomsskatt i 2024 benytter kommunen skattevedtekter fastsatt av Sakkyndig nemnd for eiendomsskatt. For utskrivning av skatt på boligeiendommer benytter kommunen Skatteetatens formuesgrunnlag for de boliger hvor dette er beregnet.
- For skatteåret 2024 skal det også skrives ut eiendomsskatt på et «særskilt fastsatt grunnlag» i henhold til overgangsregelen i eiendomsskattelovens [§§ 3 og 4, første ledd](#). Dette særskilte grunnlaget skal i 2024 være lik 1/7 av differansen mellom eiendomsskattegrunnlaget i 2018 og 2019 som er forårsaket av at produksjonsutstyr og -installasjoner ikke skal regnes med i grunnlaget for verk og bruk, som fra og med 2019 blir ansett som næringseiendom.

1.1.3 Finans

- Nome kommune betaler avdrag etter minimumsavdragsprinsippet i henhold til [kommunelovens §14-18](#) Avdrag på lån. Avdragstiden settes til maksimalt 40 år.
- Nome kommune tar opp lån inntil 55 900 000 kroner, jamfør [skjema §5-5](#) og [kommunelovens §14-15](#) Lån til egne investeringer.
- Det er en forutsetning at alle investeringstiltak er fullfinansierte før igangsetting.
- Nome kommune tar foreløpig ikke opp startlån i Husbanken for 2024. Kommunedirektøren bes komme tilbake til kommunestyret dersom behovet skulle være større enn ubrukte lånemidler fra 2023 kan dekke.
- I samsvar med vedtatt finansreglement, gis kommunedirektøren fullmakt til å velge kredittinstitusjon og lånevilkår, herunder fastsette løpetid innenfor vedtatt låneramme.

1.1.4 Kommunale gebyrer - gebyrregulativet

- Satser for gebyr og egenbetaling vedtas som vist i vedlagt dokument "Gebyr og betalingssatser 2024".

1.1.5 Søknader

- Kontantoverføringen til Nome kirkelige fellesråd fastsettes til 7,247 millioner kroner og inngår i rammeområde C: Politiske/lovbestemte tilskudd og medlemskap.
- Søknad fra Ulefoss bryggepark drift AS om driftstilskudd imøtekommes delvis med et driftstilskudd på kroner 329 000,-. Beløpet tilsvarer tilskudd i 2023 med deflatorvekst.
- Søknaden fra Telemarksveka om tilskudd avslås på grunn av manglende midler.

1.1.6 Fond

- Det budsjetteres med kroner 526 000,- i konsesjonsavgifter og inntektene settes av til bundet fond. Tidligere års avsetning på kroner 526 000,- brukes til å finansiere deler av tilskuddet til Midt-Telemark og Nome utvikling.
- Det er budsjettert med en avsetning til bundne vann- og avløpsfond på kroner 272 000,-.
- Det brukes 21 731 000,- kroner av disposisjonsfond for å balansere budsjett for 2024.

1.1.7 Øvrige verbalvedtak i kommunestyret

- Kontrollutvalget får en budsjetttramme på 1 348 700,- for sitt arbeid i 2024.
- Kommunedirektøren bes tilrettelegge for at kommunens kompetanse på områder som økonomi, ledelse, varselhåndtering, vedlikehold og andre relevante områder, kan tilgjengeliggjøres for rådgivning og veiledning for idrettslag og annen frivillighet. Spesifikt

ønskes en vurdering av muligheten for å etablere et tverrfaglig team som kan bistå kultur- og idrettskonsulenten i rådgivning av kommunens mange lag og foreninger, samt hvordan et slikt team kan/bør organiseres.

Tiltaket antas å ha liten til ingen økonomisk konsekvens, og sak med anbefaling bes lagt frem for Samfunnsutviklingsutvalget i l.a. 1. halvår 2024.

- Midt Telemark bredbånd ønsker å sponse elevene som starter i 1.trinn i kommunen med skolesekker ved oppstart høst 2024.
Dette vil ikke ha noen innvirkning på budsjettet, og det menes at dette er et godt tiltak for trafikksikkerheten samt i jobben med å utjevne sosiale forskjeller.

Tallbudsjettet endres på følgende måte:

	2024	2025	2026	2027
Beholde kafedrift Lundetunet og Ribo	500	1 000	1 000	1 000
Kafedrift Lundetunet og Ribo – reduserte kostnader	-100	-300	-300	-300
Reversere kutt kulturmidler	500	500	500	500
Redusere kulturmidler fra 1,2 til 1 million	-200	-200	-200	-200
Kreftkoordinator – øke 40 prosent stilling	300	300	300	300
Beholde bibliotek Lunde	201	268	268	268
Bunnfradrag eiendomsskatt – 250.000	3 600			
Mellomfinansiering spillemidler	1 000	1 000		
Økt støtte til frelsesarmeens julegryte	90	90	90	90
Folkevalgtopplæring samfunnsutviklingsutvalget	30			
Videreføre Nyby med mål om ekstern finansiering	45			

	2024	2025	2026	2027
Øke frie inntekter		-3 000	-3 000	-3 000
Redusere tilbud om sommerjobb for ungdom	-500	-500	-500	-500
Bruk av disposisjonsfond	-5 301			

1.2 Bevilgningsoversikt Driftsbudsjettet

Kommunens driftsbudsjett etter kommunelovens [økonomiforskrift §5-4](#) vedtas slik tabellene viser.

§ 5-4 Bevilgningsoversikt drift - Budsjett/økonomiplan 2024-2027								
	Alle beløp i 1000 kroner	Regnskap År 2022	Budsjett 1/1 - 2023	Budsjett 31/12 - 2023	Budsjett ÅR 2024	Budsjett År 2025	Budsjett År 2026	Budsjett År 2027
1	Rammetilskudd	-210 510	-225 352	-229 887	- 238 072	-239 967	-239 967	-239 967
1	Inntektsutjavnng	-46 681	-43 078	-44 439	- 47 736	-46 509	-46 509	-46 509
1	Trekk pga høye K-kraft inntekter		18 300	5 394	-	0	0	0
2	Skatt på inntekt og formue	-197 933	-182 123	-185 612	- 200 585	-200 506	-200 506	-200 506
3	Eiendomsskatt	-20 655	-20 400	-24 000	- 24 000	-27 600	-27 600	-27 600
4	Andre generelle driftsinntekter	-56 606	-52 605	-64 569	- 61 163	-59 866	-58 816	-57 766
	<i>Konsesjonsavgifter</i>	-526	-526	-526	- 526	-526	-526	-526
	<i>Naturressursskatt</i>	-3 534	0	0	-			
	<i>Rente- og avdragskompensasjon tidl års investeringer</i>	-1 464	-1 300	-1 850	- 1 850	-1 750	-1 700	-1 650
	<i>Vertskommunetilskudd drift asylmottak</i>	-3 037	-3 150	-3 150	- 3 100	-3 100	-3 100	-3 100
	<i>Vertskommunetilskudd psykisk utviklingshemmede</i>	-24 291	-21 692	-23 406	- 21 400	-21 400	-21 400	-21 400
	<i>Integreringstilskudd flyktninger</i>	-17 459	-19 642	-29 757	- 28 197	-27 000	-26 000	-25 000
	<i>Særskilt tilskudd enslige mindreårige</i>	-6 295	-6 295	-5 880	- 6 090	-6 090	-6 090	-6 090
5	SUM GENERELLE DRIFTSINTEKTER	-532 386	-505 258	-543 113	- 571 556	-574 448	-573 398	-572 348
6	Sum bevilgninger drift, netto	468 195	513 332	551 655	545 978	534 803	522 305	515 944
7	Avskrivninger	27 457	29 000	29 000	29 000	30 000	30 000	30 000
8	SUM NETTO DRIFTSUTGIFTER	495 652	542 332	580 655	574 978	564 803	552 305	545 944
9	SUM BRUTTO DRIFTSRESULTAT	-36 734	37 074	37 542	3 422	-9 645	-21 093	-26 404
	Finansinntekter og utgifter							
10	Renteinntekter	-2 647	-2 000	-4 000	- 4 000	-3 500	-3 000	-2 500
11	Utbytte	-19 586	-16 700	-16 000	- 13 200	-16 500	-16 500	-16 500
	<i>Utbytte Telemark Energi</i>	-10 444	-9 000	-5 000	- 6 200	-7 800	-7 800	-7 800
	<i>Utbytte Midt-Telemark kraft</i>	-9 142	-7 700	-11 000	- 7 000	-8 700	-8 700	-8 700
13	Renteutgifter lån per 31.12.2023	14 341	26 024	28 924	34 925	30 800	27 900	26 300
13	Renterutgifter nye lån 2024-2027				1 205	3 645	6 120	8 465
14	Avdrag på lån	25 094	25 500	25 500	26 000	26 500	26 500	27 000
15	SUM NETTO FINANSUTGIFTER	17 202	32 824	34 424	44 930	40 945	41 020	42 765
16	Motpost avskrivninger	-27 457	-29 000	-29 000	- 29 000	-30 000	-30 000	-30 000
17	SUM NETTO DRIFTSRESULTAT	-46 989	40 898	42 966	19 352	1 300	-10 073	-13 639
	Disponering/dekning av netto driftsresultat							
18	Overføring til investeringsregnskapet	1 819	8 600	11 515	2 150	2 150	2 150	2 150
19	Avsetninger til bundne driftsfond	2 081	526	526	800	873	871	868
20	Bruk av bundne driftsfond	-8 777	-5 425	-5 951	- 571	-526	-526	-526
21	Avsetning til disposisjonsfond	51 867	0	0	-	0	5 736	9 305
22	Bruk av disposisjonsfond	0	-44 599	-49 056	- 21 731	-4 639	0	0
23	Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	-	0	0	0
24	Sum disponeringer/dekning	46 989	-40 898	-42 966	- 19 352	-2 142	8 231	11 797
25	Overføring til senere budsjettår	0	0	0	-	-842	-1 842	-1 842

Bevilgningsoversikt drift - Budsjett/økonomiplan 2024-2027

Alle beløp i 1000 kroner	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
Bevilgning til rammeområdene	År 2022	1/1 - 2023	31/12 - 2023	ÅR 2024	ÅR 2025	ÅR 2026	ÅR 2027
A: Politikk	3 857	3 073	3 103	2 960	3 335	2 735	3 315
B: Interkommunale samarbeid	55 552	79 679	87 244	88 385	89 283	87 559	86 275
C: Politisk/lovbestemte tilskudd og medlemskap	6 445	13 363	13 361	12 410	12 283	12 155	12 028
D: Administrasjon	28 165	21 746	21 441	22 270	22 650	22 654	22 558
E: Oppvekst	134 120	139 270	153 846	157 360	152 919	147 164	144 438
F: Helse- og omsorg	225 540	225 333	235 832	239 845	233 607	232 927	231 966
H: Samfunnsutvikling	62 231	62 445	70 179	55 346	54 571	51 454	50 405
J: Vann og Avløp	- 12 965	-	1 500	-	-	-	-
M: Felles inntekter/utgifter	- 42 215	- 37 002	- 40 802	- 32 895	- 34 024	- 34 524	- 35 225
SUM DRIFT FORDELT PÅ RAMMEOMRÅDENE	460 730	507 907	545 704	545 681	534 624	522 124	515 760
Korreksjon rammer: Overføring til investering (art 570)		-	-	-			
Korreksjon rammer: Avsetning til bundet fond (art 550)	- 1 312	-	-	- 274	- 347	- 345	- 342
Korreksjon rammer: Bruk av bundet fond (art 950)	8 777	5 425	5 951	571	526	526	526
SUM BEVILGNINGER DRIFT NETTO (LINJE 6)	468 195	513 332	551 655	545 978	534 803	522 305	515 944

1.3 Bevilgningsoversikt - investering

Kommunens investeringsbudsjett etter kommunelovens [økonomiforskrift §5-5](#) vedtas slik:

§ 5-5 Bevilgningsoversikt investering							
Alle beløp i 1000 kroner	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
	År 2022	1/1 - 2023	31/12 - 2023	ÅR 2024	ÅR 2025	ÅR 2026	ÅR 2027
Investeringer i varige driftsmidler	39 666	62 350	121 730	73 235	70 475	111 850	66 110
Tilskudd til andres investeringer	941	800	800	800	800	800	800
Investeringer i aksjer/andeler i selskaper (KLP)	1 819	8 600	11 515	2 150	2 150	2 150	2 150
Utlån av egne midler	-	-	-	-	-	-	-
Avdrag på lån	-	-	-	-	-	-	-
Sum investeringsutgifter	42 426	71 750	134 045	76 185	73 425	114 800	69 060
Kompensasjon for merverdiavgift	- 4 611	- 8 770	- 14 070	- 11 350	- 11 075	- 19 350	- 10 210
Tilskudd fra andre	- 10 455	- 1 500	- 9 664	- 3 535	- 1 200	- 18 200	- 12 200
Salg av varige driftsmidler	- 448	-	-	-	-	-	-
Salg av finansielle anleggsmidler	-	-	-	-	-	-	-
Utdeling fra selskaper	-	-	-	-	-	-	-
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	- 174	-	-	-	-	-	-
Bruk av lån	- 24 701	- 52 880	- 99 246	- 59 150	- 59 000	- 75 100	- 44 500
Sum investeringsinntekter	- 40 389	- 63 150	- 122 980	- 74 035	- 71 275	- 112 650	- 66 910
Videreutlån	6 797	10 000	20 000	-	7 500	7 500	7 500
Bruk av lån til videreutlån	- 6 797	- 10 000	- 20 000	-	- 7 500	- 7 500	- 7 500
Avdrag på lån til videreutlån	5 143	2 200	2 200	2 500	2 200	2 200	2 200
Mottatte avdrag på videreutlån	- 4 683	- 2 200	- 2 200	- 2 500	- 2 200	- 2 200	- 2 200
Netto utgifter videreutlån	460	-	-	-	-	-	-
Overføring fra drift	- 1 819	- 8 600	- 11 515	- 2 150	- 2 150	- 2 150	- 2 150
Avsetning til bundne investeringsfond	1 880	-	450	-	-	-	-
Bruk av bundne investeringsfond	- 2 558	-	-	-	-	-	-
Avsetning til frie investeringsfond							
Bruk av frie investeringsfond							
Dekning av tidligere års udekket beløp	-	-	-	-	-	-	-
Sum overføring fra drift og netto avsetn.	- 2 497	- 8 600	- 11 065	- 2 150	- 2 150	- 2 150	- 2 150
Fremført til inndekning i senere år (udekket)	-	-	-	-	-	-	-

Investeringstiltak uten tilskudd					
	Alle beløp i 1000 kroner	Budsjett År 2024	Budsjett År 2025	Budsjett År 2026	Budsjett År 2027
X10	Inv. Ramme - Tilskudd til andres investeringer og aksjekjøp	2 950	2 950	2 950	2 950
X11	Inv. Ramme - Administrative prosjekter	5 510	4 635	4 635	4 635
X12	Inv. Ramme - Vann og avløp	15 000	15 000	15 000	15 000
X13	Inv. Ramme - Vei, bruer, gatelys, og stedsutvikling	5 630	4 000	3 800	3 800
X14	Inv. Ramme - Bygg og Enøk	31 175	25 480	10 500	-
X15	Inv. Ramme - Transport og lading	2 850	550	550	550
X16	Inv. Ramme - Parker, lekeplasser og lekeapparater	3 750	-	-	-
X18	Inv. ramme inventar og utstyr	750	125	125	125
X19	Inv. Ramme brann og redning	2 855	-	-	-
X72	Ombygging Bjervatun - omsorgsbolig med heldøgns omsorg	500	1 500	67 000	42 000
X76	Geovekst-Prosjekt	160	60	-	-
X77	Lokaler SFO Holla 10-årige skole	2 000	15 000	-	-
X78	Samlokalisering felles base eiendom/VA	200	4 000	10 000	-
X79	Oppgradering av samfunnshuset	150	125	240	-
Sum Investeringstiltak		73 480	73 425	114 800	69 060
Øremerkede tilskudd					
X13	Trafikksikkerhetstiltak - tilskudd	-	1 200	1 200	1 200
X14	Tilskudd Husbanken - netto økning 2 sykehjemsplasser	830	-	-	-
X72	Tilskudd Husbanken - heldøgs omsorgsplasser	-	-	17 000	11 000
Sum tilskudd		830	1 200	18 200	12 200

Det er lagt inn 3,25 millioner kroner i ubrukte lånemidler fra 2023 i budsjettet for 2024. Øvrige ubrukte budsjettmidler for prosjekter som ikke er avsluttet blir overført fra 2023 til 2024 i egen sak etter regnskapsavslutningen 2023.

1.4 Økonomisk oversikt etter art - drift

	Forskriftsskjema § 5-6	Budsjett 2024
1.	Rammetilskudd	-285 808 000
2.	Inntekts- og formuesskatt	-200 585 000
3.	Eiendomsskatt	-24 000 000
4.	Andre skatteinntekter	-526000
5.	Andre overføringer og tilskudd fra staten	-60 637 000
6.	Overføringer og tilskudd fra andre	-82 343 961
7.	Brukerbetalinger	-31 399 159
8.	Salgs- og leieinntekter	-105 107 269
9.	Sum driftsinntekter	-790 406 389
10.	Lønnsutgifter	420 641 471
11.	Sosiale utgifter	108 655 233
12.	Kjøp av varer og tjenester	191 979 235
13.	Overføringer og tilskudd til andre	43 552 813
14.	Avskrivninger	29 000 000
15.	Sum driftsutgifter	793 828 752
16.	Brutto driftsresultat	3 422 363
17.	Renteinntekter	-4 000 000
18.	Utbytter	-13 200 000
19.	Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	0

	Forskriftsskjema § 5-6	Budsjett 2024
20.	Renteutgifter	36 130 000
21.	Avdrag på lån	26 000 000
22.	Netto finansutgifter	44 930 000
23.	Motpost avskrivninger	-29 000 000
24.	Netto driftsresultat	19 352 363
	Disponering eller dekning av netto driftsresultat:	
25.	Overføring til investering	2 150 000
26.	Avsetninger til bundne driftsfond	800 000
27.	Bruk av bundne driftsfond	-571 363
28.	Avsetninger til disposisjonsfond	0
29.	Bruk av disposisjonsfond	-21 731 000
30.	Dekning av tidligere års merforbruk	-
31.	Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	-19 352 363
32.	Fremført til inndekning i senere år (merforbruk).	0

1.5 Oversikt over gjeld og andre vesentlige forpliktelser i økonomiplanen og årsbudsjettet

Kommunens oversikt over gjelder og andre vesentlige forplikter etter kommunelovens [økonomiforskrift §5-7](#) følger under.

§ 5-7 Oversikt over gjeld og andre vesentlige langsiktige forpliktelser				
Alle beløp i 1000 kroner	Budsjett år 2024	Budsjett år 2025	Budsjett år 2026	Budsjett år 2027
Lån til egne formål				
Nytt lån til egne formål i budsjettåret	- 59 150	- 59 000	- 75 100	- 44 500
Avdrag på egne lån i budsjettåret	26 000	26 500	26 500	27 000
Gjeldsøkning i løpet av budsjettåret	- 33 150	- 32 500	- 48 600	- 17 500
Lån til egne formål ved inngangen til budsjettåret	- 671 000	- 704 150	- 736 650	- 785 250
Lån til egne formål ved utgangen av budsjettåret	- 704 150	- 736 650	- 785 250	- 802 750
Startlån til videreutlån				
Nytt lån til videreutlån	-	- 7 500	- 7 500	- 7 500
Budsjetterte avdrag på startlån	2 500	2 200	2 200	2 200
Gjeldsøkning i løpet av budsjettåret	2 500	- 5 300	- 5 300	- 5 300
Lån til videreutlån (startlån) ved inngangen av budsjettåret	- 63 558	- 61 058	- 66 358	- 71 658
Lån til videreutlån (startlån) ved utgangen av budsjettåret	- 61 058	- 66 358	- 71 658	- 76 958
Sum gjeld ved utgangen av budsjettåret	- 765 208	- 803 008	- 856 908	- 879 708

Det er ingen andre kjente vesentlige langsiktige forpliktelser utover lånegjeld.

2. Kommunedirektørens innledning

Planlegging for en ny tid

Økonomiplanen utgjør kommuneplanens handlingsdel. Det er gjennom denne handlingsdelen at visjoner, mål og strategier i overordnede planer konkretiseres.

Vi har lenge visst at det vil skje en endring i befolknings sammensetningen. Det blir relativt færre yrkesaktive i forhold til antall pensjonister. Det skaper en utfordring for de kommunale tjenestene. Antall brukere vil øke, men det vil ikke være nok yrkesaktive dersom vi skal fortsette å gi tjenester på samme måte som i dag. Dette er en utfordring som ikke kan løses med penger.

Mange mennesker opplever å stå utenfor samfunnet. Det er unge som dropper ut av skolen, det er voksne som står utenfor arbeidslivet og det er eldre som opplever ensomhet. Noen står også utenfor kultur- og organisasjonsliv. Utenforskapet fører til at samfunnet går glipp av nødvendig arbeidskraft, og kommunale tjenester belastes unødvendig. Det er billigere å forebygge enn å reparere.

Krig og naturkatastrofer sender mennesker på flukt.

De siste årene har vi sett flere eksempler, også i Norge, på at lokalsamfunn har opplevd dramatiske hendelser som følge av ekstremvær. Statlige og regionale myndigheter har klare forventninger til at kommunene gjør nødvendige tiltak for å tilpasse seg og begrense klimaendringene.

Morgendagens utfordringer trenger derfor nye løsninger. Gjennom en innovativ tilnærming der vi kartlegger behov, involverer ansatte, brukere, næringsliv, frivillighet og andre samfunnsaktører må vi finne fram til nye løsninger. Digitalisering kan være en del av dette, men det er viktig å huske på at omstilling handler 80 prosent om mennesker og 20 prosent om teknologi.

Kommunal planlegging må ta inn over seg de utfordringene vi står overfor – ikke bare de faglige, men også de menneskelige og økonomiske. Det er derfor et mål at vi planlegger så mye som nødvendig, men så lite som mulig. På den måten får vi brukt ressursene optimalt. Kommunestyret skal i løpet av 2024 vedta en kommunal planstrategi for denne kommunestyreperioden. Planstrategien skal blant annet fastsette hvilke kommunale planer som skal utarbeides. Men det er først når framtidige økonomiplaner/handlingsplaner vedtas at de overordnede planene kan realiseres.

Tilbake til normalen

Ved budsjettbehandlingen for 2023 var det tydelige tegn på at det ikke var balanse mellom kommunens inntekter og utgifter. Ved behandlingen av budsjettet for 2023 ble det vedtatt å bruke 44,6 millioner fra kommunens disposisjonsfond. Ved behandling av 1. tertialrapport i 2023 viste prognosene at flere av rammeområdene styrte mot et merforbruk. Årsakene var knyttet både til økte rentekostnader, nye behov innen sosial og barnevern, feilbudsjettering og bruk av vikarbyrå på grunn av rekrutteringsutfordringer. Kommunestyret tilførte rammene til sammen 4,5 millioner fra disposisjonsfondet for å dekke merforbruket. Mye av fondsbruken både i budsjettbehandling og ved budsjettrevisjon var knyttet opp til engangstiltak. Men 10,8 millioner kroner som ble finansiert med fond var knyttet til langvarige eller permanente tiltak. Også opprettelsen av faste stillinger har blitt finansiert med fondsmidler. I den økonomiske situasjonen Nome kommune er i, er det ikke mulig å innarbeide slike nye driftstiltak innenfor de ordinære rammene.

I forbindelse med formannskapetets signalmøte i september så det ut som at vi stort sett kunne videreføre dagens drift i 2024 dersom vi så bort til målet om et positivt netto driftsresultat. Det var imidlertid ikke rom for nye tiltak eller styrking av disposisjonsfondet.

Ut over høsten har budsjettarbeidet avdekket at vi igjen står overfor store økonomiske utfordringer. En videreføring av dagsens drift er ikke mulig. Hovedårsaken til de endrede forutsetningene er i hovedsak:

3. Veksten i frie inntekter (Rammetilskuddet fra staten og skatteinntekter) kompenserer ikke for lønns- og prisvekst.
4. Lavere befolkningsvekst enn landsgjennomsnittet
5. Betydelig økte rentekostnader.
6. Betydelig økte pensjonskostnader.
7. Økte kostnader innen sosial og barnevern.

Nome kommune må i denne situasjonen redusere sine driftsutgifter. Sammenligninger med andre kommuner viser at vi allerede drifter de fleste av våre tjenester svært effektivt. Unntaket er de ovennevnte sosial- og barnevernstjenestene. Dette er tjenester der brukernes rettigheter står sterkt. Det er derfor vanskelig å vedta budsjettreduksjoner for disse tjenestene. Mange andre tjenester er også lovregulert og tjenestenivået er koblet opp mot forsvarlighet. Det er derfor begrenset med tjenester som kan tas bort. Den høye effektiviteten viser at det heller ikke er forsvarlig med ostepøl-kutt over alt.

Det er særlig i de to første årene av økonomiplanperioden at utfordringene er store. Da ligger det an til at utgiftene blir større enn inntektene til tross for at det foreslås omfattende driftsreducerende tiltak. En av årsakene til dette er at det ikke er realistisk å iverksette tiltak umiddelbart etter vedtak. Derfor er det lagt inn halvårseffekt på mange tiltak. Denne forsinkelseeffekten er det verd å merke seg. I fjor var bildet likt. Det første året (2023) krevde stor bruk av disposisjonsfond for å komme i balanse, men allerede året etter var tallene positive. Nå – ett år etter – er tallene på nytt røde det første året. Denne gangen trenger vi ytterligere ett år for å komme på plussiden. Dersom dette gjentar seg år etter år, vil etter hvert disposisjonsfondet bli brukt opp, uten at det blir tilført nye midler. I en slik situasjon er det derfor ekstra viktig at de vanskelige prioriteringene og grepene ikke utsettes. Da vil utfordringen bare bli enda større neste år.

Nytenking før det blir krise

Nome kommune kan se tilbake på to svært gode år økonomisk sett. Både 2021 og 2022 endte med store positive resultater. Ved utgangen av 2022 var disposisjonsfondet på hele 92 millioner kroner. Ved inngangen til 21024 er det ventet at disposisjonsfondet vil være på ca. 43 millioner kroner. En viktig årsak til kommunens gode resultater de siste årene er knyttet til de kraftrelaterte inntektene. Det er verd å merk seg at disse inntektene er forventet å holde seg høye også i årene framover. Inntekter som nå er disponert til løpende driftsoppgaver. Kraftmarkedet er veldig usikkert, med store prisvariasjoner. Det gjør også at det er knyttet stor usikkerhet til prognosene. En nedgang i strømprisene vil få ytterligere store konsekvenser for kommunens tjenestetilbud. Vi er ekstra sårbare når løpende drift blir finansiert med markedsbaserte inntekter.

I denne situasjonen er vi heldige som nå har et disposisjonsfond som kan brukes til å dekke inn kostnader i en overgangsfase. Bruk av disposisjonsfond til løpende driftsutgifter er imidlertid ikke økonomisk bærekraftig. Midlene på disposisjonsfondet kan bare brukes én gang. For å fylle opp disposisjonsfondet igjen er vi avhengige av et positivt driftsresultat. Jeg mener det derfor er viktig at vi benytter anledningen til å jobbe med omstilling og nytenking. Det som først kan oppleves som negativt kan utløse ressurser og ideer som gjør at tilbudene til innbyggerne blir bedre enn før.

Det jobbes godt med endring og utvikling av tjenestetilbudet i alle kommunalområdene. Slik endringer tar imidlertid tid, da det er nødvendig med forankring og medvirkning blant både ledere,

ansatte, tillitsvalgte og brukere. Jeg håper vi kan fortsette dette gode arbeidet. Ved å vente til det blir helt krise, vil hele organisasjonen fort bli handlingslammet og kaoset råde.

Ved framlegging av økonomiplan og budsjett blir det ofte mye fokus på de tiltakene det ikke lenger er rom for. Nome kommune skal fortsette å levere tjenester til over en halv milliard kroner i året. Vi leverer mange og gode tjenester til kommunens innbyggere for disse midlene. Jeg oppfordrer derfor til at det rettes like mye fokus på hvordan vi bruker de midlene vi har og hvilke mål vi ønsker å oppnå, som på de midlene vi ikke har.

Kommunestyret bestemmer rammene

Dette dokumentet har blitt til gjennom en omfattende prosess. Ledere, medarbeidere og tillitsvalgte har bidratt med sin kunnskap. Jeg gir gjennom dette dokumentet mine anbefalinger om driftsrammer, mål og aktiviteter for Nome kommunes drift i årene 2024-2027 basert på overordna planer og realistiske rammebetingelser. Dessverre er det slik at ambisjoner i planverket ikke alltid lar seg realisere innenfor de økonomiske rammene som er tilgjengelige.

Mitt grunnlag er også basert på det forslaget til statsbudsjett som regjeringen la fram 6. oktober. Det vil kunne skje endringer i det endelige statsbudsjettet som vedtas i Stortinget som påvirker rammebetingelsene for Nome kommune.

Mitt forslag til økonomiplan og handlingsplan er et grunnlag for politiske prosesser, prioriteringer og vedtak. Selv om stafettpinnen formelt tas over av formannskapet nå dette dokumentet legges fram vil administrasjonen kunne bistå i den politiske prosessen. Det er etter kommuneloven formannskapet som har den lovpålagte plikten til å fremme sin innstilling til kommunestyret. Før kommunestyret vedtar det endelige handlingsprogrammet skal formannskapets innstilling gjøres kjent for innbyggere, ansatte og organisasjons- og næringsliv. Dette sikrer en demokratisk prosess.

Det er kommunestyret som gjennom sitt vedtak til slutt fastsetter kommunens mål og rammer.

Ulefoss, 07.11.2023

Rune Engehult
kommunedirektør

3. Sentrale økonomiske rammebetingelser

3.1 Frie inntekter og tall fra statsbudsjettet

Forslag til statsbudsjett som ble lagt fram 6. oktober er grunnlag for kommunens inntekter.

Handlingsrom for kommunene

Tabellen under viser regjeringens forslag til økt handlingsrom for kommunene samlet.

Økt handlingsrom (reell vekst)	Komprop. 2024	NB2024	Herav komm.	Herav FK
Realvekst i frie inntekter	5,6-5,9	6,4	5,1	1,3
Merkostnader demografi*	-3,9	-3,9	-3,1	-0,8
Merkostnader pensjon**	-1,2	-2,0	-1,8	-0,2
Satsinger innenfor veksten i frie inntekter	-0,6	-0,6	-0,3	-0,3
Økt handlingsrom	-0,1-0,2	-0,1	-0,1	0

Samlet for kommunesektoren gir ikke de frie inntektene økning i kommunens handlingsrom, heller det motsatte. Samlet er den en negativ utvikling for 2024. Det vil være store variasjoner for de ulike kommunene. Merkostnader til pensjon har økt siden kommuneproposisjonen i mai og fram til statsbudsjettet er lagt fram.

Nome kommune får en vekst i de frie inntektene på 18,3 millioner kroner, eller 3,9 prosent. Den kommunal deflatoren (pris- og lønnsvekst for kommunesektoren) er anslått til 4,3 prosent, og det betyr at det økonomiske handlingsrommet til Nome kommune blir mindre.

3.2 Særlige forhold for budsjett 2024

Renteøkningen har fortsatt jevnt og trutt gjennom 2023. Året startet med en styringsrente på 2,75 prosent, og den er per 4. november på 4,25 prosent. Norges bank valgt i rentemøte 3. november ikke å øke ytterligere, men har signalisert at det kan komme en økning i desember. Det er nå forventninger om at renta vil holde seg på topp i hvert fall ut 2024.

For Nome kommune betyr dette økte utgifter, og det er forventet at rentekostnadene vil øke med 7,2 millioner kroner fra regulert budsjett 2023 til 2024.

Prognosene på inntektssida så betydelig bedre ut når kommunedirektøren presenterte foreløpige rammer for 2024 i formannskapetets signalmøte i september. Siden kom statsbudsjettet, og Nome kommune ikke godt ut av det. Vi har regnet ut at vi mangler om lag 13,5 millioner kroner for å dekke opp for forventet pris- og lønnsvekst, økte pensjonskostnader og satsinger i statsbudsjettet.

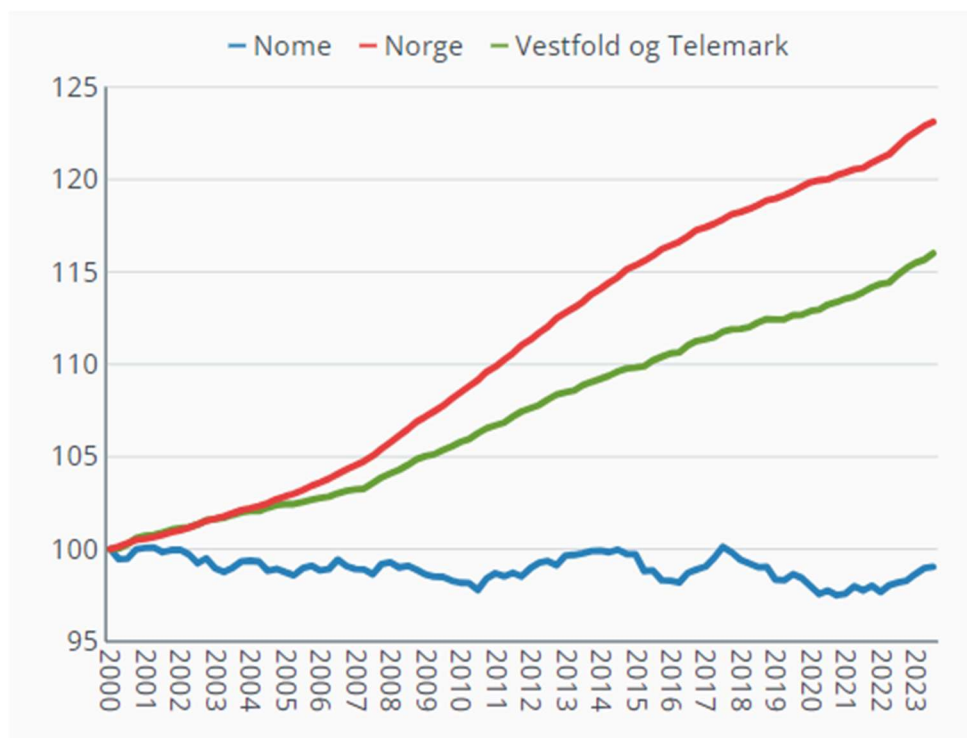
Krigen i Ukraina gjør at det fortsatt kommer mange flyktninger til Norge. I 2022 bosatte Nome 45 ekstra flyktninger, og i 2023 ble vi først anmodet om å bosette 60 flyktninger. Nome kommunestyre sa ja til det. I tillegg godtok kommunestyret en tilleggsanmodning på fem flyktninger i september. Økt antall flyktninger gjør at integreringstilskuddet øker. Det er budsjettert med at inntektene fra integreringstilskuddet skal dekke kostnadene ved integreringsarbeidet. Når dette dokumentet legges fram har ikke Nome fått anmodningsbrevet om bosetting for 2024. Derfor er det foreløpig

budsjettet med bosetting av 10 flyktninger i 2024, noe som er «normalår» for Nome. Dette vil imidlertid kunne endre seg.

3.3 Befolkningsutviklingen

En vesentlig rammebetingelse for anslag på inntektene til Nome kommune er befolkningsutviklingen. Figuren under viser utviklingen i folketallet i Nome siden 2020 indekset. I 2000 var innbyggertallet 6 648, og ved utgangen av 2. kvartal i 2023 på 6 584. Innbyggertallet i Nome har holdt seg forholdsvis stabilt, men vi ser at landet og fylket har hatt en mer positiv vekst i samme periode. Det betyr at Nome relativt sett får en mindre del av inntektene til kommunene over tid.

Kilde: Telemarksforskning

Nome får innbyggertilskudd per innbygger per 1. juli året før budsjettåret, altså er det innbyggertallet per 1.7.2023 som er avgjørende for rammetilskuddet i 2024. I tillegg er innbyggertallet 1. januar i budsjettåret utslagsgivende for inntektsutjamningen av skatteinntekter.

Tabellen under viser utvikling i innbyggertall og aldersfordeling siste 5 år:

Innbyggertall	01.07.2019	01.07.2020	01.07.2021	01.07.2022	01.07.2023	Endring
<i>Fordelt på aldersgrupper</i>						2022-2023
I alt	6 558	6 500	6 498	6 528	6 574	46
0-1 år	93	102	110	109	115	6
2-5 år	262	249	249	251	230	-21
6-15 år	727	703	699	695	725	30
16-22 år	574	545	552	541	513	-28
23-66 år	3 612	3 599	3 562	3 599	3 627	28
67-79 år	929	941	953	952	974	22
80-89 år	271	267	273	284	303	19

Innbyggertall	01.07.2019	01.07.2020	01.07.2021	01.07.2022	01.07.2023	Endring
<i>Fordelt på aldersgrupper</i>						2022-2023
90 år og over	90	94	100	97	87	-10

Tabellen viser en økning på 46 personer siste året. Det er en reduksjon i antall barn 2-5 år, noe som indikerer færre barn i barnehagen. For 2023 er det en prognose på til sammen 50 fødsler i Nome, noe som ikke er spesielt høyt. Antall grunnskolebarn har en økning på 30. Det er verdt å nevne at tabellen inkluderer de som er bosatt i Nome. De som bor på asylmottaket (og som også skal ha kommunale tjenester) er ikke en del av denne statistikken.

Det er en økning i innbyggere i aldersgruppen 67-79 år og 80-89 år, mens det er en nedgang blant de eldste eldre over 90 år. Vi ser også en økning i antall innbyggere i yrkesaktiv alder (23-66 år). Befolkningsveksten generelt, og i denne aldersgruppen generelt, skyldes innvandring fra Ukraina. Figuren viser ikke endringen fra 2022 til 2023, men befolkningsendringen per år fra 2016-2022, hvor det er vist hvilket utslag innvandringen fra Ukraina får i 2022.

Folketallet i Nome gikk opp med 67 innbyggere i 2022. Samme år økte antallet ukrainere med 53. Uten innvandringen fra Ukraina ville folketallet ha gått opp med 14 innbyggere i 2022.

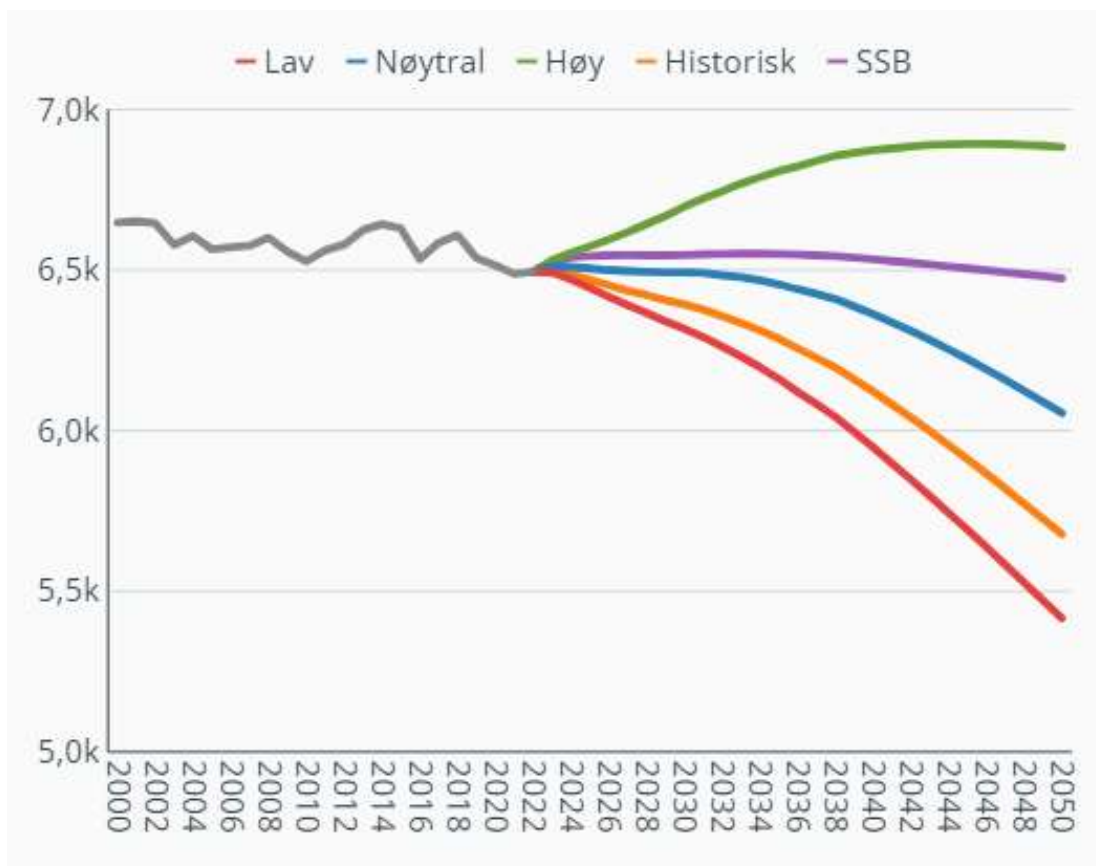
Kilde: Telemarksforsking

3.3.1 Utviklingen framover

Utviklingen i folketallet legger en viktig premiss for kommunens inntekter og utgiftsbehov. Mange kommuner bruker SSB sitt middelalternativ som grunnlag for befolkningsframskrivninger.

[Telemarksforsking](#) lager også framskrivninger på befolkningsutvikling. Disse er basert på attraktiviteten til kommunen, og hvorvidt den vil være lav, høy eller nøytral i årene framover.

Telemarksforsking har også et alternativ basert på historisk utvikling. Figuren under viser utviklingen i folketallet i Nome med de ulike alternativene.

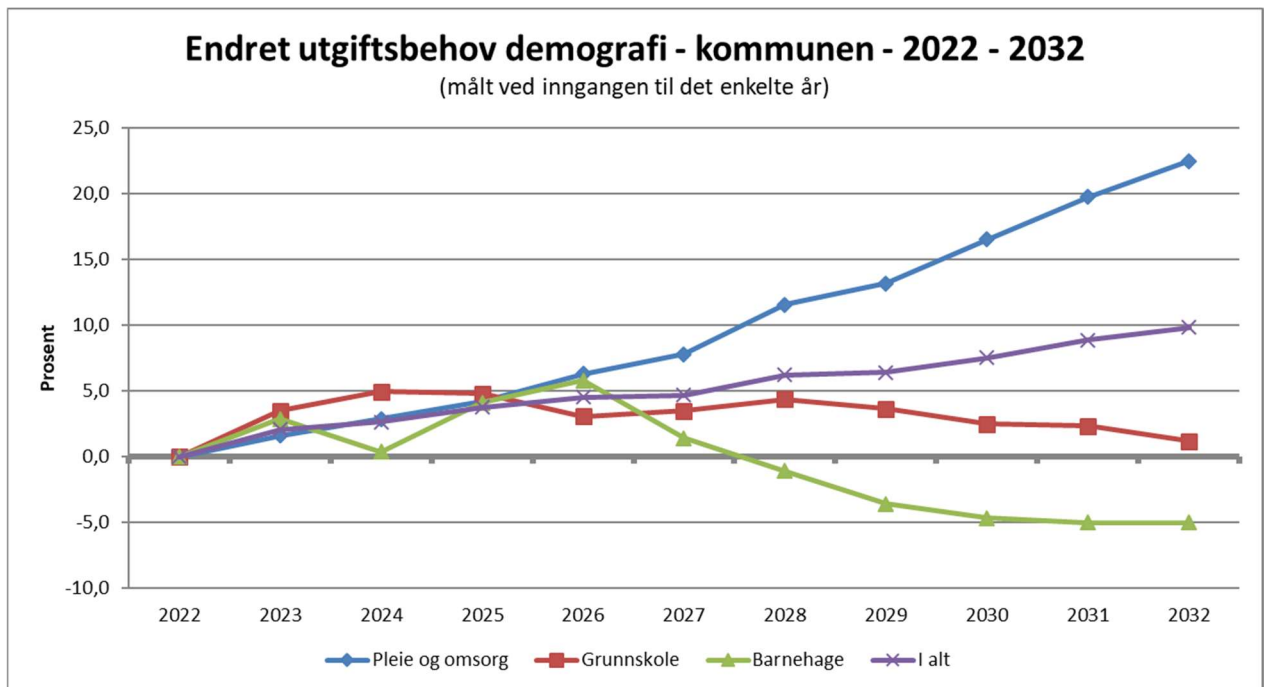
Kilde: Telemarksforsking

Hvis vi ser på befolkningsframskrivninger i økonomiplanperioden, så har SSB og Telemarksforsking noe ulik utvikling:

1. Ifølge SSB sitt middelalternativ er innbyggertallet forventet å holde seg forholdsvis stabilt. Prognosen er et innbyggertall på 6 540 ved inngangen av 2024, og 6 546 ved utgangen av 2027.
2. I Telemarksforsking sitt nøytrale alternative (Nome har samme attraktivitet som i dag), så er innbyggertallet forventet å øke fra 6 487 ved inngangen av 2024 til 6 495 ved utgangen av 2027.

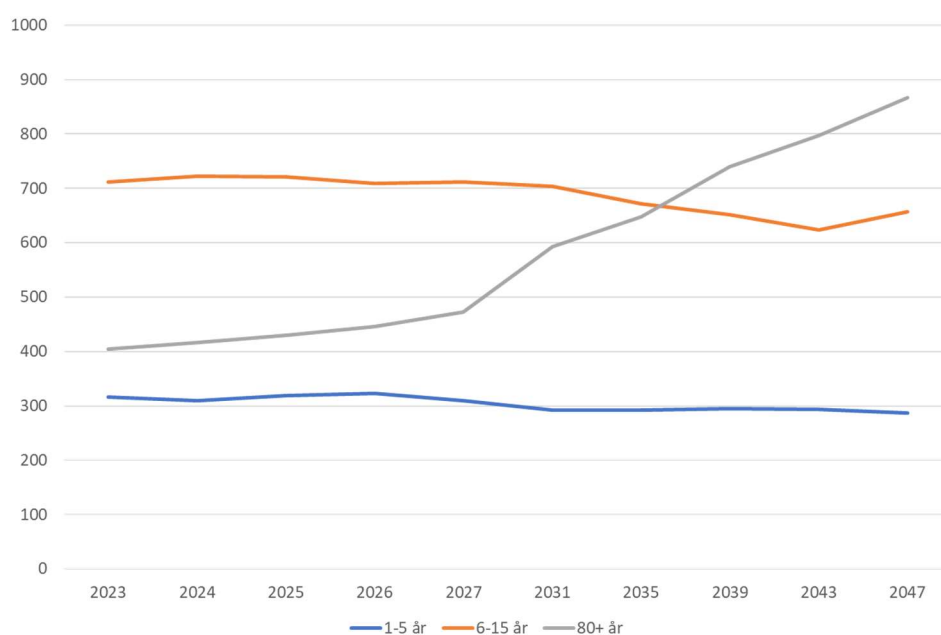
I budsjettforslaget har kommunedirektøren lagt til grunn en tredje variant. KS lager en prognosemodell for beregning av rammetilskuddet, hvor en også tar hensyn til bosetting av flyktninger for å beregne innbyggertallet per 1.1 neste år. Framskrivningen tar utgangspunkt i SSB sitt middelalternativ, og er korrigert for anslag på bosatte flyktninger i 2023. I budsjettet for 2024 er det lagt til grunn et innbyggertall på 6 607 per 1.1.2024.

KS har utviklet en modell for å se på endring i utgiftsbehovet på pleie og omsorg, grunnskole og barnehage som følge av befolkningsendringer 10 år framover i tid. Beregningen er basert på utvikling i folketallet tilsvarende middelalternativet til SSB. Figuren under viser forventet utvikling. *NB; Denne modellen er fra 2022. Årsaken er at det ikke foreligger befolkningsframskrivninger der det er tatt høyde for flyktningstrømmen fra Ukraina. Kommunedirektøren velger imidlertid å vise den, siden den viser utviklingen i det «store» bildet, og flyktninger fra Ukraina er foreløpig gitt midlertidig kollektiv beskyttelse i Norge.*

Det er forventet at Nome kommune sine kostnader til disse tjenestene samlet sett vil øke jevnt og trutt de kommende 10 årene. Barnehage får en dupp i 2024, noe vi så var gjenspeilet i innbyggertallet per 1.7.2023 over. Det er pleie og omsorg som er forventet å få høyest behov framover, det henger sammen med en økning i innbyggere i de eldste aldersgruppene og spesielt 80-89 år. Barnehage er forventet å ha et lavere utgiftsbehov om 10 år, og nedgangen starter rundt 2028. Grunnskole er forventet å ha omtrent samme utgiftsbehov som i dag om 10 år.

Nome vil sammen med resten av kommune-Norge få utfordringer med å tilpasse seg den endringen vi kommer til å se i befolkningen med færre i yrkesaktiv alder og flere eldre fram mot 2030 og videre mot 2040 og 2050. Økningen av de over 80 er allerede i gang, og vil skyte fart ved utgangen av denne økonomiplanperioden. Vi er derfor nødt til å bruke denne økonomiplanperioden på å forberede oss.

Kilde: SSB

3.4 Kostraanalyse

Økonomiavdelingen har gjennomført en analyse av regnskapet for 2022. Som vi har sett tidligere år, så viser analysen at Nome kommune på veldig mange tjenesteområder driver effektivt enten sammenlignet med landssnittet, kostragruppa eller mot eget utgiftsbehov.

Når man tar med eiendomsskatt, konsesjonskraftsinntekter og fordelen med differensiert arbeidsgiveravgift, så ligger Nome over landssnittet i inntekter i 2022 (105). Dette tallet justert for kommunens utgiftsbehov. I 2022 var Nomes utgiftsbehov cirka 7,6 prosent over landssnittet.

Kostraanalysen for Nome basert på regnskapstall for 2022 er gjengitt nedenfor. Forutsetninger for analysen er:

- Det er tatt utgangspunkt i de åtte tjenesteområdene som ligger innenfor inntektssystemet.
- Pleie og omsorg er korrigert for vertskommunetilskuddet PU som i 2022 var på 24,3 millioner kroner.
- Barnevern er justert med 3,5 millioner kroner, som er utgifter til enslige mindreårige flyktninger hvor inntektene føres på en annen funksjon.
- Regnskapstallene for 2022 er fortsatt noe preget av korona. Koronarelaterte utgifter vil være ført med funksjon der hvor tjenesten er gitt, men inntektene for å dekke disse kostnadene vil være ført med en annen funksjon under fellesinntekter. Det gjelder alle norske kommuner, så vi har ikke gjort noen korrigeringer når vi har sammenlignet mot landssnittet eller andre kommuner.

Tjenesteområde	Mer(+)/mindreutgifter(-) sammenlignet med landssnittet	Mer(+)/mindreutgifter (-) sammenlignet med behovsjustert nivå	Mer(+)/mindreutgifter (-) sammenlignet med behovsjustert nivå og inntektsnivå
Barnehage	- 8 245	251	264
Administrasjon	3 424	835	877
Landbruk	1 154	- 216	- 226
Grunnskole	- 12 265	- 6 382	- 6 701
Pleie og omsorg	49 140	- 18 532	- 19 459
Kommunehelse	1 896	- 1 051	- 1 103
Barnevern	11 236	7 892	8 287
Sosialtjeneste	6 894	6 143	6 450
SUM	53 233	- 11 059	- 11 612

Analysen er gjort slik at en har sett på kostnadene på de åtte områdene som inngår i inntektssystemet til kommunene. I første kolonne er det sammenlignet med landsgjennomsnittet. En ren sammenligning med landssnittet viser at Nome bruker 53 millioner mer enn gjennomsnittskommunen på disse åtte tjenesteområdene.

Det blir imidlertid noe unøyaktig siden kommuner har ulik befolkningssammensetning og dermed ulikt utgiftsbehov. I andre kolonne er tatt hensyn til at Nome er dyrere å drifte enn landssnittet, samt at korrigeringsene gjengitt ovenfor er lagt inn.

Vi kan se på barnehage som et eksempel. Når en sammenligner med landssnittet, ser det ut til at Nome bruker 8,2 millioner kroner for «lite» på barnehage. Men når vi i kolonne to tar utgangspunkt i at Nome har et lavere utgiftsbehov enn landssnittet på barnehage (vi har færre barn i aldersgruppen 2-5 år enn landssnittet), så kommer vi ut med at vi bruker 251 000 kroner for «mye» på barnehage.

Den tredje kolonnen tar også hensyn til inntektsnivå i tillegg til utgiftsbehov. Her er tallene for kolonnen i midten ganget opp 5 prosent siden Nome hadde inntekter 5 prosent over landssnittet i 2023. Har man høyere inntekter, så har man også mulighet til å bruke mer midler. I denne kolonnen ser vi at barnehage øker noe til 264 000 kroner.

Analysen viser altså at vi samlet sett brukte 11,6 millioner kroner mindre enn det utgiftsbehovet for disse områdene som inngår i inntektssystemet viser. Analysen må imidlertid ikke leses som en fasit. Det er ikke alltid inntektssystemet fanger opp utfordringene i en kommune på en god nok måte. En må heller tenke at disse analysene gir en indikasjon på hvor vi driver effektivt, og hvor det kan være mulig å gjøre driftsreduksjoner. På barnehage, grunnskole, pleie og omsorg og kommunehelse driftes det effektivt, mens på barnevern og sosialtjenestene er utgiftene er kostnadene høyere enn utgiftsbehovet skulle tilsi. Det siste er i tråd med det vi har sett i tidligere års analyse. Det som har endret seg de siste årene er at vi nå ligger under det utgiftsbehovet skulle tilsi også på grunnskole.

Det er også gjort en analyse av ressursbruk på utvalgte områder utenfor inntektssystemet. Her har vi ikke noe utgiftsbehov å sammenligne med, så vi har valgt å sammenligne mot landssnittet og mot kostragruppa 5 som Nome er en del av fra 2020.

	Netto driftsutgifter 2022			Mer-/mindreutgifter sammenlignet	
	Nome kommune	Landssnittet	Kostragruppe 5	Landssnittet	Kostragruppe 5
	Kr per innb	Kr per innb	Kr per innb	Tusen kr	Tusen kr
Kirke	982	692	1 130	1 902	- 971
Kommunale boliger	118	288	402	- 1 115	- 1 863
Brann og ulykkesvern	939	1 051	1 537	- 735	- 3 922
Kultur	2 735	2 878	3 335	- 938	- 3 935
Plan, byggesak og miljø	1 181	1 027	1 231	1 010	- 328
Samferdsel	2 246	1 355	2 493	5 844	- 1 620
Næringsutvikling (uten landbruk og konsesjonskraft)	1 478*	207	- 126	8 336	10 521
Sum	9 679	7 498	10 002	14 305	- 2 119

*I 2022 var det bevilget 6,08 millioner kroner i strømstøtte til bedrifter, forvaltet av MTNU. Dette var finansiert med utbytte fra kraftselskapene som er ført med en annen funksjon. Dette gjør at tallet brukt på næringsutvikling i 2022 er noe høyt. På den andre siden er det nok andre kommuner både som en del av landssnittet og kostragruppe 5 som har gitt lokal strømstøtte til næringslivet. Tallene er ikke korrigert for dette.

Figuren over viser at forbruket på dette område er 14,3 millioner høyere enn landssnittet, og det er spesielt næringsutvikling, kirke og samferdsel som ligger høyt. Sammenlignet med kostragruppa bruker Nome 2 millioner mindre på disse tjenestene, og vi står igjen med næringsutvikling som Nome ligger høyt i forbruk på.

Oppsummert blir altså «normert» mindreforbruk på de sentrale tjenesteområdene som inngår i inntektssystemet og mindreforbruk på utvalgte områder utenfor inntektssystemet samlet 13,7 millioner kroner.

3.5 Budsjettposter 5-4 1.ledd

3.5.1 Rammetilskudd

Den faste delen av rammetilskuddet øker med 13,6 millioner kroner opp til 238 millioner.

Den variable delen av rammetilskuddet er inntektsutjamningen. For Nomes del er den beregnet til 47,7 millioner kroner i 2024. Denne varierer i samsvar med hvor god eller dårlig skatteinntangen blir på landsbasis. Siden Nome kommune ligger lavt i skatteinntang, så endres inntektsutjamningen nesten krone for krone med skatteinntangen.

I 2023 foretok staten et ekstraordinært trekk i rammetilskuddet til kommuner som har konsesjonskraft. Dette trekket var et engangstrekk i 2023, og er ikke videreført til 2024.

Innenfor rammetilskuddet har regjeringen lagt inn noen satsinger:

- 150 millioner til psykisk helse og rus. Nomes andel er 195 000 kroner. Beløpet er tilført ramma til helse og omsorg.
- 40 millioner til helsestasjon og skolehelsetjeneste. Nomes andel er 52 000 kroner. Beløpet er tilført ramma til helse og omsorg.
- Kompensasjon for gradert basistilskudd. Dette er et kriterium i inntektssystemet som tar hensyn til at mindre kommuner er dyrere å drifte. Regjeringen reverserer deler av endring som ble gjort i 2020. Nomes andel er 890 000 kroner.

Rammeoverføringen er også inkludert helårseffekt av gratis kjernetid i SFO for 2. klasse, reduksjon i maksimal foreldrebetaling i barnehagen i 2024 og helårseffekt av endring i 2023 og helårseffekt av endringer knyttet til basistilskudd. I tillegg er det noen mindre endringer.

Andre elementer i rammetilskuddet er:

- Utgiftsutjevningen. Nome er i 2024 beregnet å være 6,62 prosent dyrere å drifte enn landssnittet. Dette utgjør 28,2 millioner kroner.
- Korreksjonsordningen for elever i statlige og private skoler. Først trekkes kommunen i rammetilskuddet for antall elever som går i statlige og private skoler. Etterpå fordeles midlene ut igjen til kommunene etter delkostnadsnøkkelen for grunnskole. Nome hadde 50 elever i private skoler per 1. oktober 2022 (Helgen montessoriskole, Sauar friskole og Telemark Toppidrett Ungdomsskole). For 2024 er Nomes netto -1,4 millioner kroner.
- Tilskudd med særskilt fordeling. Her ligger blant annet noe kompensasjon for barnevernsreformen, en satsing på helsestasjon og skolehelsetjeneste for om lag 10 år siden og grunnskoletilskudd. Til sammen 5,4 millioner kroner.
- Inntektsgarantiordningen. Nome får et trekk på 479 953 kroner for å være med å finansiere ordningen for andre kommer.
- Distriktstilskudd Sør-Norge er på 7,849 millioner kroner i 2024.
- Skjønnstilskudd er på 2,6 millioner kroner.

Dersom det er ønskelig å studere dette nøyere, så anbefales det å se på [Frie inntekter på nett 2024](#).

Beregningen av rammetilskudd er basert på et innbyggertall på 6 574 per 1.7.2023. Beregningen av inntektsutjamning er basert på et innbyggertall på 6 607 per 1.1.2024. Det er knyttet usikkerhet til innbyggertallet per 1.1 neste år.

3.5.2 Skatteinntekter

Prognosen på skatteinntekter for 2024 er 199 millioner kroner. Det er om lag 10 millioner høyere enn siste anslag for 2023.

Nome har et skattenivå på 74 prosent av landssnittet. Det er 70 kommuner i Norge med lavere skatteinntekter, mens det er 53 kommuner som har over 100 prosent av landssnittet.

Gjennom inntektsutjevningen løftes vi til 94 prosent av landssnittet. De 250 skattesvakeste kommunene ender opp mellom 93-95 prosent av landssnittet etter at inntektsutjevningen er fordelt.

Skatteinntekter under 100 prosent kompenseres med 60 prosent av inntektsutjevningen. For de kommunene som har et skattenivå under 90 prosent av landssnittet, gis det en tilleggskompensasjon på 35 prosent av den delen som er under 90 prosent. I praksis betyr det 95 prosent kompensasjon opptil 90 prosent av landssnittet, og deretter 60 prosent kompensasjon.

Kommunestyrets vedtak:

Frie inntekter økes med 3 millioner kroner hvert år i 2025-2027.

3.5.3 Eiendomsskatt

Nome kommune har en generell skattesats på 7 promille på eiendomsskatt. Det er det høyeste tillatte. I praksis gjelder dette for kraftanlegg, kraftlinjer og næringseiendom. Fra 1.1.2020 er høyeste tillatte skattesats 4 promille for boliger og fritidseiendommer. Det ble også innført en obligatorisk reduksjonsfaktor fra 1.1.2020 som innebærer at alle takster på boliger og fritidseiendommer skal reduseres med 30 prosent.

Nome kommunes skattetakster er fra 2020 da det ble gjennomført en allmenn omtaksering av eiendommene i Nome ved bruk av Skatteetatens formuesgrunnlag. For eiendommer som ikke får formuesgrunnlag, i hovedsak fritidseiendommer, våningshus, kraftlinjer og næringseiendommer, er det vedtatt lokale takster av sakkyndig nemnd. Disse takstene blir stående i 10 år.

Eiendomsskattegrunnlaget for kraftselskap får vi tilsendt fra skatteetaten. Endelig grunnlag for 2024 får vi i starten av desember 2023, slik at eiendomsskatten fra kraftselskap i budsjett for 2024 er et foreløpig anslag. Eiendomsskatt for kraftanlegg baseres på verdien som anlegget settes til ved fastsettingen av formues- og inntektsskatt året før skatteåret. Inntektsåret 2022 vil være grunnlaget for 2024. En faktor som inngår i beregning av eiendomsskattegrunnlaget er brutto salgsinntekter som settes til gjennomsnittet av summen av hver av de siste fem årenes spotmarkedspriser per time multiplisert med faktisk produksjon ved kraftverket. Det betyr at svingninger i strømpris vil påvirke eiendomsskattegrunnlaget fra år til år.

I 2022 og 2023 endret kommunestyret grunnlaget for eiendomsskatt med å gjeninnføre et bunnfradrag på 250 000 kroner for boliger og fritidseiendommer. Dette er ikke videreført i kommunedirektørens budsjettforslag for 2024.

For 2024 er det budsjettet med 27,6 millioner kroner i inntekt fra eiendomsskatt fordelt med 8,4 millioner kroner fra vannkraftsanlegg, 2,7 millioner kroner fra næringseiendom og 16,5 millioner kroner fra boliger og fritidseiendommer.

Et bunnfradrag på 250 000 kroner vil bety en inntektsreduksjon på 3,6 millioner kroner.

Formannskapetets innstilling til vedtak:
Bunnfradraget settes til kroner 250 000,-. Inntektene fra eiendomsskatt reduseres med 3,6 millioner kroner.

3.5.4 Andre generelle statlige inntekter

Denne posten består av:

- Konesjonsavgifter
- Rentekompensasjon bygg skole/helse
- Vertskommune tilskudd HVPU
- Vertskommunetilskudd Nome Mottak
- Integreringstilskudd flyktninger inkludert AMOT.
- Særskilt tilskudd enslige mindreårige.

I budsjettet finnes følgende tall:

	Alle beløp i 1000 kroner	Regnskap År 2022	Budsjett 1/1 - 2023	Budsjett 31/12 - 2023	Budsjett ÅR 2024	Budsjett År 2025	Budsjett År 2026	Budsjett År 2027
4	Andre generelle driftsinntekter	-56 606	-52 605	-64 569	-61 163	-59 866	-58 816	-57 766
	<i>Konesjonsavgifter</i>	-526	-526	-526	-526	-526	-526	-526
	<i>Naturressursskatt</i>	-3 534	0	0	0			
	<i>Rente- og avdragkompensasjon tidl års investeringer</i>	-1 464	-1 300	-1 850	-1 850	-1 750	-1 700	-1 650
	<i>Vertskommunetilskudd drift asylmottak</i>	-3 037	-3 150	-3 150	-3 100	-3 100	-3 100	-3 100
	<i>Vertskommunetilskudd psykisk utviklingshemmede</i>	-24 291	-21 692	-23 406	-21 400	-21 400	-21 400	-21 400
	<i>Integreringstilskudd flyktninger inkl AMOT</i>	-17 459	-19 642	-29 757	-28 197	-27 000	-26 000	-25 000
	<i>Særskilt tilskudd enslige mindreårige</i>	-6 295	-6 295	-5 880	-6 090	-6 090	-6 090	-6 090

Kompensasjon for renter og avdrag.

I et tidligere statsbudsjett ble det bestemt at kommunen ikke fikk tilskudd til å bygge skoler/sykehjem, men skulle få en rentekompensasjon i 40 år. Denne ordningen er nå borte, men kompensasjonen løper i mange år til.

Vertskommune psykisk utviklingshemmede

Tilskuddet har sin bakgrunn i HVPU-reformen, som ble gjennomført tidlig på 1990-tallet. På det tidspunktet overtok 33 kommuner i landet, deriblant Nome, ansvaret for en rekke beboere hjemmehørende i andre kommuner. Formålet med tilskuddsordningen er å kompensere vertskommunene for de beboerne som valgte å bli boende i institusjonskommunen. I Nome er det 11 beboere som gir grunnlag for tilskudd i 2023. Det er én færre enn i 2022.

Vertskommunetilskudd Nome mottak.

Nome mottak fikk ny driftskontrakt med UDI fra 1.7.2020. Avtalen har en varighet på seks år med mulighet for forlengelse i to pluss to år. Budsjettet til Nome mottak går normalt i null, det vil si at inntektene skal dekke kostnadene. Men på grunn av vesentlige økte strømkostnader har kommunen nå «subsidiert» mottaket med 300 000 kroner i 2023. For 2024 er det lagt inn 280 000 kroner. Mottaket har en meget stram drift, og det er usikkert om dette er nok.

Alle kommuner som har asylmottak får et vertskommunetilskudd. Dette dekker de gjennomsnittlige merkostnadene som følger av å ha et asylmottak i kommunen. Tilskuddet består av en grunnsats per kommune og en sats per mottaksplass.

Integreringstilskudd

Dette tilskuddet gjelder bosatte flykninger i Nome kommune og må ikke forveksles med Nome mottak.

Med mange ukrainske flykninger har tilskuddet økt vesentlig i 2022 og 2023, og det budsjetteres med nesten 28,2 millioner i 2024. Integreringstilskuddet gis for 5 år, og allerede etter to år går satsene ned og en må trappe ned inntektene og kostnadene.

Normalt tar Nome kommune imot 10 flykninger årlig. Det er det som er lagt til grunn i budsjettet for 2024 siden anmodningsbrevet fra UDI kommer for sent til å få det med i kommunedirektørens forslag. Kommunedirektøren antar at vi vil anmodes om å bosette flere enn 10 også i 2024. Det vil være behov for budsjettendring når en del tall er klart.

Nome kommune mottar særskilt tilskudd til seks enslige mindreårige. Tilskuddet utgjør om lag 6 millioner kroner i 2024. I hovedsak går dette tilskuddet til å dekke utgifter til barnevern og utgifter til spesialundervisning i kommunene flykningene bor.

3.5.5 Renter og avdrag

Rentekostnaden på eksisterende lån, altså lån tatt opp per 31.12.2023 er beregnet til 34,9 millioner kroner. Det er en økning på nesten 20 prosent fra regulert budsjett i 2023. Det er benyttet Kommunalbankens sine prognoser på våre lån for 2023, som da tar hensyn til flytende og fast rente og forventede renteøkninger. Prognosen kan endre seg avhengig av utviklingen i styringsrenten. Gjennomsnittlig rente med den porteføljen vi har nå er forventet å være 4,81 prosent i 2024, 4,36 prosent i 2025, 4,14 prosent i 2026 og 4,10 prosent i 2027.

For nye lån budsjetteres det med låneopptak i august 2024. Dersom likviditeten er god, så kan vi ta opp lån senere på høsten. Det betyr eventuelt mindre renter på nye lån det første året. For 2024 er det regnet med en rente på 5 prosent for nye lån.

For 2024 beregnes minimumsavdrag til 26 millioner. For de eksisterende lån er det en avdragsprofil som tilsier at det skal betales cirka 31,3 millioner i avdrag. Det vil derfor være nødvendig å skyve på noen større avdrag i 2024 for å ende opp med budsjettforslaget på 26 millioner.

3.5.6 Utbytte

Nome kommune får årlig utbytte fra to selskap; Telemark Energi AS og Midt-Telemark Kraft AS. I årene 2016-2020 var årlig utbytte 6-7 millioner kroner, så var det på 10,5 millioner kroner i 2021 og 19,5 millioner kroner i 2022. I 2023 har vi fått 16 millioner utbetalt i utbytte.

Prognosemodellen til selskapene tilsier et utbytte på 16,5 millioner kroner i 2024. Men på grunn av driftsstans både i Eidsfoss og Vrangfoss i høst, så anbefaler selskapet og legge seg på 80 prosent av dette. Det er derfor budsjettet med 13,2 millioner kroner for neste år.

I resten av økonomiplanperioden er utbytte lagt på 16,5 millioner kroner. En slik prognose avhenger av at strømprisene forblir stabilt høye.

3.5.7 Overføring til investering

Enkelte utgifter i investering kan ikke finansieres med bruk av lån. Dette gjelder kjøp av andeler, aksjer og egenkapitalinnskudd. Med eierskap i KLP er det krav om årlig innskudd i pensjonsselskapet. Dette varierer fra år til år, og prognosen for 2024 er 2,15 millioner kroner.

3.5.8 Fondsbruk og avsetning

Det budsjetteres med en bruk av disposisjonsfond på 16,265 millioner kroner for å balansere budsjettet for 2024. Bruken av disposisjonsfond dekker opp for følgende utfordringer:

- Budsjetterte tiltak i budsjett for 2023 som er videreført i økonomiplanperioden, og som er finansiert med disposisjonsfond. Til sammen 5,5 millioner kroner er fordelt på:
  - o Sommerjobb for ungdom: 500 000,-
  - o Dirigent i kulturskolen: 150 000,-
  - o Vedlikehold formålsbygg: 850 000,-
  - o Nome sjukeheim – nødvendig vedlikehold: 800 000,-
  - o Tilskudd Nome kulturhistoriske bygg: 100 000,-
  - o Vedlikehold kommunale bygg: 1 000 000,-
  - o Kulturmidler: 500 000,- (halvert sum, se tiltakskatalogen)
  - o Helårsvirkning av to miljøarbeidere oppvekst: 1 600 000,-

- Det er lagt inn 5,3 millioner i bruk av fond som er knyttet til rentetoppen (forhåpentligvis) i 2024 (2 millioner) og redusert utbytte fra kraftselskapene i 2024 (3,3 millioner) som følge av utfordringer med kraftverket i Eidsfoss.

- Resterende bruk av fond på 5,5 millioner kroner er en ren saldering av budsjettet for å legge det fram i balanse.

Kommunestyrets vedtak: Det budsjettet med en bruk av disposisjonsfond på 21,731 millioner kroner for å balansere budsjettet for 2024.

Konsesjonsavgiften (egentlig en skatt) er en avgift for alle kraftverk med en årlig produksjon over 40GWh. Avgiften deles mellom stat og kommune. Beløpet på 526 000 kroner settes av på bundet fond. Senere år kan dette fondet disponeres til næringsaktivitet. Avgiften indeksreguleres hvert femte år, og siste regulering var i 2021. Kommunedirektøren foreslår å bruke kroner 526 000 kroner som utgjør fondsmidlene fra 2023 til å dekke dekker av tilskuddet til Midt-Telemark og Nome utvikling AS.

Det er lagt inn kroner 272 000,- i avsetning til bundne vann- og avløpsfond.

4. Måltall

4.1 Kommunestyrets måltall kl.§ 14-2c.

Dimensjon/indikator	Status 2022	Prognose 2023	Budsjett 2024	Snitt ØP	Mål	Akseptabelt	For svakt
Netto driftsresultat*	6,0 %	-5,6 %	-2,54 %	0,41 %	1,7 %	0,5-1,6 %	<0,5 %
Disposisjonsfond*	11,8 %	5,7 %	3,6 %	3,6 %	5,0 %	1-4 %	< 1 %
Netto lånegjeld*	79,9 %	87,6 %	90,2	91,2 %	80 %	81-86 %	>86 %
Avvik fra budsjett	3,4 %	0 %	0 %	0 %	0,5 %	0,6-1 %	>1 %

*i prosent av brutto driftsinntekter

Måltall for budsjett 2024 er basert på de samme inntektene som i 2023, men justert for foreslåtte endringer i budsjettet. Anslaget på brutto driftsinntekter er 761 millioner kroner.

Disposisjonsfondet er anslått å være 48,7 millioner kroner ved utgangen av 2023. Det er foreslått å bruke 21,7 millioner kroner av fondet i 2024, og ved utgangen av 2024 vil det være 27,2 millioner kroner igjen av disposisjonsfondet.

Netto lånegjeld er beregnet til 685 millioner kroner ved utgangen av 2024.

4.2 Handlingsplanens måltall

Status er per 31.12.2022.

4.2.1 Nært og godt å bo

Dimensjon/indikator	Status	Mål 2024	Akseptabelt	For svakt	Forankring i planverk
Andel som bor i egen bolig	83 %	>83%	81-82%	<80%	Planstrategien
Andel ungdom som er fornøyd med lokalmiljøet	68%	>73%	66-72%	<65%	Samfunnsdelen
Antall solgte kommunale tomter	13	3	2	<1	Samfunnsdelen

4.2.2 Nært til mulighetene – gode forbindelser

Dimensjon/indikator	Status	Mål 2024	Akseptabelt	For svakt	Forankring i planverk
Antall km sykkelvei langs kommunal vei	3 km	>3,1 km	3.05 km	<3 km	Samfunnsdelen
Andel kommunale veier og gater med belysning	30,6%	>31%	30,7-30,9%	<30,6%	Trafikksikkerhetsplan
Andel kommunale veier uten fast dekke	62,7%	<63%	62,8-62,9%	>62,7%	Trafikksikkerhetsplan

4.2.3 Nær de du er glad i – god eldreomsorg, barnehage og skole

Dimensjon/indikator	Status	Mål 2024	Akseptabelt	For svakt	Forankring i planverk
Utdelte kultur- og fritidskort i kommunen	150	<120	120 - 169	>170	Samfunnsplanen
Barn 6- 15 år i kulturskole	23,9 %	>24%	20-23%	<20%	Samfunnsplanen
Andel hjemmeboende med demens som har vedtak om et dagaktivitetstilbud	40 %	> 20 %	15-19 %	> 14 %	Helse- og omsorgsplan
Andel av opphold i sykehjem som er korttidsopphold	13,8 %	> 20 %	15-19 %	< 14 %	Helse- og omsorgsplan
Antall avsluttede saker i psykisk helse	46 %	> 30 %	21-29 %	< 20 %	Helse- og omsorgsplan
Andel hjemmebesøk utført av jordmor innen tre døgn etter hjemkomst fra føde/barsel	116,3 %	100 %	95-99 %	< 95 %	Helse- og omsorgsplan
Vaksine, 9-åringer	98,5 %	> 98 %	96-97 %	< 95 %	Helse- og omsorgsplan
Andel barn med fullført helseundersøkelse innen 1. skoleår	94,4 %	100 %	90-99 %	< 89 %	Helse- og omsorgsplan

Dimensjon/indikator	Status	Mål 2024	Akseptabelt	For svakt	Forankring i planverk
Andel barn 3-5 år i barnehage, i forhold til innbyggere 3-5 år	99,4%	100 %	100-97 %	<97 %	Samfunnsplanen
Andel barnehagelærere i forhold til grunnbemanningen	48,2%	>45 %	45-40 %	<40 %	Samfunnsplanen
Elever mestringsnivå 1 og 2 på nasjonale prøver i lesing, 8. trinn	27,7%	< 30 %	30-40 %	>40 %	Samfunnsplanen
Elever mestringsnivå 1 og 2 på nasjonale prøver i regning, 8. trinn	41,6%	<30 %	30-40 %	>40 %	Samfunnsplanen
Elever på 8.-10.trinn som har vedtak om spesialundervisning	12%	<9 %	9-10 %	>10 %	Samfunnsplanen
Andel undersøkelser gjennomført innen 3 måneder i barnevernet	93%	100%	80-88 %	< 80 %	Samfunnsplanen

4.2.4 Nær der du bor – godt samhold

Dimensjon/indikator	Status	Mål 2024	Akseptabelt	For svakt	Forankring i planverk
Besøk på bibliotek pr. innbygger	3,24%	>5%	3-5%	<3%	Samfunnsplanen
Besøk på kino	2759	>3000	2500-3000	<2500	Samfunnsplanen

4.2.5 Nær jobben – gode jobber, arbeidskraft og kompetanse

Dimensjon/indikator	Status	Mål 2024	Akseptabelt	For svakt	Forankring i planverk
Andel innbyggere over 16 år med utdanning på høghskolenivå	25,2 %	>24%	23-24%	<23%	Plan-strategien
Andel av ansatte (brukerrettede årsverk) som har	83 %	> 85 %	80--84 %	< 80 %	Helse- og omsorgsplan

Dimensjon/indikator	Status	Mål 2024	Akseptabelt	For svakt	Forankring i planverk
fagutdanning i pleie og omsorg					
Andel 18-24 år på sosialhjelp	5,7%	<5 %	5-10 %	>10 %	Plan-strategien
Snitt stønadslengde i antall måneder for mottakere av sosialhjelp, 18-24 år	6,2	<3	3-5	>5	Plan-strategien

4.2.6 Nær brukervennlig natur – godt å bruke naturen

Dimensjon/indikator	Status	Mål 2024	Akseptabelt	For svakt	Forankring i planverk
Omdisponering av dyrka mark målt i dekar	10	0	0,5	>1	Samfunnsplanen
Andel avfall levert gjenvinning	45%	>45%	33 -44%	<32%	Samfunnsplanen
Andel av vann som går tapt på grunn av lekkasje	30%	<30%	31 – 35%	>36%	Samfunnsplanen

4.2.7 Nært til kommunen – god kommune

Dimensjon/indikator	Status	Mål 2024	Akseptabelt	For svakt	Forankring i planverk
Utgifter til vedlikehold pr. m2	100 kr	100 kr	60 – 90 kr	50 kr	Samfunnsplanen
Sykefravær	10,6 %	<7,5 %	7,5-9 %	>9 %	Samfunnsdelen
Andel heltidsansatte i kommunen	57,1 %	>70 %	56-69 %	<55 %	Samfunnsdelen

5. Investeringsprogram

5.1 Investeringsrammer med detaljer

En beskrivelse av hvert investeringsprosjekt finnes i tiltakskatalogen.

Investeringsprosjektene er samlet i investeringsgrupper, og det vedtas et rammebudsjett for gruppen av lignende investeringer. Kommunedirektøren kan gjøre omprioriteringer innenfor samme investeringsgruppe.

5.1.1 Tilskudd til andres investering og aksjekjøp

Inv. Ramme - Tilskudd til andres investeringer og aksjekjøp	2024	2025	2026	2027
I118 Egenkapitalinnskudd KLP	2 150 000	2 150 000	2 150 000	2 150 000
I119 Rammebevilgning kirkelige formål	800 000	800 000	800 000	800 000
Sum investeringsramme X10	2 950 000	2 950 000	2 950 000	2 950 000

Det gis et fast årlig tilskudd til kirkelig fellesråd på kroner 800 000,-. Dette kan vi lånefinansiere.

Som medlem i pensjonsselskapet KLP blir det årlig innkrevde en økning av innskuddskapitalen. Det er ikke mulig å låne penger til dette, og det må derfor finansieres med overføring fra driften.

5.1.2 Administrative investeringer

Inv. Ramme - Administrative prosjekter	2024	2025	2026	2027
I100 IKT felles	1 465 000	800 000	800 000	800 000
I102 IKT lokal, Nome- og Midt-Telemark IKT	1 235 000	1 235 000	1 235 000	1 235 000
I103 Lokale IKT-investering, organisasjonssjefen	600 000	600 000	600 000	600 000
I120 IKT oppvekst	2 210 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000
Sum investeringsramme X11	5 510 000	4 635 000	4 635 000	4 635 000

5.1.3 Vann- og avløpsprosjekter

Inv. Ramme - Vann og avløp	2024	2025	2026	2027
I216 Ramme diverse VA-prosjekter	15 000 000	15 000 000	15 000 000	15 000 000
Sum investeringsramme X12	15 000 000	15 000 000	15 000 000	15 000 000

5.1.4 Vei, bruer, gatelys og stedsutvikling

Inv. Ramme - Vei, bruer, gatelys, og stedsutvikling	2024	2025	2026	2027
I300 Trafikksikkerhetstiltak (etter tilskudd)	-	800 000	800 000	800 000
I130 Opprusting bruer	3 630 000	-	-	-
I322 Asfaltering	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
I333 Klimaoppgradering av veier/grøfter	300 000	300 000	300 000	300 000
I335 Nye Gatelys	700 000	700 000	500 000	500 000
Sum investeringsramme X13	5 630 000	2 800 000	2 600 000	2 600 000

5.1.5 Bygg og Enøk prosjekter

Inv. Ramme - Bygg og Enøk	2024	2025	2026	2027
NY-1 Ombygging av serviceområdet på rådhuset	100 000	500 000	-	-
NY-4 Actus - nytt tak og heis	7 725 000		-	-
NY-6 ENØK-oppgradering Ulefoss samfunnshuset/Ulefosshallen/Nome sjukeheim (etter tilskudd)	21 450 000	24 980 000	-	-
NY-7 ENØK - belysning formålsbygg	-	-	10 500 000	-
NY-8 Etablering av 2 pasientrom ved sykehjemmet (etter tilskudd)	1 070 000	-	-	-
Sum investeringsramme X14	30 345 000	25 480 000	10 500 000	-

5.1.6 Transport og lading

Inv. Ramme - Transport og lading	2024	2025	2026	2027
NY-9 Kjøp av buss til helse og omsorg	1 300 000	-	-	-
I160 Ramme for utstyr og bil -Teknisk sektor	550 000	550 000	550 000	550 000
I513 Etablere EL-bil ladestasjon formålsbygg	1 000 000	-	-	-
Sum investeringsramm X15	2 850 000	550 000	550 000	550 000

5.1.7 Parker, lekeplasser og lekeapparater

Inv. Ramme - Parker, lekeplasser og lekeapparater	2024	2025	2026	2027
I418 Lekeapparater barnehagene	3 750 000	-	-	-
Sum investeringsramm X16	3 750 000	-	-	-

5.1.8 Inventar og utstyr

Inv. ramme inventar og utstyr	2024	2025	2026	2027
I134 Nytt utstyr/inventar helse og omsorg	125 000	125 000	125 000	125 000
I135 Nytt inventar i barnehagene	625 000	-	-	-
Sum investeringsramm X18	750 000	125 000	125 000	125 000

5.1.9 Brann og redning

Inv. Ramme brann og redning	2024	2025	2026	2027
I170 NMBTR - brannbil Bø brannstasjon (Nomes andel)	2 516 000	-	-	-
NY-3 Inventar Bø brannstasjon (Nomes andel)	339 000	-	-	-
Sum investeringsramm X19	2 855 000	-	-	-

5.1.10 Selvstendige prosjekter

Selvstendige prosjekter	2024	2025	2026	2027
NY-11 Ombygging av Bjervatun - omsorgsboliger med heldøgns bemanning (etter tilskudd)	500 000	1 500 000	50 000 000	31 000 000
I161 Geovekst-prosekt	160 000	60 000	-	-
NY-12 Lokaler SFO Holla 10-årige skole	2 000 000	15 000 000	-	-
I459 Samlokalisering felles base eiendom/VA	200 000	4 000 000	10 000 000	-
I405 Oppgradering av samfunnshuset	150 000	125 000	240 000	-
Sum investeringsramm X18	3 010 000	20 685 000	60 240 000	31 000 000

Merverdiavgift

Alle investeringsbeløp er med merverdiavgift med unntak av vann- og avløpsprosjekter, egenkapitalinnskudd KLP og investeringsmidler til kirken.

Ordinær merverdiavgift skal ikke kostnadsføres. Merverdiavgift der kommunen kan kreve momskompensasjon skal kostnadsføres i regnskapet, og det er derfor hensiktsmessig å budsjettere med mva.

5.2 Finansiering av investeringene

Investeringsprosjektene finansieres med 59,15 millioner kroner i lå, hvorav 3,25 millioner kroner er ubrukte lånemidler fra 2023 og 55,9 millioner kroner er nytt låneopptak i 2024. Videre er det 2,15 millioner kroner i overføring fra drift, og momskompensasjon utgjør 11,35 millioner kroner. Overføring fra drift er for å dekke egenkapitalinnskuddet til KLP.

5.3 Startlån

Det er ikke foreslått å ta opp lån til startlån i 2024.

I 2023 var det opprinnelige tatt opp 10 millioner kroner i lån, og høy aktivitet på starten av året gjorde at kommunestyret vedtok å ta opp ytterligere 10 millioner kroner i startlån i tertialrapport 1-23. Siden har situasjonen roet seg noe, og prognosen for gjenværende lånemidler er nå 10 millioner kroner ved utgangen av 2023.

Kommunedirektøren vil heller komme tilbake til kommunestyret i tertialrapport 1-24 dersom vi ser at det er behov for å gjøre ytterligere låneopptak.

6. Driftsrammene

Bevilgningsoversikt drift - Budsjett/økonomiplan 2024-2027							
Alle beløp i 1000 kroner	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
Bevilgning til rammeområdene	År 2022	1/1 - 2023	31/12 -2023	ÅR 2024	År 2025	År 2026	År 2027
A: Politikk	3 857	3 073	3 103	2 930	3 335	2 735	3 315
B: Interkommunale samarbeid	55 552	79 679	87 244	88 385	89 283	87 559	86 275
C: Politisk/lovbestemte tilskudd og medlemskap	6 445	13 363	13 361	12 320	12 193	12 065	11 938
D: Administrasjon	28 165	21 746	21 441	22 270	22 650	22 654	22 558
E: Oppvekst	134 120	139 270	153 846	157 360	152 919	147 164	144 438
F: Helse- og omsorg	225 540	225 333	235 832	239 800	233 607	232 927	231 966
H: Samfunnsutvikling	62 231	62 445	70 179	55 346	54 571	51 454	50 405
J: Vann og Avløp	-	12 965	-	1 500	-	-	-
M: Felles inntekter/utgifter	-	42 215	-	37 002	-	34 024	34 524
SUM DRIFT FORDELTE PÅ RAMMEOMRÅDENE	460 730	507 907	545 704	545 516	534 534	522 034	515 670
Korreksjon rammer: Overføring til investering (art 570)			-	-			
Korreksjon rammer: Avsetning til bundet fond (art 550)	-	1 312	-	-	272	347	342
Korreksjon rammer: Bruk av bundet fond (art 950)		8 777	5 425	5 951	526	526	526
SUM BEVLIGNINGER DRIFT NETTO (LINJE 6)	468 195	513 332	551 655	545 770	534 713	522 215	515 854

Tabellen viser en samlet oversikt over rammeområdene. Samlet er det en reduksjon på kroner 188 000,- kroner fra regulert budsjett 2023.

Arbeidet med budsjettet for 2024 tar utgangspunkt i opprinnelig vedtatt netto driftsramme i 2023 slik den ble vedtatt i kommunestyret i desember 2022.

Alle netto driftsrammer er prisjustert med lønns- og prisvekst (deflator) som staten benytter i kommuneopplegget. Deflatoren er anslått til 4,3 prosent for 2024. Deflatoren er bygd opp av lønnsvekst (4,9 prosent) og prisvekst (3,4 prosent). I statsbudsjettet for 2024 har ikke Nome fått nok midler til å dekke pris- og lønnsvekst, og det er lagt en intern deflator på 4,2 prosent. Dette gir et «effektiviseringskrav» på om lag 0,5 millioner kroner.

Dersom ikke annet er spesifisert, er tall i dette dokumentet og talldelen oppgitt i hele tusen kroner. Beløp før økonomiplanperioden 2025-2027 er på 2024-prisnivå.

Med utgangspunkt i opprinnelig budsjettnivå 2023 – prisjustert til 2024-nivå som nevnt foran – er det foretatt vurderinger av om dette budsjettnivået er realistisk. Under konsekvensjusteringer er det lagt inn nødvendige justeringer for å få en realistisk ramme. Det kan være satsinger i statsbudsjettet, endringer i forutsetninger som strømpris, forpliktelser som kommunen har som mangler budsjettmidler i 2023 også videre. Gjennom 2023 er det foretatt endringer i budsjettene. Der det er behov for at disse endringene videreføres, er det lagt inn.

Det er nok et definisjonsspørsmål hva som er et realistisk budsjett. Det har vært viktig for kommunedirektøren å få fram et best mulig anslag på hva eksisterende, etablert drift reelt sett koster. Så må man inn med tiltak for å tilpasse til hvilke inntekter Nome kommune faktisk har etter dette.

I år har vi opplevd at å videreføre eksisterende drift ikke er mulig. Dette er nok en kombinasjon av flere forhold.

- I budsjettet for 2023 er det lagt inn en ganske betydelig bruk av disposisjonsfond. Heldigvis er en del av dette engangskostnader, men 10,8 millioner er tiltak kommunestyret har vedtatt deler av eller hele den forrige økonomiplanperioden. Et par tiltak er også faste stillinger. Med den økonomien Nome kommune normalt her, så er det vanskelig å se for seg at en kan finansiere stillinger med disposisjonsfond, og siden innlemme disse i rammene til

kommunalområdene uten at andre tiltak/stillinger må kuttes.

- Nome får en lavere vekst i frie inntekter enn antatt lønns- og prisvekst vil være. Konkret mangler vi om lag 5,8 millioner kroner. I tillegg har det kommet føringer i statsbudsjettet på 3,7 millioner kroner og økte pensjonskostnader på 4 millioner kroner som også skal tas innenfor rammen av de frie inntektene. Dette gjør at når vi justerer opp våre interne rammer med deflator, så har vi egentlig ikke nok inntekter til å klare den justeringen. Men lønns- og prisvekst vil komme også i 2024, så vi må justere for det. Ofte er det også slik at den kommunale deflatoren ikke tar hensyn til kostnadsutviklingen i kommunesektoren fullt ut. Figuren under er laget av KS og viser denne utvikling fra 2015 og fram til 2024. Den viser at handlingsrommet til norske kommuner er kraftig redusert etter 2021. Det merker også Nome kommune når vi skal sy sammen et detaljbudsjett.

Konsekvensen av dette er at driftsområdene årlig må effektivisere for å tilpasse seg beregnet netto driftsramme. Delvis vil dette være en «skjult» effektivisering siden en vil kunne oppleve gjennom året at budsjetttrammene ikke er fullt ut realistiske. Delvis vil kommunedirektøren presentere konkrete tiltak for å redusere driften. I 2024 er det lagt inn driftsreduserende tiltak (kutt i drift) på flere av rammeområdene tilsvarende 7 millioner kroner. Det er foreslått noen få nye tiltak, kostnadsberegnet til 1,2 millioner kroner.

Under hvert rammeområde er det lagt inn en tabell som viser budsjetttrammen. Denne består av eventuelle endringer som er gjort i 2023, og som videreføres. Hvis tiltak er flyttet fra et rammeområde til et annet, så er det lagt under korrigert for flyttinger. Videre er det lagt inn tekniske konsekvenser som deflatorjustering, endringer i revidert nasjonalbudsjett og statsbudsjettet. Øvrige konsekvensjusteringer er vist, og eventuelle tiltak. Det er knyttet et ID-nummer til hvert tiltak, og disse finner dere igjen i vedlagte tiltakskatalog hvor tiltaket er ytterligere beskrevet. Tiltak som kommunedirektøren har med i sitt opplegg er markert grønt. Tiltak i tiltakskatalogen som kommunedirektøren ikke har prioritert, men som det er mulig å legge inn, er markert med rødt.

6.1 Politikk – Ramme A

6.1.1 Nasjonale føringer

Kommuneloven legger til rette for at vi skal kunne yte tjenester og drive samfunnsutvikling på best mulig måte for våre innbyggere. Loven skal legge til rette for kommunenes utøvelse av offentlig myndighet, fremme det kommunale selvstyret, og bidra til et sterkt og representativt lokaldemokrati med aktiv innbyggerdeltakelse.

I kommuneloven (gjeldende fra 1.1.2020) er både de folkevalgte organene og kommunedirektørens rolle styrket og tydeliggjort. I kommuneloven § 4-1 står det at kommunen aktivt skal informere om egen virksomhet og legge til rette for at alle kan få tilgang til slik informasjon. I tillegg gir offentlighetsloven rett til innsyn i dokumenter o.l. for å legge til rette for åpenhet i den offentlige forvaltningen. I løpet av en valgperiode skal kommunen behandle en eierskapsmelding, jamfør Kommuneloven.

6.1.2 Lokale føringer

Våren 2023 vedtok kommunestyret ny politisk organisering, med endring fra tre hovedutvalg til to hovedutvalg, og reviderte arbeidsvilkår for folkevalgte. Vedtakene legger føringer for budsjettene fremover.

Høsten 2023 vedtok det nye kommunestyret kommunens delegeringsreglement for perioden 2023-2027 og reglement for folkevalgte organ i den samme perioden.

Kommunens arbeidsgiverstrategi, samt etiske reglement for folkevalgte og ansatte skal vedtas i høsten 2023/vinteren 2024.

6.1.3 Budsjettrammen

A: Politikk							
Alle beløp i 1000 kroner		Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
Premiss		År 2022	31/12 - 2023	ÅR 2024	År 2025	År 2026	År 2027
Bevilget til 01/01-2023		3 857	3 073	3 073	3 073	3 073	3 073
ØP: Vedtatt endringer i forrige plan				-280	300	-300	280
Bevilget 1.tertial 2023 m/videreføring			30	30	30	30	30
Bevilget 2.tertial 2023 m/videreføring							
Andre KST-bevilgninger i 2023							
Sum politisk bevilget		3 857	3 103	2 823	3 403	2 803	3 383
Korrigert for flyttinger		3 857	3 103	2 823	3 403	2 803	3 383
<i>Tekniske konsekvenser</i>							
Deflatorjustering ramme	4,2 %			127	127	127	127
<i>Konsekvensjusteringer</i>							
Politikeropplæring				125			
Reduksjon leie med mer - ny kommunestyresal				-70	-70	-70	-70
Økte kostnader kontrollutvalget, opplæring				50			
<i>Tiltakskatalogen</i>							
Redusert bevertning politiske møter	A-1			-50	-50	-50	-50
Avvikle partistøtte	A-2			-75	-75	-75	-75
Kommunedirektørens forslag		3 857	3 103	2 930	3 335	2 735	3 315
<i>Politiske endringer</i>							
Politikeropplæring SU-utvalget				30			
....2							
....3							
Kommunestyrets vedtatt budsjett		3 857	3 103	2 960	3 335	2 735	3 315

6.1.4 Planlagte aktiviteter

Planlagte aktiviteter - rammeområde A							
Aktivitet:	Kommuneplan:	Planstrategi / annet politisk vedtak:	Gjennomføres tidsrom / år:				Konsekvenser økonomi:
			2024	2025	2026	2027	
Gjennomføre folkevalgtopplæring		Kommune-loven	X				Kostnaden for selve gjennomføringen anslås til kr 125 000.- I tillegg kommer godtgjøring til folkevalgte
Utarbeide og vedta ny eierskapsmelding		Kommune-loven	X				

6.2 Interkommunale samarbeid – Ramme B

Nome kommune har valgt å løse flere tjenester gjennom interkommunalt samarbeid. Det er flere årsaker til slike løsninger; - mer effektiv tjenesteproduksjon, behov for å skape et større fagmiljø og at noen tjenester/funksjoner er så små at de ikke utgjør hele stillinger.

Nome kommune deltar i 22 interkommunale samarbeid organisert som interkommunalt politisk råd, kommunale oppgavefelleskap, interkommunalt selskap eller vertskommunesamarbeid. I tillegg har Nome kommune avtale med andre kommuner (primært Midt-Telemark kommune) om å dele på enkeltfunksjoner/stillinger.

De to største interkommunale samarbeidene er NAV og barnevern. I tillegg til selve driften av tjenesten disponeres det også tiltaksbudsjett. De to tjenestene er nærmere kommentert under, mens de øvrige er kommentert under 6.2.3.

6.2.1 NAV

Nasjonale føringer

NAVs visjon er *Vi gir mennesker muligheter*. Visjonen gjenspeiler de tre samfunnsmessige funksjonene NAV ivaretar:

- Mulighet for arbeid
- Mulighet for meningsfull aktivitet
- Mulighet for inntektssikring i henhold til lovfestede rettigheter

NAV-kontoret jobber ut ifra Lov om Arbeids- og velferdsforvaltningen (NAV-loven) (herunder Arbeidsmarkedsloven, Folketrygdloven, Lov om sosiale tjenester og andre lover som forvaltes av Arbeids- og velferdsforvaltningen).

NAVs verdier er **tydelig, til stede og løsningsdyktig**. Disse verdiene forteller hvordan NAV ønsker å framstå som organisasjon. De tre verdiene er rettesnoren for utviklingen av NAV og danner grunnlaget for alt vi gjør, enten det dreier seg om store planer og omfattende prosjekter, eller det daglige arbeidet med å yte brukerne gode tjenester.

Lokale føringer

Det foreligger en partnerskapsavtale og driftsavtale mellom stat og kommune, og samarbeidsavtale mellom Nome og Midt-Telemark kommuner. Gjeldende partnerskapsavtale fordeler driftskostnadene på stat og kommune etter en fordelingsnøkkel på 46% stat og 54% kommune. Kommunens andel deles mellom Nome og Midt-Telemark ut ifra en fordelingsnøkkel som gir Midt-Telemark kommune om lag 62% av kostnadene og Nome 38% av kostnadene.

NAV lokalt har ansvaret for Arbeids- og velferdsetatens tjenester i Midt-Telemark og Nome kommune. Dette omfatter følgende statlige tjenester:

- informasjon og veiledning innen alle statlige NAV tjenester
- formidling, rekruttering og inkludering av arbeidskraft
- bistand og oppfølging av alle prioriterte grupper, eks. langtidsledige, sykemeldte osv.
- være lokalt kontaktpunkt for arbeidsgivere

Kontoret skal også dekke følgende tjenester:

- Kvalifiseringsprogrammet (KVP)

- Økonomisk rådgiving og gjeldsrådgiving
- Økonomisk sosialhjelp
- Midlertidig bolig
- Talenthus

Særlige utfordringer

NAV har i 2023 hatt stor økning i utbetalinger til brukere som søker om sosialhjelp. Dette skyldes i stor grad mange flyktninger til kommunen som mottar sosialhjelp både før introduksjonsprogrammet, men også etter introduksjonsprogrammet ved behov. Antall flyktninger steg kraftig høsten 2023 og det er høyde for at dette blir liggende høyt i 2024. Men det gjelder også økning i utbetalinger til ordinære sosialhjelpsmottakere.

Hovedfokuset fremover vil være å få flyktninger i jobb, og har blant annet kjøpt inn et statlig tiltak («norsk på arbeidsplassen») for å avhjelpe situasjonen.

På flyktningefeltet har vi et pågående samarbeidsprosjekt med flyktningetjenestene i Nome og Midt-Telemark. Prosjektet er finansiert av Statsforvalteren og NAV Vestfold og Telemark, og avsluttes november 2024. Prosjektet «Felles innsats for rask integrering» har som målsetting å sikre et tett og godt samarbeid om felles brukere hos NAV og SKI (og NVFT) for at flere skal bli raskere økonomisk selvhjulpne.

I tillegg til flyktninger har vi et økende antall unge mottakere av økonomisk sosialhjelp (under 30 år). En stor del av disse vil få aktivitetsplikt og følges opp blant annet av Talenhuset, og noen av dem har andre ytelser. I 2023 kom ny forskrift for tiltak i egenregi, Ungdomsgarantien, som gjelder for all ungdom fra 16-30 år som har fått fastslått at de har behov for hjelp til å komme i arbeid. Ungdomsgarantien skal sikre individuell tilpasset oppfølging i hele garantiperioden slik at flere unge får mulighet til å komme i ordinært arbeid.

Talenhuset har oppfølging av i snitt 60 ungdom i alderen 16-30 år som trenger hjelp til å skaffe seg jobb. Inkludert i tilbudet til Talenhuset er en veileder utplassert på Nome videregående skole og Bø videregående skole for å fange opp de som står i fare for å falle ut av skolen, samt for å støtte de som har falt ut når de ønsker å ta opp fag i et privatistløp. Det er stor pågang og vi ser at det tette samarbeidet vi har med videregående skole lønner seg og har forebyggende effekt. Veilederen er i 2024 finansiert 100% av prosjektmidler og samarbeidsavtale med oppfølgingstjenesten i fylkeskommunen.

At barnetrygden nå holdes utenfor inntektsgrunnlaget ved beregning av vedtak om økonomisk sosialhjelp, samt at de nasjonale veiledende satsene som NAV Midt-Telemark og Nome forholder seg til ved vurdering av søknadene har økt, resulterer også i at kostnadene for økonomisk sosialhjelp blir høyere for kommunen. Barnefamilier og andre mottakere får imidlertid utbetalt mer enn de gjorde før.

Det er stor pågang av nødhjelpssøknader og vi kan forvente at dette nivået holder seg i 2024 fordi kostnadene ved å bo og leve er høyere enn tidligere, samt at de statlige satsene ofte ikke strekker til for de som mottar statlige ytelser som uføretrygd, pensjon eller arbeidsavklaringspenger. NAV gir økonomisk rådgiving til brukere som trenger veiledning for å håndtere egen økonomi gjennom måneden, og frivillig forvaltning som forebygger økonomisk mislighold.

Arbeidsledigheten i Nome er fremdeles veldig lav, og andelen helt ledige i september er 1,7% av arbeidsstyrken. Det er god tilgang på statlige virkemidler for å stimulere til formidling av arbeidskraft, men lokalt jobber nå NAV kontoret med brukere som er lengre unna jobb enn tidligere, og ordinære

arbeidssøkere blir midlertidig fulgt opp fra en nasjonal oppfølgingsenhet (NOE). Det er fokus på opplæring og kvalifisering for langsiktig og varig tilknytning til arbeidslivet.

Kvalifiseringsprogrammets målgruppe (KVP) er de med vesentlig nedsatt arbeids- og inntektsevne, og vi forventer en økning i antall deltakere på KVP i løpet av 2024.

6.2.2 Barnevernet

Nome og Midt-Telemark barnevern er et interkommunalt samarbeid mellom Nome kommune og Midt-Telemark kommune.

Nasjonale føringer

Oppvekstreformen/barnevernreformen ble innført 01.01.2022. Kommunene fikk da mer ansvar på barnevernsområdet. Reformen skal bidra til å styrke det forebyggende arbeidet og tidlig innsats i kommunen. Kommunene fikk også et større økonomisk ansvar, blant annet det helhetlige økonomiske ansvaret for fosterhjem. Egenandeler for statlige barnevernstiltak økte kraftig og refusjonsordningen falt bort. Kommunen fikk også et helhetlig ansvar for oppfølging og veiledning av fosterhjem. Målet med reformen er at kommunene skal jobbe enda mer forebyggende, og utsatte barn og familier skal få tidlig hjelp og støtte. Dette for å unngå at det blir en barnevernssak på et senere tidspunkt.

Lokale føringer

Barneverntjenesten har et godt samarbeid og dialog med de ulike tjenestene i kommunen, både i tverrfaglige møter og samarbeid rundt enkeltbarn og deres familier. Barneverntjenesten opplever at hjelpetjenestene rundt barn og unge bruker tjenesten godt som en drøftingspartner, der det er behov. Barneverntjenesten har inngått et samarbeid med helse og flere hjelpetjenester i kommunen, der ansatte skal bli kurset i veiledningsprogrammet ICDP. Dette for at man sammen kan gi alle foreldre til barn under 5 år dette foreldreforebyggende tiltaket.

Særlige utfordringer

Reformen innenfor barnevern har ført til særlige utfordringer knyttet til økonomi. Egenandeler har mer enn fordoblet seg, Bufetat har ikke lenger bistandsplikt i forhold til spesialiserte fosterhjem, og tjenesten blir henvist til det private markedet.

Det forventes at kommunene øker arbeidet med tidlig innsats og forebyggende arbeid. Dette er krevende for kommuner med utfordrende økonomi og det har ikke blitt større rammeoverføringer fra staten for å imøtekomme dette.

6.2.3 Øvrige interkommunale samarbeid

Nome kommune valgt å løse flere tjenester gjennom interkommunalt samarbeid. Det er flere årsaker til slike løsninger; - mer effektiv tjenesteproduksjon, behov for å skape større, robuste og mer attraktive fagmiljø og at noen tjenester/funksjoner er så små at det ikke utgjør hele stillinger.

Interkommunalt samarbeid kan løses på ulike måter. Samarbeidene er organisert som interkommunalt politisk råd, kommunalt oppgavefelleskap, interkommunalt selskap eller vertskommunesamarbeid. I tillegg har Nome kommune avtale med andre kommuner (primært Midt-Telemark kommune) om å dele på enkeltfunksjoner/stillinger.

Fra 2023 er de fleste kostnadene til interkommunalt samarbeid samlet på ett felles rammeområde (rammeområde B). Det er fortsatt noen av de interkommunale samarbeidene som er budsjettert på andre rammeområder.

Størstedelen av kostnadene til de interkommunale tjenestene er knyttet til lønn. Det er lagt opp til en samlet deflatorjustering av de interkommunale samarbeidene, men den reelle økningen varierer fra samarbeid til samarbeid.

Nome og Midt-Telemark IPR har tatt initiativ til et samarbeid med kommunene i Kongsbergregionen knyttet til IKT-drift og tjenesteutvikling. Formannskapene i begge kommuner har gitt kommunedirektørene i oppgave å inngå intensjonsavtaler med Kongsbergregionen. Bestillingen er fulgt opp gjennom vedlagte tiltakskatalog og egen politisk sak som behandles parallelt med budsjett- og økonomiplan.

Samarbeid politikk og administrasjon

Tiltak	Beskrivelse
Nome og Midt-Telemark interkommunale politiske råd	Regionalpolitisk samarbeidsarena
Interkommunalt arkiv (IKA Kongsberg) IKS	Samarbeid om arkivdepot og arkivfaglig kompetanse. De fleste kommuner i Buskerud, Vestfold og Telemark deltar
Nome og Midt-Telemark IKT KO	Samarbeid om teknisk drift og support
Telemark Innkjøpssamarbeid KO	Samarbeid om rammeavtaler for innkjøp av varer og tjenester. Syv kommuner i øvre Telemark deltar i samarbeidet
Vestfold og Telemark revisjon IKS	Samarbeid om revisjonstjenester for kommuner og fylkeskommuner i Vestfold og Telemark
Vestfold, Telemark og Agder Kontrollutvalgssekretariat IKS	Sekretariatet for kontrollutvalget skal være atskilt fra kommunedirektøren. De fleste kommuner i de tre fylkene deltar i samarbeidet

Samarbeid innen oppvekst

Tiltak	Beskrivelse
Nome og Midt-Telemark Pedagogisk-psykologisk tjeneste KO	Tjeneste som skal hjelpe barnehager og skoler med å legge til rette for barn og elever med behov for særskilt tilrettelegging.
IKT-veileder skole	Fagressurs for skolene. Midt-Telemark er vertskommune

Samarbeid innen helse og omsorg

Tiltak	Beskrivelse
Frisklivssentral	Samarbeid som tilbyr treningsgrupper og kurs knyttet til livsstil og trening. Har tilbud på Gullbring og Dagsrud. Midt-Telemark er vertskommune
Kommuneoverlege	Midt-Telemark og Nome deler på en 100% stilling som kommuneoverlege. Midt-Telemark er vertskommune.
Systemansvarlig	Felles 70% stilling som er systemansvarlig for fagprogrammet Profil og digitalisering. Midt-Telemark er vertskommune.
Legevakt	Legevakt på kveld og natt. Deltakerkommuner er Skien, Drangedal, Siljan og Nome. Skien er vertskommune.

Tiltak	Beskrivelse
Øyeblikkelig hjelp seng somatikk	Hensikten med tiltaket er å unngå innleggelse i spesialisthelsetjenesten når dette ikke er ønskelig eller nødvendig ut fra en helhetlig medisinsk og psykososial vurdering. Er lokalisert til legevakten. Skien er vertskommune
Krisesenter	Kommunen har plikt til å ha et tilbud om krisesenter for personer som er utsatt for vold eller trusler i nære relasjoner. Samarbeid mellom alle kommunene i Telemark unntatt Notodden. Skien er vertskommune.
Samhandlingskoordinator	Stilling som ivaretar koordinering mellom kommunene i Grenland+Nome og Telemark sykehus. Samarbeider tett med tilsvarende stillinger i Øst- og Vest-Telemark. Skien er vertskommune.

Samarbeid innen Samfunnsutvikling

Tiltak	Beskrivelse
Nome og Midt-Telemark landbrukskontor	Vertskommunesamarbeid som forvalter kommunens ansvarsområder innenfor viltloven, jord-, skog- og konsesjonslov. Midt-Telemark er vertskommune.
Nome og Midt-Telemark brann og redning	Vertskommunesamarbeid om beredskap og forebygging innen brann og redning samt feiertjenester. Nome er vertskommune.
Sør-Øst 110 IKS	Interkommunalt selskap som sender utrykningsalarmer for å ivareta innbyggernes behov for profesjonell hjelp ved brann, ulykker, akutt forurensing og andre kriser gjennom et regionalt samarbeid med brannvesen og andre nødetater.
Miljøhygienisk avdeling	Vertskommunesamarbeid som dekker oppgaver som kommunen er pålagt innenfor arbeidsfeltet miljørettet helsevern. Notodden er vertskommune
Midtre Telemark vannområde	Samarbeid med flere kommuner og fylkeskommuner om miljøovervåking og forvaltning av vannområde og vassdrag.
Gea Norvegica Geopark IKS	Interkommunalt selskap med flere kommuner og fylkeskommunen som tilrettelegger for god informasjon og opplevelser med regionens geologiske attraksjoner.

6.2.4 Budsjettrammen

Tabellen under viser budsjettet for de interkommunale samarbeidene i 2023 og 2024. Nome har mange samarbeid sammen med Midt-Telemark kommune, og vi har en egen prosess for å legge budsjettene for de interkommunale samarbeidene. Kommunedirektørene er enige om at samarbeidene i liten grad skal ha vekst utover kommunal deflator, men det er knyttet til usikkerhet til om flere av disse samarbeidene faktisk klarer dette. Spesielt barnevern og NAV har meldt om store behov i driften som ikke er imøtekommet i budsjettbehandlingen.

Samarbeid	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Kommentar
B1 – NAV	23 860 000	24 445 000	
<i>Herav drift</i>	<i>6 650 000</i>	<i>7 230 000</i>	Helårvirkning av to ekstra stillinger integrering
<i>Herav tiltaksbudsjettet</i>	<i>17 210 000</i>	<i>17 270 000</i>	
B2 – Barnevern	34 348 000	34 800 000	
<i>Herav drift</i>	<i>8 462 000</i>	<i>8 946 000</i>	100 000,- til juridiske tjenester, og 450 000,- til nytt fagsystem
<i>Herav tiltaksbudsjett</i>	<i>25 886 000</i>	<i>25 854 000</i>	
B3 – Samarbeid politikk/administrasjon	8 319 000	8 110 000	
<i>IPR</i>	<i>315 000</i>	<i>241 000</i>	Personvernombud (197 000,- i 2023) og feilbudsjettering bedriftshelse (65 000,- i 2023) utgår i 2024.
<i>IKA</i>	<i>450 000</i>	<i>475 000</i>	
<i>NMTIKT</i>	<i>5 397 000</i>	<i>5 602 800</i>	
<i>Telemark innkjøpssamarbeid</i>	<i>393 000</i>	<i>600 000</i>	Innkjøpssamarbeidet er foreslått styrket med 1 årsverk fra 2024.
<i>Revisjon</i>	<i>937 000</i>	<i>1 030 100</i>	
<i>Kontrollutvalgssekretariat</i>	<i>204 000</i>	<i>171 100</i>	
B4 – Samarbeid oppvekst	3 917 000	4 045 000	
<i>IKT-veileder skole</i>	<i>249 000</i>	<i>249 000</i>	
<i>PPT</i>	<i>3 668 000</i>	<i>3 802 000</i>	
B5 – Samarbeid helse og omsorg	8 007 000	7 900 000	
<i>Samhandlingskoordinator</i>	<i>157 000</i>	<i>164 000</i>	
<i>Kommuneoverlege</i>	<i>739 000</i>	<i>740 000</i>	
<i>Systemansvarlig fagsystemer helse og omsorg</i>	<i>486 000</i>	<i>338 000</i>	
<i>Friskliv</i>	<i>455 000</i>	<i>230 000</i>	
<i>Krisesenter</i>	<i>485 000</i>	<i>565 000</i>	
<i>Legevakt</i>	<i>3 200 000</i>	<i>4 310 010</i>	
<i>Øyeblikkelig hjelp seng</i>	<i>2 470 000</i>	<i>1 509 990</i>	
<i>Overlege palliativ team</i>	<i>42 000</i>	<i>44 000</i>	
B6 – Samarbeid samfunnsutvikling	8 792 581	9 285 000	
<i>Landbruk</i>	<i>2 198 000</i>	<i>2 357 000</i>	
<i>Brann og redning</i>	<i>5 799 000</i>	<i>6 020 000</i>	
<i>110 sentralen</i>	<i>440 000</i>	<i>460 000</i>	
<i>Miljøhygienisk avdeling</i>	<i>230 581</i>	<i>320 000</i>	
<i>Midtre-Telemark vannområde</i>	<i>60 000</i>	<i>62 500</i>	
<i>Gea Norvegica</i>	<i>65 000</i>	<i>67 500</i>	

6.2.5 Planlagte aktiviteter

Planlagte aktiviteter - rammeområde B							
Aktivitet:	Kommuneplan:	Planstrategi / annet politisk vedtak:	Gjennomføres tidsrom / år:				Konsekvenser økonomi:
			2024	2025	2026	2027	
Videreutvikling av Stay at school/Back to school som tiltak i regi av Talenhuset. Fylkeskommunalt prosjekt «Forsterket innsats og samarbeid om inkludering»	Punkt 6. Nome kommune skal være et godt sted å skaffe seg kompetanse for framtida		X	X	X		Delvis finansiert av fylkeskommunen for å sikre forankring av aktiviteten
Prosjekt «Felles innsats for rask integrering» fra posten «Styrke de sosiale tjenestene i NAV» i regi av Statsforvalteren			X				Finansieres av Statsforvalteren. Prosjektet avsluttes nov 24.
Omorganisere kommuneoverlegefunksjonen			X				Ingen

6.3 Politisk og lovbestemte tilskudd – Ramme C

6.3.1 Innhold i rammeområdet

I rammeområde C er ulike tilskudd og medlemskap samlet. Det største tilskuddet er tilskuddet til kirkelig fellesråd.

6.3.2 Føringer

TV-aksjonen	Kommunestyret står fritt til å justere beløpet fra år til år.
Haukelivegen E 134 AS:	Generalforsamlingen gjør årlige vedtak om neste års eiertilskudd.
KS	Kontingenten består av en serviceavgift, selve medlemskontingenten og en kontingent for finansiering av det forsknings- og utviklingsarbeidet som skjer i regi av KS.
USS	Medlemskontingent - indeksreguleres
LVK	Medlemskontingent – fastsettes til en prosentandel av et beregningsgrunnlag fastsatt til den enkelte medlemskommunes konsesjonsavgift, naturressursskatt og eiendomsskatt.
Frelsesarmeen julegryte	Tilskudd som kommunestyret står fritt til å justere fra år til år.
SMISO	Avtale fram til 31.12.2025. Kr. 6,- innbygger. Indeksreguleres fra 2022.
Nome kulturhistoriske bygg	Stiftelse opprettet i 2014 av Nome kommune – kommunalt driftstilskudd som fastsettes fra år til år.
Telemark Museum	Avtale fram til 31.12.2024. Deflatorjusteres.
TelemarksVeka	Tilskudd vurderes på bakgrunn av mottatt søknad hvert enkelt år.
MTNU	Kommunestyret fastsetter tilskudd i dialog med den andre kommunale eieren i forbindelse med budsjettbehandlingen.
Ulefoss Bryggepark drift	Formannskapet har gjort vedtak om fast årlig tilskudd på kr. 175.000,- fra 2021 som skal lønns- og prisjusteres. Formannskapet kan ikke binde kommunestyret. Kommunestyret står dermed fritt til å justere tilskuddet fra år til år. I forbindelse med budsjettvedtaket for 2023 ble tilskudd økt til 316.000,-. Søknad for 2024 er mottatt.
Vakre Ulefoss/Lunde	Årlig tilskudd som kommunestyret står fritt til å justere. Kommunen gir tilskudd uten at det foreligger søknad.
Lunde slusepark drift	Avtale som blant annet regulerer tilskudd løper fram til 31.12.2024. Indeksregulert med kommunal deflator.

Skien Dalen Skipsselskap	Det foreligger vedtak om tilskudd til og med 2019. Fra 2020 er tilskudd vedtatt ved budsjettbehandling.
Telemarkskanalen natur- og kulturpark	Samarbeidsavtale som regulerer kommunal medfinansiering. Deflatorregulering.
Husleie Nome kompetansehus	Subsidiering av husleie for Telemarkskanalen FKF og regionalparken, Vedtak fattet i k-sak 33/18.
VisitTelemark	Avtale om kjøp av tjenester for årene 2023-2024.
VisitBø	Kommunestyret fastsetter tilskudd i dialog med den andre kommunale eieren.
Nome Røde Kors	Kommunen inngår årlig avtale og tilskudd fastsettes i budsjettprosessen. Deflatorjustert for 2024.

6.3.3 Tilskudd til kirkelig felle råd

Trossamfunnsloven pålegger kommunen et hovedansvar for økonomien i den lokale kirken. Utgiftsansvaret er i hovedsak knyttet til kirkebygg, gravplasser og administrasjon, herunder drift av menighets- og prestekontor. Det ligger også forpliktelser knyttet til stillinger som klokkere, kirketjenere og organister.

Kirkens aktivitet finansieres ved rammetilskudd fra kommunen etter budsjettforslag fra kirkelig felle råd. Basert på budsjettforslaget fra kirkelig felle råd (vedlagt budsjettsaken) så foreslår kommunedirektøren følgende rammetilskudd til kirkelig felle råd:

Kontantoverføring (2023)	6 437 000	Hele økonomiplanperioden
Deflatorjustering 4,3 prosent	277 000	
Strømstøtte	533 000	Kun 2024, reduksjon fra 2025
Sum kontantoverføring	7 247 000	

I tillegg har Nome kommune og kirkelig felle råd en tjenesteytingsavtale. Verdien av denne vurderes til 355 000,- etter deflatorjustering. Samlet tilskudd til Kirkelig felle råd er 7 602 000,-.

Kirken er inkludert i Nome kommunes strømvavtale som ga en kostnadsøkning i 2023. For 2024 er prisen per kWh forventet å synke. Oppdatert beregning høsten 2023 viser at kirken har behov for en ekstravilgning for å dekke strømkostnader på 533 000,- kroner i 2024.

6.3.4 Budsjettrammen

De fleste av tilskuddene/forpliktelsene på rammeområde C er allerede utbetalt i 2023. Vi har derfor lagt inn en ekstra kolonne som er kalt regnskap 2023 som viser faktiske kostnader i 2023.

Tiltak	Budsjett 2023	Regnskap 2023	Budsjett 2024
TV-aksjonen	15	15	15
E134 Haukeligvegen AS	30	39	41
KS – medlemskap	520	416	445
USS – utmarkkommunenes sammenslutning	45	48	50
LVK – landssamanslutninga av vasskraftkommunar	30	58	60
Frelsesarmeens julegryte	60	60	150
SMISO – senter mot incest og seksuelle overgrep i Telemark	39	23	24
Nome kulturhistoriske bygg	280	380	396
Telemark museum – kultur	700	707	737
Telemarksveka	500	500	0
Midt-Telemark og Nome utvikling	1 287	1 188	1 320
Ulefoss bryggepark drift	316	316	329
Vakre Lunde/Ulefoss	160	160	100
Lunde slusepark drift	380	380	396
Skien Dalen skipsselskap AS	100	100	100
Telemarkskanalen natur og kulturpark	390	370	386
Husleie Nome kompetansehus	205	203	215
Visit Telemark	303	23	24
Visit Bø		264	275
Partnerskapsavtale Røde kors	260	260	285

6.4 Administrasjon - Ramme D

Administrasjonen består av kommunedirektøren, økonomi og personal og organisasjon.

Til rammeområdet ligger personal, lønn, service, arkiv, politisk sekretariat, økonomi, samt fellestjenester for Nome kommune, herunder IKT, personforsikringer, bedriftshelsetjeneste, juridisk bistand, velferds- og opplæringstiltak, kostnader til frikjøpte tillitsvalgte, drift av rådhuset mv.

6.4.1 Nasjonale føringer

Kommuneloven legger til rette for at vi skal kunne yte tjenester og drive samfunnsutvikling på best mulig måte for våre innbyggere. Den skal bidra til effektiv, tillitsskapende og bærekraftig drift. I kommuneloven tillegges kommunedirektøren alt ansvar for den løpende personalforvaltningen.

Arbeidsmiljølovens formål er å sikre trygge ansettelsesforhold og likebehandling i arbeidslivet. Loven har også som formål å sikre et arbeidsmiljø som gir grunnlag for en helsefremmende og meningsfylt arbeidssituasjon, og bidra til et inkluderende arbeidsliv.

Hovedavtalen inneholder bestemmelser om forhandlingsordning, prosedyrer samt arbeidsgivers og tillitsvalgtes rettigheter og plikter. Hovedavtalen er et virkemiddel for å sikre samhandling og gode prosesser mellom partene.

Hovedtariffavtalen (HTA) er den viktigste tariffavtalen i KS-området med bestemmelser blant annet om lønn og godtgjøringer, lokale forhandlinger, arbeidstid og pensjon.

I arkivloven ligger de overordnede og grunnleggende reglene for arkiv, særlig om arkiv i offentlig forvaltning. Bestemmelsene i arkivloven skal sikre en helhetlig samfunnsdokumentasjon og har som formål å sikre arkiv som har betydelig kulturell eller forskningsmessig verdi, eller som inneholder rettslig eller viktig forvaltningsmessig dokumentasjon, slik at disse kan bli tatt vare på og gjort tilgjengelige for ettertiden.

Informasjonssikkerhet skal ivaretas og personopplysninger skal beskyttes tilfredsstillende. Kommunen skal kunne dokumentere og demonstrere at opplysninger behandles i tråd med retningslinjer for informasjonssikkerhet og personvern. Kommunen skal sørge for lovlig, sikker og forsvarlig behandling gjennom god internkontroll.

I 2019 lanserte regjeringen og KS en digitaliseringsstrategi for offentlig sektor for perioden 2019 – 2025. Formålet med strategien er å skape en enklere hverdag for innbyggere, næringsliv og frivillig sektor gjennom bedre tjenester og mer effektiv ressursbruk. Strategien understøtter digital transformasjon i hver enkelt kommune og i offentlig sektor som helhet.

6.4.2 Lokale føringer

Kommuneplanens samfunnsdel og kommunens rutiner og reglementer legger føringer og ambisjoner for kommunen som arbeidsgiver og forvaltningsorgan.

I kommuneplanens samfunnsdel fremkommer det at Nome kommune skal

- preges av selvtillit og tillit
- utnytte mulighetene som ligger i digitale verktøy
- være et godt sted å skaffe seg kompetanse
- ha god kommunikasjon med innbyggerne og god kommunikasjon internt

Nome og Midt-Telemark vedtok i 2020 en felles digitaliseringsstrategi for å sikre helhetlige og smidige løsninger for ansatte, befolkning, næringsliv og frivillighet. Strategien skisserer flere ønskede gevinster, hvorav hovedfokus er bedre tilbud og tjenester, samt effektivisering av saksbehandling.

6.4.3 Særlige utfordringer

Kommunesektoren står overfor utfordringer som handler om å møte den demografiske utviklingen (som globalisering, individualisering og digitalisering) og innbyggernes behov for velferdstjenester. For å møte denne utviklingen må Nome kommune rekruttere og beholde relevant og kompetent arbeidskraft, og samtidig bidra til fornyelse av tjenester og arbeidsformer.

Vi må bruke de ansattes potensiale best mulig, blant annet gjennom å sørge for høyt nærvær, heltidskultur og medarbeidere som bruker og utvikler sin kompetanse og blir i jobben.

Høsten 2023 skal kommunens lokale arbeidsgiverstrategi ferdigstilles og vedtas. I den ligger strategier som skal sikre god praksis innenfor følgende områder:

1. God ledelse og gode medarbeidere
2. Rekruttere og beholde
3. Innovasjon og samskaping
4. Kommunikasjon og kompetanse
5. Arbeidsmiljø, nærvær og heltidskultur
6. Involvering og nye samarbeidspartnere

I 2024 og årene fremover blir det viktig å implementere arbeidsgiverstrategien i alle kommunens enheter og å sikre at det blir gjennomført gode lokale tiltak.

For å lykkes med dette er det avgjørende med god ledelse og gode lederverktøy. Dette vil bli fulgt opp gjennom kompetanseutviklingsplanen for 2024, gjennom arbeid med 10 FAKTOR (kommunens medarbeiderundersøkelse og utviklingsverktøy) og gjennom utarbeidelse av gode rutiner og reglementer.

Utviklingen i samfunnet krever også en digital omstilling og nye digitale løsninger. Dette krever nye arbeidsformer, tilgjengelige ressurser, kompetanse, økonomiske midler og god ledelse. For å kunne hente ut økonomiske og/eller kvalitetsmessige gevinster av utviklingsprosjekter, har kommunen behov for dedikerte ressurspersoner med kompetanse på området.

Nome kommune har i dag en gammel arkivversjon, med kjente, kritiske feil og det er behov for å oppgradere arkivsystemet. En ny skyløsning vil muliggjøre sekvensiell signering, integrasjon med Teams, samt retting av systemfeil. Oppgraderingen vil medføre en høyere kostnad enn dagens løsning.

6.4.4 Budsjettrammen

D: Administrasjon							
Alle beløp i 1000 kroner	Regnskap	Budsjet	Budsjet	Budsjet	Budsjet	Budsjet	Budsjet
Premiss							
Bevilget til 01/01-2023		28 165	21 746	21 746	21 746	21 746	21 746
ØP: Vedtatt endringer i forrige plan				-353	-498	-669	-840
Bevilget 1.tertial 2023 m/videreføring			-300	-225	-150	-75	0
Bevilget 2.tertial 2023 m/videreføring			-5	400	400	400	400
Andre KST-bevilgninger i 2023							
Sum politisk bevilget		28 165	21 441	21 568	21 498	21 402	21 306
Arbeidstøy, flyttes til E: og F:				-200	-200	-200	-200
Sommerjobb for ungdom, flyttes til F: og H:				-500	-500	-500	-500
Kostnader porto, flyttet fra F:				95	95	95	95
OU-kontingent; flyttet fra C:				795	795	795	795
Rammeavtale Telemarksforsking, flyttet fra C:				50	50	50	50
Korrigert for flyttinger		28 165	21 441	21 808	21 738	21 642	21 546
Tekniske konsekvenser							
Deflatorjustering ramme	4,2 %			915	915	915	915
Konsekvensjusteringer							
Arbeidstøy				-250	-250	-250	-250
Kommunale gebyrer				-100	-100	-100	-100
Juridiske tjenester				-75	-75	-75	-75
Budsjettet for høy strømpris i 2023				-28	-28	-28	-28
Tiltakskatalogen							
Lederutvikling	D-3			0	0	100	100
Økte lisenskostnader sak-arkivsystem - investering	1100			0	450	450	450
Kommunedirektørens forslag		28 165	21 441	22 270	22 650	22 654	22 558
Politiske endringer							
....1							
....2							
....3							
Kommunestyrets vedtatt budsjett		28 165	21 441	22 270	22 650	22 654	22 558

6.4.5 Planlagte aktiviteter

Planlagte aktiviteter - rammeområde D							
Aktivitet:	Kommuneplan:	Planstrategi / annet politisk vedtak:	Gjennomføres tidsrom / år:			Konsekvenser økonomi:	
			2024	2025	2026	2027	
Implementere arbeidsgiverpolitikk og etisk reglement	Strategi 5: Nær jobben – gode jobber, arbeidskraft og kompetanse	Planstrategi for Nome kommune	X				Ingen direkte kostnader ut over arbeidsinnsats
Følge opp 10 faktor i hele organisasjonen. Det er et mål at gjennomføringsgraden i 2023 er som følger: Trinn 1: analyse og bearbeidelse av resultatene = 95 % Trinn 2: sette konkrete mål for utviklingsarbeidet = 85 % Trinn 3: Gjennomføre konkrete tiltak som bidrar til å nå konkrete mål =75 %	Strategi 5: Nær jobben – gode jobber, arbeidskraft og kompetanse	Planstrategi for Nome kommune	X				Ingen direkte kostnader ut over arbeidsinnsats
Utarbeide og innføre ny rutine for lærlinger	Kap 5, pkt 6. Nome kommune skal være et godt sted å skaffe seg kompetanse for framtida.	Planstrategi for Nome kommune	X				Ingen direkte kostnader ut over arbeidsinnsats
Utarbeide og innføre ny rutine for konflikthåndtering	Kap 5, pkt 6. Nome kommune skal være et godt sted å skaffe seg kompetanse for framtida.	Planstrategi for Nome kommune	X				Ingen direkte kostnader ut over arbeidsinnsats

Planlagte aktiviteter - rammeområde D							
Aktivitet:	Kommuneplan:	Planstrategi / annet politisk vedtak:	Gjennomføres tidsrom / år:			Konsekvenser økonomi:	
			2024	2025	2026	2027	
Utarbeide og innføre nytt permisjonsreglement	Kap 5, pkt 6. Nome kommune skal være et godt sted å skaffe seg kompetanse for framtida.	Planstrategi for Nome kommune	X				Ingen direkte kostnader ut over arbeidsinnsats
Utarbeide og innføre nytt feriereglement	Kap 5, pkt 6. Nome kommune skal være et godt sted å skaffe seg kompetanse for framtida.	Planstrategi for Nome kommune	X				Ingen direkte kostnader ut over arbeidsinnsats
Innføre rapportering på informasjonssikkerhet og personvern	Strategi 5: Nær jobben – gode jobber, arbeidskraft og kompetanse	Planstrategi for Nome kommune	X				Ingen direkte kostnader ut over arbeidsinnsats
Ta opp grønne lån til tiltak som kvalifiserer til det		Nome – trygt og grønt. Redusere klimagassutslipp – tiltak 1.	X	X	X	X	0,1 prosentpoeng lavere rente på lån.

6.5 Oppvekst – Ramme E

Rammeområdet består av fellesadministrasjon, barnehage, grunnskole, voksenopplæring og flyktningetjeneste.

6.5.1 Nasjonale føringer

Ny Opplæringslov

Stortinget har i 2023 vedtatt ny opplæringslov som skal gjelde fra august 2024. Den nye loven innebærer nye regler og presiseringer, blant annet:

1. Reglene om *tilpasset opplæring og individuell tilrettelegging* blir tydeliggjort. Spesialundervisningsbegrepet byttes ut med individuelt tilrettelagt opplæring, personlig assistanse og fysisk tilrettelegging.
2. Det er tatt inn i loven at *elevens beste* skal være et *grunnleggende hensyn* ved handlinger og avgjørelser som gjelder elever.
3. Plikt til å sørge for at elever med *fravær* fra opplæringen blir fulgt opp i grunnskolen er tydeliggjort.

Barnevernreformen

- også kalt oppvekstreformen, tredde i kraft 1. januar 2022. *Intensjonen* er mer forebygging og mer samarbeid på tvers av tjenester og at målene oppnås best gjennom endringer i hele oppvekstsektoren. Kommunen skal sørge for å samordne sitt tjenestetilbud til barn og familier. Kommunestyret skal også selv vedta en plan for det forebyggende arbeidet (§ 3-1). Fra 1. januar 2021 er det krav om årlig rapportering om barnevernet til kommunestyret. Formålet med en tilstandsrapport er å gi kommunestyret bedre innsikt i tilstand, utvikling og viktige problemstillinger i barnevernet. Målet er bedre prioriteringer og kontroll i kommunene

Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven)

Loven trådte i kraft 1. januar 2021. Tiltakene i integreringsloven skal bidra til å gi asylsøkere, flyktninger og innvandrere relevant kompetanse, tilgang til arbeidsmarkedet og muligheten til å bli økonomisk selvstendige. Kommunen er den sentrale aktøren for å tilby kvalifiseringstilbud for innvandrere. For å sikre tilgjengelig og relevant styringsinformasjon på kvalifiseringsfeltet har kommunen plikt til å registrere vedtak og deltagelse for personer som er omfattet av introduksjonsloven, og integreringsloven, i Nasjonalt introduksjonsregister (NIR).

Lokal kompetanseutvikling

Nasjonale tilskuddsordninger for lokal kompetanseutvikling inkluderer:

- regional ordning for kompetanseutvikling i barnehage
- desentralisert ordning for kompetanseutvikling i grunnskole og videregående skole
- kompetanseløft for spesialpedagogikk og inkluderende praksis

Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis – en nasjonal satsing som skal være et varig kompetanseløft på det spesialpedagogiske feltet, og skal bidra til at alle kommuner har tilstrekkelig kompetanse tett på barna og elevene for å kunne forebygge, fange opp og gi et inkluderende og tilpasset pedagogisk tilbud til alle, inkludert barn og elever med behov for særskilt tilrettelegging. Hele oppvekstsektoren i Nome deltar i Kompetanseløftet, det vil si både barnehage, skole, helsestasjon, skolehelsetjenesten, PPT og barnevern. Voksenopplæring, flyktningetjenesten og Nome mottak skal kobles på satsingen i 2024. Arbeidet til nå har hovedsakelig vært rettet mot ledelse av inkluderende praksis. I 2024 vil alle ansatte innen oppvekst involveres i satsingen og fokusområder vil være atferdsproblematikk, overganger og språk- og leseplan.

Desentralisert ordning for kompetanseutvikling i grunnskole: Bry Deg! prosjektet - kompetanseheving som skal bidra til å styrke skolers arbeid med skolemiljø i tråd med elevenes rettigheter etter kapittel 9 A i opplæringsloven.

Regional ordning for kompetanseutvikling i barnehage: Barnehagene i Nome har valgt språk og språkutvikling som sitt satsingsområde.

6.5.2 Lokale føringer

Kommunedelplan for Oppvekst i Nome er forankret i kommuneplanen og visjonen *nært og godt å vokse opp i Nome kommune*. Tiltak for barn og unge i Nome kommune i perioden 2023 –2025, har fokus på å styrke laget rundt barn og unge og er knyttet til følgende satsingsområder: trygge familier, trygt og godt læringsmiljø i skoler og barnehager, inkludering og tilhørighet, tverrfaglig innsats og samarbeid og lokalmiljø som inspirerer barn og unge.

Nome kommune har utarbeidet en **forebyggende plan for barn og unge 2023-2025**, som inneholder beskrivelse av: Mål og strategier for det helhetlige arbeidet, ansvarsfordeling og organisering av samarbeidet og prioriterte tiltak i Nome kommune.

Nome kommunes **Integreringsplan** er ferdigstilt høsten 2023. Det samme er Digitaliseringsplan for oppvekst i Nome og Midt-Telemark.

6.5.3 Særlige utfordringer

Innenfor oppvekst er særlige utfordringer knyttet til å *redusere ressursbruken*, samtidig som arbeidet med *tidlig innsats* og inkluderende praksis styrkes. Nasjonale føringer tilsier at det viktigste grepet vi kan ta for å fremme og styrke en inkluderende praksis i barnehage og skole, er å forbedre kvaliteten på det *ordinære, allmennpedagogiske tilbudet*. Arbeidet med *lokal kompetanseutvikling* innenfor oppvekst i Nome, særlig knyttet til kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis, vil være viktig satsingsområde.

Arbeidet med å bygge opp en robust flyktingetjeneste vil være et viktig innsatsområde også fremover. Det er behov for økt fokus på tverrfaglig samhandling og inkluderende praksis, gjennom blant annet fritidsaktiviteter, miljøarbeid og mobilisering av frivilligheten.

Unge i Nome som ikke er i arbeid eller utdanning, og utfordringer med utenforskap, er et viktig satsingsområde for Nome kommune og oppvekstsektoren. Også her er utfordringen tidlig innsats, tverrfaglig samarbeid og å snu tjenesteproduksjon fra reparasjon til forebygging.

6.5.4 Budsjettrammen

E: Oppvekst							
Alle beløp i 1000 kroner	Regnskap	Budsjet	Budsjet	Budsjet	Budsjet	Budsjet	Budsjet
Premiss							
Bevilget til 01/01-2023		134 120	139 270	139 270	139 270	139 270	139 270
ØP: Vedtatt endringer i forrige plan				-2 981	-4 842	-8 803	-9 464
Bevilget 1. tertial 2023 m/videreføring			14 541	13 186	11 406	10 762	8 697
Bevilget 2. tertial 2023 m/videreføring			35				
Andre KST-bevilgninger i 2023							
Sum politisk bevilget		134 120	153 846	149 475	145 834	141 229	138 503
Arbeidstøy, flyttet fra D:				100	100	100	100
Flytte 50 % ungdomsleder, flyttes til H:				-330	-330	-330	-330
Korrigert for flyttinger		134 120	153 846	149 245	145 604	140 999	138 273
Tekniske konsekvenser							
Deflatorjustering ramme	4,2 %			5 848	5 848	5 848	5 848
RNB; justert kompensasjon makspris i barnehagen				180	180	180	180
Statsbudsjettet 24; helårsvirkning gratis SFO 2. klasse				1 000	1 000	1 000	1 000
Statsbudsjettet 24; diverse korrigeringer ny opplæringslov				55	55	55	55
Statsbudsjettet 24; gratis barnehage 3. barn				23	23	23	23
Statsbudsjettet 24; reduksjon foreldrebetaling				1 586	1 586	1 586	1 586
Statsbudsjettet 24; endring kontantstøtte				117	117	117	117
Konsekvensjusteringer							
Helårsvirkning av 2 stillinger psykososialt miljø				1 000	1 000	1 000	1 000
Reell lønn løpende opptak barnehage				240	240	240	240
Tiltak 2023 - stengt basseng Dagsrud fra midten av 2025				0	150	300	300
Budsjettet for høy strømpris i 2023				-140	-140	-140	-140
Færre barnehagebarn 2024/2025				-1 400			
Flyktningetjeneste (inntekt i 2023 og kostnad i 2024)				1 500			
Tiltakskatalogen							
Avvikle prosjektet leksefri skole etter et år	E-1			-250	-300		
Kutte løpende opptak i barnehagene	E-2			-800	-1 600	-1 600	-1 600
Redusere spesialundervisning grunnskole	E-3			-1 000	-1 000	-2 600	-2 600
Økte lisenskostnader (Visma oppvekst) - investering	I100			156	156	156	156
Kommunedirektørens forslag		134 120	153 846	157 360	152 919	147 164	144 438
Politiske endringer							
....1							
....2							
....3							
Kommunestyrets vedtatt budsjett		134 120	153 846	157 360	152 919	147 164	144 438

6.5.5 Planlagte aktiviteter

Planlagte aktiviteter - rammeområde E							
Aktivitet:	Kommuneplan:	Planstrategi / annet politisk vedtak:	Gjennomføres tidsrom / år:				Konsekvens økonomi:
			2024	2025	2026	2027	
Utarbeide Språk- og leseplan for barnehager og skoler i Nome kommune.		Vedtak kommune-styret	x	x	x	x	
Utarbeide planer knyttet til forebyggende arbeid og tidlig innsats og til gode overganger for barn og unge.	Kommunedelplan for Oppvekst - aktuelle satsingsområder: Tverrfaglig innsats og samarbeid.						
ICDP-programmet i Nome kommune; Opplæring av fagpersoner innen oppvekstsektoren og tilbud om foreldreveiledning i grupper, for alle 0-5 år.	Kommunedelplan for Oppvekst - aktuelle satsingsområder: Trygge familier. Tverrfaglig innsats og samarbeid.		x	x	x	x	Eksterne prosjekt-midler
Gjennomføre brakerundersøkelser Ungdata 3.hvert år, Elevundersøkelsen hvert år.	Kommunedelplan for Oppvekst - Lokalmiljø som inspirerer barn og unge.		x	x	x	x	

6.6 Helse og omsorg – Ramme F

Rammeområdet består av etatsadministrasjonen, sykehjem, omsorgsboliger med heldøgns omsorg, dagaktivitetstilbud, hjemmetjenester, bo- og miljøtjenester, psykisk helse, helsestasjon- og skolehelsetjeneste, legetjeneste, fysio- og ergoterapitjenester og arbeidstiltak. I tillegg har tjenesten ansvar for støttekontakter og oppdrag for avlaster og kriseteam.

6.6.1 Nasjonale føringer

Stortinget har vedtatt en ny lov om kommunenes ansvar på det boligsosiale feltet (også kalt «boligsosial lov»). Loven viderefører i hovedsak plikter kommunen har gjennom medvirkningsansvaret i sosialtjenesteloven og helse- og omsorgstjenesteloven, men presiserer og til dels skjerper ansvaret. De skjerpede kravene gjelder plikten til å ha *oversikt over boligbehovet for vanskeligstilte, ta boligsosiale hensyn i planleggingen og noe strengere krav til saksbehandlingen*.

Det kom i tillegg lovendringer i pasient og brukerrettighetsloven (Pbrl) og helse- og omsorgstjenesteloven (HOL), som gir økt ansvar til kommunene for hendelsesbaserte tilsyn i egen virksomhet samt plikt til å svare ut henvendelser.

Det er fortsatt en forventning om at kommunene har et tilbud om vaksinerings mot covid-19 fram til 30. juni 2024.

Ifølge Statsforvalterens forventningsbrev for 2024, har staten forventninger om at kommunen har tre hovedprioriteringer innen helse og omsorg. Det er fastlegeordningen, psykisk helse og rus, samt en trygg og aktiv alderdom. Det forventes at kommunen jobber strategisk og målrettet for å sikre en tilgjengelig allmennlegetjeneste til befolkningen gjennom fastlegeordningen. Retten til å velge fastlege framheves, noe som betyr at det må foreligge en mulighet til å bytte fastlege. Dette tilsier at det må være nok ledige plasser på legelistene i kommunen.

Kommunen skal yte gode psykiske helsetjenester til barn og voksne. Kravet om at psykisk helse skal være en del av kommunalt planarbeid skjerpes.

Kommunen skal planlegge for demografiske utfordringer, der 30 % av innbyggerne vil være 67 år og eldre innen 2050. 1. januar 2024 starter en eldrereform; *Felleskap og mestring – bo trygt hjemme*, som det forventes at kommunen innarbeider. Reformen er ikke bare en helsereform, men en samfunnsreform. For å få en trygg og aktiv alderdom må vi legge til rette for at folk skal klare seg godt i egen bolig, få hjelp ved behov, og der innbyggere hjelper hverandre i trygge lokalsamfunn. Denne reformen har 4 satsningsområder:

■ Levende lokalsamfunn som ivaretar aktivitet og fellesskap

■ Tilpassede botilbud, og mulighet for å bo trygt i eget hjem lenger

■ Kompetente medarbeidere

■ Trygghet for brukere og støtte til pårørende

Når det gjelder folkehelsearbeid, skal kommunene forankre arbeidet i kommuneplanene sine. I tillegg skal psykisk helse inkluderes som en liveverdigg del av folkehelsearbeidet. Ikke minst skal kommunene legge til rette for en aktivitetsvennlig samfunnsutvikling.

I forventningsbrevet til Statsforvalteren framheves det at kommunene skal ivareta barn beste i all saksbehandling.

6.6.2 Lokale føringer

For 2024 skal helse og omsorg jobbe videre med å følge opp vedtaket i kommunestyret knyttet til bygging av nye omsorgsboliger med personalbase og fellesareal både i Lunde og Ulefoss sentrum. I

løpet av 2023 er det gjort undersøkelser knyttet til mulige tomter og løsninger. Resultatene blir presentert i egen sak.

Helse og omsorg skal i 2024 jobbe videre med å rekruttere og beholde personell i helse og omsorg. Kommunestyret har i 2023 bevilget 2 millioner kroner til rekrutteringstiltak, noe som skal følges opp også i 2024. Helse og omsorg ser at det meste hensiktsmessige er å bruke midlene til å rekruttere sykepleiere på natt ved sykehjemmet slik at vi kan avslutte bruk av vikarbyrå.

6.6.3 Særlige utfordringer

Den demografiske utviklingen i Nome viser at behovet for helse og omsorgstjenester vil øke drastisk i årene som kommer. Ifølge Telemarksforskings vurdering (fra 2022) vil det være behov for 75 flere årsverk i helse og omsorg fram mot 2040 om vi organiserer tjenestene på samme måte som i dag. Helse og omsorg sliter allerede i dag med store utfordringer med å få tak i nok kvalifisert personell, noe som er felles for våre nærmeste kommuner. Dermed vil det å rekruttere og beholde personell være den største utfordringer for tjenesten i årene som kommer.

I tillegg til å skaffe personell, vil det å bruke de ressursene vi har på best mulige effektiv måte være en viktig del av arbeidet for å møte framtidens økte behov for helse og omsorgstjenester. Det vil si at arbeidet med heltid og oppgavefordeling, digitalisering og velferdsteknologi, og kvalitetssikring av saksbehandling være viktig for å kunne møte utfordringene framover.

Det vil si at kommunen må hente ut det som er mulig og hensiktsmessig av digitaliseringseffekten. I tillegg må kommunen etablere et aldersvennlig samfunn, slik at de som har mulighet kan bo hjemme så lenge som mulig. Det vil si en sentrumsutvikling hvor eldre kan bo i tilrettelagte boliger, og hvor det er kort avstand til butikker og servicetilbud. En fortetting av boliger for eldre vil frigjøre kjøretid for helsepersonell, noe som gir økte ressurser til tjenester.

Det er en utfordring at de fleste av tjenestene opplever at behovet for tjenester overstiger det kommunen har mulighet til å gi. Det kan ha en sammenheng med forventninger i befolkningen overstiger kommunens faktiske muligheter. Det oppleves som en ressursknapphet i tjenestene, noe som gir utfordringer i møter mellom ansatte i kommunen og tjenestemottakere. Et av tiltakene som startes i 2024 er dermed å få på plass tjenestebeskrivelser for alle tjenester, slik at det blir tydelig hva kommunen kan tilby av tjenester.

Etatsadministrasjon og fellestjenester F1

Nome kommune har i dag ikke noe felles mottak for søknader til tjenester i helse og omsorg, og saksbehandling er delt på mange fagpersoner. Et av målene for 2024 er å kvalitetssikre saksbehandlingen i helse og omsorg i Nome kommune, samt å etablere et tjenestekontor. Det å etablere tjenestekontor vil øke kompetansen og kvaliteten på saksbehandlingen, noe som er i tråd med statlige forventninger til kommunene.

Helsetjenestene F2

Det ble etablert ny legehjemmel i Nome kommune i budsjett for 2023. Fra 1. desember 2023 vil det være tilsatt lege i alle seks legehjemlene. Én av legene vil være i permisjon for spesialisering i 2024, noe som fører til at det er nødvendig å benytte vikarbyrå fram til sommeren 2024. Dette gir en ekstra kostnad på ca. 900.000 kroner. Selv om det er økt med én legehjemmel, er det ikke ledige plasser på

legelistene i Nome kommune. Det skyldes både at det er fullt på legelistene i nabokommunene samt økt bosetting av flyktninger.

Basistilskuddet er en del av rammetilskuddet til kommunene, og kommunen betaler ut basistilskudd til private leger. Basistilskuddet til legene er økt, og kommunen er ikke kompensert for denne økningen fullt ut. Det gir utfordringer for kommunen som må ta midler fra andre tjenester for å dekke økningen.

I forbindelse med økt bosetting av flyktninger har det vært nødvendig å øke med 1 årsverk sykepleier knyttet ved helsesenteret, samt 0,2 årsverk lege. Disse stillingene er finansiert ved hjelp av flyktningstilskudd.

Det har ikke vært mulig å etablere en fast telefonvaktordning for psykososialt kriseteam i 2023, men det jobbes videre med tiltaket i 2024.

Det er redusert 0,5 årsverk ved fysio- og ergoterapitjenesten, noe som vil gi redusert tilbud i 2024.

Institusjonstjenester F3

Det er mulig å øke med to nye rom ved sykehjemmet ved å rokere på noen tilbud og en enkel ombygging. To nye rom vil øke kapasiteten. Det vil være hensiktsmessig å øke med én ordinær seng, samt å ta tilbake øyeblikkelig hjelp sengen fra Skien helsehus. Det vil totalt gi 75 ordinære plasser samt én ØHD-seng.

Det er store utfordringer med å få sykepleiere på natt ved sykehjemmet. Det er etablert en bonusordning for å rekruttere sykepleiere til natt. Tiltaket innebærer å redusere antall sykepleiere på natt slik at vaktlaget på natt består av 1 sykepleier og 4 helsefagarbeidere. Rekrutteringsordningen er finansiert av de 2 millionene kronene som helse og omsorg fikk i kommunestyret juni 2023. For å få til en god løsning er det nødvendig å strekke summen over 3 år. Det vil gi tjenesten tid til å etablere en god løsning på natt for framtiden. Rekrutteringsordningen for sykepleiere gir følgende kostnad:

Bonus for sykepleiere på natt - 80 % stilling			
År	Kostnad bonus (inkl. Sos. Kostnad)	Antall sykepleiere	Sum totalt per år
1 år	83 392	4	333 570
2 år	115 466	4	461 866
3 år	166 785	4	667 139
Totalt	365 644		1 462 574

Bonusutbetaling bli: 1 år: 60.000 kr, 2. år 90.000 kr, 3. år. 120.000 kr. Arbeidet med å etablere en bra natttjeneste ved sykehjemmet fortsetter. Fra 2024 vil alle nattevaktene ved sykehjemmet være organisert under demensavdelingen.

Alle avdelingene har utfordringer med å effektivere kuttene de har fått i 2021. Det vil si at de hele tiden har innsparingskrav til driften, noe som er en utfordring i daglig drift. Det vil være nødvendig å se på oppgavefordeling, heltid og årsturnus for å sikre tilstrekkelig fagkompetanse hele døgnet.

For å gjøre sykehjemmet til en enda mer attraktiv arbeidsplass er det nødvendig å sette av ressurser og ha fokus på fagutvikling. I 2023 har kommunen fått tilskudd til å etablere simuleringsrom (SIM-rom). Det vil være en utfordring om det ikke er mulig å videreføre noen ressurser til dette tiltaket videre.

Det er for lite kapasitet ved fellesvaskeriet ved sykehjemmet. Slik det er nå er vaktene forskjøvet slik at vaskemaskinene kan gå til klokken fem. Kapasiteten er utnyttet maksimalt nå og når det økes kapasitet i helse og omsorg ved bygging av nye omsorgsboliger med heldøgns bemanning, vil det være nødvendig å øke kapasiteten ved vaskeriet samtidig.

Det er mye utstyr og møbler ved sykehjemmet som er gammelt og slitt. Blant annet er mange av stolene ved sykehjemmet utslitt, og det tas sikte på å fornye en viss andel hvert år. Det bør planlegges for utbygging av en betydelig mengde inventar og utstyr i årene som kommer, og det kan forventes at det oppstår havari på kostbart utstyr før vi rekker å fornye. Det vil være en utfordring om det oppstår havari på utstyr som er helt essensielt for driften ved for eksempel felleskjøkken eller vaskeri.

Det er mange ansatte ved sykehjemmet, og det er svært utfordrende å klare å ha en god nok opplæring av ansatte for å kunne ivareta brannberedskapen. Det er derfor nødvendig å etablere en digital løsning for brannopplæring for å sikre at alle ansatte vet hva de skal gjøre i tilfelle brann.

Hjemmetjenester F4

I 2023 er det gjort et arbeid med å få fram hvordan kommunen skal følge opp kommunestyrevedtaket: *Kommunestyret ber kommunedirektøren om å legge fram en forstudie for etablering av omsorgsboliger med personalbase og fellesareal i både Lunde og Ulefoss sentrum. Dette vedtaket erstatter den bestilling som ble gitt i kommunestyresak 100/19.* Arbeidet presenteres i egen sak sammen med budsjett for 2024.

For å få til to ekstra rom ved sykehjemmet, er det nødvendig å flytte dagtilbudet til hjemmeboende til Ringsevja aktivitets- og service senter. Det vil si en samlokalisering av tiltakene og en samorganisering av de ansatte. Det vil være en fordel for dagaktivitetstilbudet, da ressursene blir samlet og det blir et større fagmiljø for de ansatte. Ved å samle ressursene vil det også være mulig å etablere en egen hentetjeneste, noe som mange ganger kan være fordelaktig framfor taxi, særlig når det er snakk om hjemmeboende personer med demens.

I hjemmetjenesten er det nødvendig å få på plass gode tjenestebeskrivelser, slik at det blir lettere for tjenestemottakere å vite hva de kan forvente. Det er dessverre nødvendig å ha mer fokus på helsetjenester og praktisk hjelp til personlig pleie, framfor serviceoppgaver. Dette vil kunne medføre endringer for tjenestemottakere, noe som kan bli utfordrende i årene som kommer.

Det er en utfordring at det ikke er nok biler til alle ansatte som er avhengig av å kjøre til brukeres hjem for å utføre sitt arbeid. Slik som det er i dag, mangler vi biler til hjemmehjelpere. Det har ikke vært mulig å finne midler til det ennå.

Det har vært jobbet med prosjektet digital hjemmeoppfølging i 2023, men det har ikke vært mulig å finne midler til å videreføre prosjektet i 2024. Det er svært uheldig at kommunen må trekke seg fra prosjektet, da tiltakene vil kunne sikre en bedre kvalitet for kronisk syke pasienter, samt kunne lette på behov for legetimer for den enkelte.

Det er i utgangspunktet lite bemanning ved Bjervatun alderspensjonat. Nå er det signalisert fra tjenesten at det i stor grad må leies inn ekstra personale mye oftere enn tidligere fordi pasientene er dårligere. Det kan bli aktuelt å øke bemanningen der i løpet av 2024. Bjervatun er et gammelt bygg som det er vanskelig å drifte på en god måte. Det er blant annet ikke skyllerom i bygget, eller kjølerom for søppel. Det er dermed et stort problem med søppellukt inne i bygget, noe som er plagsomt for ansatte og beboere. Det er behov for å gjøre noe med oppbevaringen av søppel, for å unngå plagsom lukt.

Bo- og miljøtjenesten F5

I bo- og miljøtjenesten er det gjort store endringer i tjenestene i løpet av 2023. Bergvoll ble nedlagt fra 1. september 2023 og all drift er overført til Olastua. Det har ført til en innsparing på de hvilende nattevaktene. Det har vært en stor oppgave for leder av tjenesten, som har utført sammenslåing i tillegg til ordinær drift. Fokuset i 2024 blir å fortsette arbeidet med å slå sammen to arbeidsteam og to ulike arbeidskulturer.

I løpet av 2023 har kommunen avsluttet avtalen med Grep i Skien, og alle tjenestemottakerne er overført til Actus dagtilbud. Kommunen har spart ca. 500.000 kr i transportutgifter ved endringen, og i tillegg har det vært mulig å styrke satsingen på vårt eget dagtilbud.

6.6.4 Budsjettrammen

F: Helse- og omsorg							
Alle beløp i 1000 kroner	Premiss	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
		År 2022	31/12 - 2023	ÅR 2024	År 2025	År 2026	År 2027
Bevilget til 01/01-2023		225 540	225 333	225 333	225 333	225 333	225 333
ØP: Vedtatt endringer i forrige plan				-508	-4 194	-4 790	-5 387
Bevilget 1.tertial 2023 m/videreføring			8 088	3 307	2 995	2 891	2 527
Bevilget 2.tertial 2023 m/videreføring			2 411	0			
Andre KST-bevilgninger i 2023							
Sum politisk bevilget		225 540	235 832	228 132	224 134	223 434	222 473
Arbeidstøy, flyttet fra D:				100	100	100	100
Kostnader porto, flyttes til D:				-95	-95	-95	-95
Sommerjobb for ungdom, flyttet fra D:				300	300	300	300
Partnerskapsavtale Røde kors, flyttes til C:				-285	-285	-285	-285
Kostnader renhold Actus, flyttes til H:				-150	-150	-150	-150
Korrigert for flyttinger		225 540	235 832	228 002	224 439	223 739	222 778
Tekniske konsekvenser							
Deflatorjustering ramme	4,2 %			9 464	9 464	9 464	9 464
Statsbudsjettet 24; Psykisk helse og rus				195	195	195	195
Statsbudsjettet 24; Helsestasjon				52	52	52	52
Statsbudsjettet 24; Pasienttilpasset basistilskudd				325	325	325	325
Konsekvensjusteringer							
KPA - kommunestyrt assistanse (35 %)				225	225	225	225
Tiltak 2023 - stengt basseng Dagsrud fra midten av 2025				0	20	40	40
Redusert vertskommunetilskudd PU, reduksjon Olastua/Tyrivegen				-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
Reduserte transportkostnader arbeidstiltak				-500	-500	-500	-500
Budsjettet for høy strømpris i 2023				-175	-175	-175	-175
Lønnskostnader psykolog - 60 % stilling (40 % i budsjett 2023)				295	295	295	295
Manglende lønnskostnader til lærlinger i helse og omsorg (netto)				2 600			
Lønnsvekst utover deflator				972	972	972	972
Tiltakskatalogen							
Virksomhetsleder i helse og omsorg	F-1			1 000	1 200	1 200	1 200
Legge ned kafédrift ved RIBO og Lundetunet - videreføre aktivitetssenter	F-2			-500	-1 000	-1 000	-1 000
Samlokalisering av dagtilbud for hjemmeboende	F-4			-300	-400	-400	-400
Redusere kommunal psykolog 60 % stilling	F-10			-755	-755	-755	-755
Lisens brannportalen sjukeheimen - investering	1103			0	50	50	50
Kommunedirektørens forslag		225 540	235 832	239 400	232 907	232 227	231 266
Politiske endringer							
Kutte tilbud sommerjobb for ungdom				-300	-300	-300	-300
Kreftkoordinator - øke 40 prosent stilling	F-5			300	300	300	300
Beholde kafédrift Lundetunet og RIBO	F-2			500	1 000	1 000	1 000
Kafédrift Lundetunet og Ribo - reduserte kostnader				-100	-300	-300	-300
Videreføre Nyby med mål om ekstern finansiering	F-3			45			
Kommunestyrets vedtatt budsjett		225 540	235 832	239 845	233 607	232 927	231 966

6.6.5 Planlagte aktiviteter

Planlagte aktiviteter - rammeområde F							
Aktivitet:	Kommune plan:	Plan-strategi / annet politisk vedtak:	Gjennomføres tidsrom / år:				Konsekvenser økonomi:
			2024	2025	2026	2027	
Etablere felles telefonvaktordning med Midt-Telemark for psykososialt kriseteam				x			Tiltak i 2023
Følge opp strategi for å rekruttere og beholde personell i helse og omsorg			x	x	x	x	Tildelt 2. millioner til tiltak
Utarbeide plan for digitalisering og velferdsteknologi i helse og omsorg			x				
Iverksette ny eldrereform: <i>Fellesskap og mestring – bo trygt hjemme</i>			x				Usikkert
Utarbeide helse og omsorgsplan			x	x			
Ferdigstille plan for legetjenesten, og i tillegg sikre beredskap for kommuneoverlegefunksjonen			x				
Kvalitetssikre saksbehandling i helse og omsorg, inkludert etablere tjenestekontor			x	x			
Gjennomføre prosjektet med ICDP ved helsestasjonen			x	x	x		Prosjektmidler
Utarbeide tjenestebeskrivelser for alle tjenestene i helse og omsorg			x	x			
Revidere Nome kommunes forskrift for langtidsplass på sykehjem			x				
Gjennomføre arbeidet med oppgavefordeling i helse og omsorg			x	x			

6.7 Samfunnsutvikling – Ramme H

Rammeområdet består av flere ulike fagområder; Næringsutvikling, kultur, folkehelse og frivillighet, overordnet kommuneplanlegging, arealplaner, byggesak og oppmålingstjenester, eiendomsforvaltning, kommunale veier, brann, redning og feiervesen. Samfunnsutviklingsetaten følger opp saker etter en 40 talls særlover og forskrifter, men det viktigste lovverket for å sikre en bærekraftig samfunnsutvikling finner vi i den sektorovergripende plan- og bygningsloven.

6.7.1 Nasjonale føringer

Statsforvalterens **forventningsbrev for 2024** beskriver statens forventninger til kommunene for 2024. For 2024 har Statsforvalteren tydelige føringer på at de skal bidra til at kommunene omdisponerer mindre natur. Dette vil være et særskilt område statsforvalteren vil fokusere på i saker om arealplaner som de skal uttale seg til. Det ligger en forventning at kommuner gjennom sin arealforvaltning aktivt forebygger tap av biologisk mangfold og nedbygging av arters leveområde. Videre presiseres det i brevet at kommunene skal jobbe frem en arealbruksstrategi og sørge for at jordvernet ivaretas. Nome kommune vil følge opp dette gjennom arbeid med kommunal planstrategi.

Det er et krav om at alle avløpsanlegg i hver enkelt kommune skal oppfylle rensekrav i forurensningsforskriften slik at miljømål etter vannforskriften kan nås innen 2027.

Regjeringens mineralstrategi gir føringer for at kommuner med store mineralressurser skal bidra til et hurtigspor for å sikre tilgang til kritiske mineraler. Fensfeltet og utvinning av sjeldne jordarter har gjort at Nome kommune er valgt ut som pilotkommune for å gjennomføre et hurtigspor.

Kommunen får etter søknad til BUFDIR tilskuddsmidler til å gjennomføre satsninger som utjevner sosiale forskjeller hos barn og unge.

6.7.2 Lokale føringer

Kommunens egne planverk/planstrategi og politiske vedtak legger en del føringer som etaten skal følge opp.

1. Brannstasjonene i Lunde, Bø og Gvarv tilfredsstiller ikke fastsatte krav om fysisk arbeidsmiljø om hvordan brannstasjoner skal være innrettet. Det pågår derfor et arbeid med å oppgradere disse stasjonene, noe som resulterer i økt husleie fra 2025.
2. Kommunedelplan Nome -Trygt og grønt legger føringer for at kommunen skal gjennom sin eiendomsforvaltning redusere klimagassutslipp. Dette gjennomføres gjennom satsningen der Nome kommune er valgt som pilot i regi av KS/KLP. Det er lagt til grunn to større investeringsprosjekt med bruk av EPC modellen der Samfunnshuset og sykehjemmet er valgt ut.
3. Det er mange tiltak som ligger i vedtatt trafikksikkerhetsplan, dette gjennomføres ved et spleiselag med fylkeskommunen og har en fast investeringspost i økonomiplanen.
4. Kommunedelplan Nome nært og godt å bo som fortsatt er under arbeid skal gi føringer for hvordan kommunen skal jobbe områder som tomter, boliger og bo-former, boligsosialt og attraksjonsarbeid.
5. Følge opp Strategisk næringsplan med rullering av handlingsdelen.
6. Tilrettelegge for økt aktivitet gjennom samarbeid med frivilligheten samt vurdere opprettelse av kommunal frivilligsentral.

6.7.3 Særlige utfordringer

Samfunnsutvikling H1

Nome kommune står foran en særlig viktig planleggingsperiode. Det er nå vi legger føringene for de virkelig store forandringene som kan komme med utviklingen av Fensfeltet. Derfor vil kommunal planstrategi også følge opp strategien som ble vedtatt i april 2022; "Fensfeltet for utvikling i hele Nome". I tillegg skal kommunal planstrategi svare på om det er behov for en revisjon av kommuneplanen. Samfunnsdelen "Nome nært og godt" ble vedtatt i juni 2019, før pandemien, og før arbeidet med Fensfeltet kom i gang. Gjennom arbeidet med kommunal planstrategi vil det derfor være sannsynlig at kommunen konkluderer med at samfunnsplanleggingen i Nome er moden for en gjennomgang. Dette arbeidet starter med kommunal planstrategi. Samfunnsdelen gir også føringer for arealbruken, og arbeidet med arealplan bør derfor starte etter samfunnsplanleggingen.

Fensfeltet byr på både utfordringer og store muligheter for Nome kommune og regionen. De nåværende rammene for mineralutvinning i Norge gir ingen lokale gevinster. For å sikre at Fensfeltet kommer Nome-heringene til gode må kommunen planlegge for best mulig ringvirkninger og lite negative konsekvenser. Dette er bakgrunnen for at kommunen har lagt Fensprosessen sammen med kommuneplanleggingen og gjort en endring i personalsammensetningen for å håndtere dette arbeidet. Kommunestyret vil også få flere viktige saker til behandling framover. Kommunen arbeider etter prinsippet om at de ekstra ressursene som kreves skal komme fra eksterne bidragsytere.

Nome kommune har en rekke oppgaver etter forurensningslovverket og oppfølging av klima og miljø, jamfør kommunedelplanen Nome trygt og grønt. Det blir stadig nye saker som krever tett oppfølging. Det er derfor et stort behov for en dedikert ressurs som kan håndtere klimatilpasning og klimakutt, oppfølging av vannforskriften, vurdering av konsekvensutredninger i forbindelse med Fensprosessen og andre større utviklingsaker, forsøplingsaker og naturmangfold.

Næring H2

Næringsutviklingsarbeidet i kommunen er delt mellom Midt-Telemark og Nome Utvikling (MTNU), Nome Investeringselskap AS (NI) og kommunen. Rullering av handlingsdelen for Strategisk næringsplan vil bli et viktig verktøy for å koordinere, samhandle og få til ønsket utvikling.

Prinsippvedtaket om utbyggingsavtaler som verktøy for realisering av utbyggingsområder er i så måte et godt og forutsigbart verktøy for å nå denne intensjonen. Tidligere har det ligget et tiltak hvor det er satt av 1 million kroner årlig til anleggsbidrag for å realisere infrastruktur i private utviklingsprosjekter gjennom forhandling av utbyggingsavtaler. Det har vist seg at dette ikke er tilstrekkelig for de aktørene som ønsker at kommunen skal bidra. Det legges derfor opp til at kommunestyre fremover skal få utkast til utbyggingsavtale og forslag til kommunalt bidrag som egen selvstendig sak. Dette innebærer at saker som kan få til dels store økonomiske konsekvenser kan komme til behandling i perioder som ikke samsvarer med de ordinære budsjett- og økonomiplansakene. For 2024 er det på trappene en større utbygging av infrastruktur knyttet til utvikling av Vestre Bjerva boligfelt. Det har tidligere vært sak til formannskapet der kommunen har sagt seg villig til å bidra med anleggsbidrag for å realisere opparbeidelse av kommunal infrastruktur i dette prosjektet. Kostnadsrammen for dette er ikke endelig avklart, men det legges til grunn at kommunen må bidra med et betydelig beløp på opparbeidelse av veg, vann og avløp.

Kultur, folkehelse og fritid H3

Det er stor vilje til samarbeid tverrsektorielt og tverretatlig i kommunen. Utfordringene ligger i å ha ressurser tilgjengelig for å videreutvikle friksjonsfrie samarbeid hvor alle opplever god egen nytte av deltakelse.

Det er stor aktivitet i frivillige lag og organisasjoner i kommunen, og det legges ned en formidabel innsats fra frivillige i vår kommune. utfordringene kommunen ofte får tilbakemelding om, er økte kostnader knyttet til strøm og vedlikehold av anlegg. Det oppleves som ekstra krevende å få noen til å ta på seg verv når utfordringene med økonomi blir så krevende. Nome kommunes kulturmidler og eksterne finansieringsordninger vil kunne møte en del av disse utfordringene.

Det har skjedd mye positivt på Øvre verket de siste årene, men driften av området byr på utfordringer både organisatorisk og ressursmessig. Kommunestyret har derfor vedtatt at det skal gjøres en utredning av fremtidig aktivitet på Øvre Verket inkludert en evaluering av Stiftelsen Nome kulturhistoriske bygg.

Plan og areal H4

Virksomheten har vært gjennom en større endring i de siste to årene. Det har vært særlig viktig å få inn gode strukturer og systemer rundt arbeidsformer, gebyrutforming og oppgavebeskrivelser. Dette har vært viktig for å sikre gode tjenester, transparente gebyrer og ta ned sårbarheten for en liten virksomhet med mange lovpålagte tjenester.

I perioden framover vil det fortsatt være viktig å holde fokus på gode arbeidsformer og riktig kompetanseheving. Denne virksomheten vil merke det største trykket hvis utvikling av Fensfeltet blir en realitet. Det vil kreve at avdelingen jobber effektivt og sømløst. I tillegg er det viktig at mest mulig av tjenestene kan løses digitalt, av kundene selv. Det er en svært viktig faktor for å holde gebyrnivåene så lave som mulig. Derfor må også de digitale løsningene være oppdatert til enhver tid, slik at effektiviteten kan holdes på topp. Virksomheten holder på med å innføre nettbasert timebestilling for saksbehandling og ruller dette ut for fullt fra nyttår 2024.

Virksomheten har hatt en del utfordringer med vakanser på oppmåling. Dette har ført til lange ventetider for kunder som trenger oppmåling. Det er ansatt en vikar som skal jobbe videre med restansene som et prosjekt etter at vikariatet går ut. Når restansene er tatt unna skal det jobbes med prosjektet matrikulering av eierløse veger. Det er likevel en god del restanser etter denne perioden, som virksomheten må få unna før vegmatrikuleringsprosjektet kan starte.

Nome kommune har en rekke lovpålagte oppgaver med hjemmel i miljø og forurensningslovgivningen. Kommunen har ikke lenger en dedikert ressurs til å jobbe med disse sakene lenger grunnet interne omrokking. Dette er ikke en tilfredsstillende løsning på sikt. I kommunen er det minst fire, kjente, større avfallssaker på privat eiendom som skal håndteres framover, i tillegg til en lang rekke mindre saker som kommer fortløpende. Det dreier seg stort sett om mellom 7 og 15 mindre saker hvert år. Disse sakene kommer regelmessig til kommunen og blir nå liggende uforsvarlig lenge på grunn av kapasitetsproblemer. Det fører til fare for skade på mennesker og miljø.

Fensprosessen vil også føre til økt behov for kompetanse innenfor natur og miljø, særlig knyttet til vurdering av konsekvensutredninger og ulike miljøkartlegginger. Omfanget av denne type arbeid er forventet å stige etter som Fensprosessen fører til ulike arealavklaringer (næringsareal, infrastruktur og boligområder). Dette gjelder også for annen arealforvaltning.

Kommunen er myndighet og skal gjennomføre saksbehandling, kontroll og tilsyn av utslipp av sanitært avløpsvann fra bolighus, hytter og lignende, og utslipp av kommunalt avløpsvann fra mindre tettbebyggelser slik det er bestemt i forurensningsforskriften. Dette kalles også "spredte avløp" fordi

de ikke er koblet på kommunalt nett. Tilsyn skal skje etter selvkost, og dekkes av gebyr. Nome kommune har ikke et register over spredte avløp. Dette må på plass før kommunen kan starte tilsyn. Registreringsjobben bør organiseres som et prosjekt og det bør kjøpes inn ekstern ressurs. Registrering, tilsyn og oppfølging er nødvendig for å hindre miljøkonsekvenser og forurensing av drikkevann.

Samferdsel og Kommunalteknikk H5

Kommunen har ansvaret for ca. 141 km vei. Av dette er 45 km asfaltdekke, resten er grusdekker. I tillegg har kommunen 52 000 m² asfalterte plasser. Kommunen har egen veghøvel samt at avdelingen leaser en hjulgraver som har som hovedoppgave å grøfte og å bytte stikkrenner. Alle andre tjenester som brøyting og strøing, soping av veier på våren og kantslått av vegetasjon baseres på innleide tjenester.

Til den daglige drift av kommunale veiene er det behov for tilføring av grus på grusveiene og reasfaltering av gamle asfaltdekker. Det er tidligere år bevilget ekstra midler til oppgradering av kommunale veier som i hovedsak ble benyttet til reasfaltering. Dette var svært positivt for de delene av kommunen som ble prioritert, men det er fortsatt mange veier som skulle vært reasfaltert og driftsbudsjettet burde tilføres årlige midler til reasfaltering. Det samme gjelder midler til grusing av grusveiene. Dette kan variere ut ifra perioder med mye nedbør og styrtregn som fører til ødeleggelser av grusdekket.

En særlig utfordring er stigende utgifter til brøyting og strøing. De senere års prisstigning på blant annet drivstoff har stor betydning, og leverandørene forventer høyere betaling for å utføre jobben. Det har vært krevende å få leverandørene til å gi tilbud på utlyste brøytekontrakter uten at det legges til et beredskapstillegg. I 2024 skal kommunen lyse ut nye anbud, i verste fall må vi ut med 6 kontrakter. Det er forventet stor økning i kostnader i forbindelse med dette.

Eiendomsforvaltning H6

Kommunen har en stor eiendomsmasse, med ca. 50 000 m² formålsbygg, ca. 15 000 m² med eiendom på Dagsrud og boliger for utleie. Det er store utfordringer for å etterleve de nasjonale- og lokale føringene. Årsaken er at det ikke er nok midler til vedlikehold for å oppnå verdiøkende eiendomsforvaltning. Det er samme utfordringen ved investeringer, da prisen blir for høy og kostnader må kuttes.

Kommunal bygningsmasse øker i areal og det etableres flere og mer arbeidskrevende parker med aktivitetsutstyr som skal være godkjent i forskrifter som gir trygghet for brukere. Det installeres mer komplekse bygningsinstallasjoner, eks varmepumper med energibrønner og solceller. Alle typer anlegg av elektro, lede- og markeringslys, brannalarmanlegg, sprinkelanlegg, heisanlegg, ventilasjonsanlegg, varmepumpeanlegg, kjøleanlegg, manuelt slokkeutstyr, lekeplassutstyr, vannprøver (legionella), tankanlegg og skadedyrkontroll har krav til dokumentert tilsyn av interne og eksterne personer/firma. Det være seg bruker/leietaker eller eier. Dette skal refereres til Internkontrollforskriften og kommunens forsikringssselskap. Alt dette er ikke ivaretatt i dagens drift.

I tillegg installeres det mer komplekse tekniske anlegg, som igjen krever økt kompetanse innen ventilasjonsteknikker/automatikk og/eller varme-/kjøleteknikker for drift av ventilasjons- og varme/kjøleanlegg. Det er ikke etablert serviceavtaler for denne type anlegg i Nome kommune, da dette tidligere har vært utført av internt ansatt. Ettersyn og drift av mer avanserte tekniske anlegg og styresystemer for disse vil kreve mer kompetanse rettet mot denne type anlegg. De nevnte arbeider med drift og vedlikehold av alle disse anleggene krever mye av tiden til våre vaktmestere og dette

går ut over den servicen som vi ønsker å tilby våre brukere og innbyggere. Andre utfordringer er å ta igjen noe av vedlikeholdsetterslepet generelt og prioritere det som omhandler sikkerhet for våre ansatte og brukere av byggene.

Det er kartlagt og laget en oversikt på fremtidig vedlikehold av tekniske anlegg og bygningsmessige vedlikehold. Tabellen viser anslått maksimal levetid på forskjellige typer anlegg, men endrede forutsetninger kan føre til omprioriteringer, eks belysning. Listen er ikke uttømmende. Det kan også oppstå endringer i prioriteringer. Eksempelvis så har belysning måttet omprioriteres med bakgrunn i at spesifiserte lyskilder ikke lenger produseres eller selges. Oversikten tar for seg kun eksisterende tekniske anlegg og noe bygningsmessige anlegg. Tabellen skal kompletteres med flere tiltak og skal deretter danne grunnlag for å etablere en vedlikeholdsplan.

Tabell: Vedlikeholdskostnader (Formålsbygg) Grønt viser anbefalte tiltak innen ti år, gult viser tiltak 5-10 år og rødt innen 5 år.

Priser eks. MVA											
VVS							Elektro			Bygningsmessige ink maling	
Beskrivelse	>10år	5-10år	<5år	>10år	5-10år	<5år	>10år	5-10år	<5år		
Gamlebanken		kr 1 507 327			kr 523 740			kr 320 000			
RIBO Alle bygg		kr 9 219 214			kr 6 764 760			kr 1 346 000			
Nome Rådhus		kr 8 640 369			kr 4 243 730			kr 530 000	kr 180 000		
Fagerli barnehage		kr 973 324			kr 1 103 300			kr 151 000	kr 195 000		
Nome sjukeheim		kr 6 461 696	kr 1 228 000	kr 1 024 000	kr 2 467 680	kr 4 500 000		kr 850 000			
Holla 10 årige Barneskole		kr 3 007 442	kr 253 911		kr 1 047 920	kr 1 791 812		kr 3 600 000	kr 1 100 000		
Holla 10 årige Gymsbygget		kr 800 000	kr 1 680 320			kr 2 030 640		kr 290 000	kr 1 130 000		
Holla 10 årige Ungdomsskolen									kr 120 000		
Lunde 10 årige skole Gammel del		kr 1 275 384	kr 1 204 940		kr 591 150	kr 523 600		kr 902 000	kr 360 000		
Lunde 10 årige skole Ny del			kr 19 020								
Lunde 10 årige skole Fellesbygg		kr 1 320 137	kr 14 962			kr 114 283		kr 105 000	kr 80 000		
Lunde 10 årige Ungdomsskole		kr 1 156 532			kr 1 237 600	kr 50 000			kr 210 000		
Lundetunet bygg		kr 2 233 753	kr 319 716		kr 955 440	kr 827 110		kr 50 000	kr 620 000		
Lundehallen			kr 55 000								
Nome	kr 627 360	kr 48 000			kr 510 180				kr 60 000		
Nome Kompetansehus		kr 938 826	kr 177 828		kr 918 918	kr 410 000					
Sluseparken Barnehage						kr 375 000		kr 50 000			
Ulefoss samfunnshus		kr 8 832 943			kr 2 862 658	kr 900 000			kr 281 800		
Ulefoss hallen		kr 1 872 300	kr 706 200	kr 241 350	kr 234 450	kr 50 000			kr 840 000		
Herregårdshavna Barnehage Gammel del		kr 611 923	kr 825 600		kr 348 160			kr 90 700	kr 820 000		
Herregårdshavna Barnehage Ny del	kr 308 000	kr 136 312	kr 15 787		kr 200 160			kr 60 000			
Grendehusdel Helgen barnehage									kr 250 000		
Totalt	kr 935 360	kr 49 035 482	kr 6 501 284	kr 1 265 350	kr 24 009 846	kr 11 572 445	kr 0	kr 8 344 700	kr 6 246 800		

Brann og feiing H7

Brannmannskaper har på en måte blitt samfunnets vaktmestere, og rykker ut på et videre spekter av oppdrag enn tidligere. Siste 10-års periode så har antall utrykninger økt fra ca. 230 utrykninger årlig til over 330 utrykninger årlig. Det er i all hovedsak veldig bra oppmøte ved utalarmering. Man kunne ønske å styrke vaktberedskapen i påske og juli måned for å sikre tilfredsstillende oppmøte også på disse tider

Som deltidsbrannvesen har alle brannmannskaper denne jobben som bijobb. En utfordring er å få rekruttert mannskap som både har bosted og har hovedarbeidsgiver i nærheten av brannstasjonene.

Det planlegges for oppgradering av brannstasjonene i Lunde, Bø og Gvarv. Det fysiske arbeidsmiljøet må tilfredsstillende kravene som settes til utforming av brannstasjoner. Hovedfokuset er å få redusert eksponering av kreftfremkallende stoffer for mannskap/feiere. Oppgradering av brannstasjonene vil som konsekvens føre til økt husleie.

Nome kommune sin andel av økte kostnader er estimert til kroner 900 000, som er lagt inn i økonomiplanen fra 2025.

6.7.4 Budsjettrammen

H: Samfunnsutvikling							
Alle beløp i 1000 kroner		Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	
Premiss		År 2022	31/12 - 2023	ÅR 2024	År 2025	År 2026	År 2027
Bevilget til 01/01-2023		62 231	62 445	62 445	62 445	62 445	62 445
ØP: Vedtatt endringer i forrige plan				-11 900	-12 850	-14 951	-15 701
Bevilget 1.tertial 2023 m/videreføring			7 219	589	454	328	229
Bevilget 2.tertial 2023 m/videreføring			515	0		0	
Andre KST-bevilgninger i 2023				0			
Sum politisk bevilget		62 231	70 179	51 134	50 049	47 822	46 973
Tilskudd Nome kulturhistoriske bygg, flyttet til C:				-100	-100	-100	-100
50 % stilling ungdomsleder, flyttet fra E:				330	330	330	330
Sommerjobb for ungdom, flyttet fra D:				200	200	200	200
Kostnader renhold Actus, flyttet fra F:				150	150	150	150
Korrigert for flyttinger		62 231	70 179	51 714	50 629	48 252	47 403
Tekniske konsekvenser							
Deflatorjustering ramme	4,2 %			2 622	2 622	2 622	2 622
					0	0	0
Konsekvensjusteringer							
Matrikulering av vei 2024				350			
Eiendom - økte kommunale avgifter				1 350	1 350	1 350	1 350
Eiendom - økt behov lekeplasskontroll				40	40	40	40
Brøyting/strøing - økte kostnader nye kontrakter				500	1 000	1 000	1 000
Brann og redning - økt husleie 3 nye brannstasjoner				0	900	900	900
				0	-240	-480	-480
Tiltak 2023 - stengt basseng Dagsrud fra midten av 2025							
Budsjettert for høy strømpris i 2023				-150	-150	-150	-150
Økt kostnad skadeforsikringer				150	150	150	150
Lønnsvekst utover deflator				150	150	150	150
Tiltakskatalogen							
Rammekutt samfunnsutvikling	H-1			-500			
Avvikling av tiltak - mellomfinansiering spillemidler	H-4			-1 000	-1 000		
Kultur - nedleggelse av Lunde bibliotekfilial	H-5			-201	-268	-268	-268
Kultur - reduksjon i søkbare kulturmidler	H-6			-500	-500	-500	-500
Kultur - fjerne tilskuddsportalen.no	H-7			-60	-60	-60	-60
Privatisering av kommunale veger	H-9			-300	-1 200	-1 200	-1 200
Fensprosessen	H-10			0	0	0	0
Felles base utestyrken - investering	I459			0	0	-90	-90
Eiendom - EPC-Light - investering	NY-6			-120	-220	-530	-530
Eiendom - belysning formålsbygg	NY-7			0	0	-100	-300
Kommunedirektørens forslag		62 231	70 179	54 045	53 203	51 086	50 037
Politiske endringer							
Kutte tilbud sommerjobb for ungdom				-200	-200	-200	-200
Reversere avvikling mellomfinansiering spillemidler	H-4			1 000	1 000		
Beholde bibliotek Lunde	H-5			201	268	268	268
Reversere kutt kulturmidler	H-6			500	500	500	500
Redusere kulturmidler fra 1,2 til 1 million				-200	-200	-200	-200
Kommunestyrets vedtatt budsjett		62 231	70 179	55 346	54 571	51 454	50 405

6.7.5 Planlagte aktiviteter

Planlagte aktiviteter – rammeområde H							
Aktivitet:	Kommuneplan:	Planstrategi / annet politisk vedtak:	Gjennomføres tidsrom / år:				Konsekvenser økonomi:
			2024	2025	2026	2027	
Nært og godt å bo - utarbeide plan	1.2, 1.1., 1.3., 3.1., 5.4., 5.5.	Planprogram vedtatt	x				Bruk av egne ressurser.
Vedta strategi Lunde sentrum 2050.	1.4	Politisk vedtak om oppstart sak 65/22	x				Kommer til behandling i starten av 2024
Oppfølging av strategi for Fensfeltet	5.3. Utvikle Fensfeltet til felleskapets beste	Planarbeid for Fensprosessen inngår i eget planarbeid samt i overordnet kommuneplanarbeid. Det legges føringer for dette i kommunal planstrategi 2024-27.	x	x	x	x	Kommunen har søkt om eksterne midler til å dekke ekstra kostnader i forbindelse med Fensprosessen.
Rullere handlingsplan til strategisk næringsplan		Strategisk næringsplan	x				Bruk av egne ressurser
Gjennomføre tiltak vedtatt i Kommunedelplan for Nome trygt og grønt	6.1. Bidra til å nå Norges klimamål	Kommunedelplan for klima, samfunnsikkerhet og miljø	x	x	x		Tiltak gjennomføres innenfor vedtatte rammer – de fleste på investering (ENØK)
Etablere sentrumsnære turveger med universell utforming	6.4. Enkel tilgang til gode naturopplevelser for alle	Vedtaket Eldrerådet 4/20: kommunen skal fokusere på sentrumsnære turveger med universell utforming Nome i bevegelse – temaplan for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet 2020-2028			x		Søknad om ekstern finansiering. Krever kommunal medfinansiering. Ikke prioritert før 2026
Utarbeide vedlikeholdsplan for kommunale eiendommer	7.4. Nome kommune skal ta godt vare på egen eiendom.	Vedlikeholdsplan	x				Vedlikeholdsplan etableres 2024

Lage en plan for avhending og eventuelt sanering av kommunale bygg for å komprimere arealbruk	7.4	Jamfør driftsreduserende tiltak	x				Mindre vedlikeholdskostnader. Bedre utnyttelse av eksisterende lokaler. Mindre energikostnader. Plan utarbeides parallelt med vedlikeholdsplan
Oppgradering brannstasjoner Lunde, Bø og Gvarv		Krav HMS (Rapport fra arbeidstilsynet om rene/urene sone)	x				Vil føre til økt husleie og økte driftskostnader i 2025

6.8 Vann og Avløp – Ramme J

På vann drifter kommunen 3 vannverk og 129 km ledningsnett. På ledningsnettet har vi 7 høydebasseng og 5 trykkøkingsstasjoner. På avløp drifter kommunen 4 avløpsrenseanlegg og 113 km ledningsnett med 28 avløpspumpestasjoner.

De fleste av kommunens tekniske installasjoner er overvåket med en sentral driftskontroll, som sender alarmer til vakt ved feil på de tekniske installasjonene. Dette fører til at feil oppdages tidligere og kan utbedres før abonnentene merker noe til feilen.

6.8.1 Nasjonale føringer

Området styres i tråd med forskrift om vannforsyning og drikkevann(drikkevannsforskriften) og lov om kommunale vass- og avløpsanlegg (vass- og avløpsanleggslova). Mattilsynet er tilsynsmyndighet på vannforsyning i kommunen. Innenfor avløp er Statsforvalteren utslippsmyndighet for Ulefoss rensedistrikt. Årsaken til dette er størrelsen på anlegget. For Lunde rensedistrikt er Nome kommune utslippsmyndighet. Klimaendringer, arealendringer og befolkningsvekst øker belastningen på avløpsinfrastrukturen i Norge. Det er forventet at kommunene planlegger og legger til rette for tiltak på avløpsnettet som avgrenser forurensing på avveie og reduserer mengden av fremmedvann til renseanleggene.

Kommunestyret har etter pålegg fra Statsforvalteren i 2011 vedtatt en tempoplan for oppgradering av kvaliteten på avløpsnettet. Denne gir føringer for investeringsbudsjett på vann- og avløpsiden

6.8.2 Lokale føringer

Det var planlagt at arbeidet med ny hovedplan for vann, avløp, overvann og slukkevann skulle starte opp i 2023. På grunn av lederskifte er dette utsatt til 2024. Det skal utarbeides egen VA-norm som en del av planarbeidet.

Nome kommune har vedtatt standard abonnementsvilkår for vann og avløp. Grensen mellom det private og det offentlige vann- og avløpsanlegget er derfor tilkoblingspunktet på offentlig ledning. Private ledninger (stikkledninger) og utstyr utenfor husets yttervegg som er tilknyttet offentlig vann- og/eller avløpsanlegg er et privat anliggende.

Svenseid renseanlegg er et eldre (30år+), mindre anlegg som håndterer avløp fra deler av bebyggelsen i Svenseid. Vrangfoss renseanlegg er også et eldre (30år+), mindre anlegg som håndterer avløp fra deler av bebyggelsen på Vrangfoss, Dagsrud og Nyhus. Nome kommune er forurensningsmyndighet for disse to anleggene.

6.8.3 Særlige utfordringer

Den største utfordringen for drikkevannet i Norge er distribusjonssystemet. Vannrørene våre er gjennomgående gamle, og utskiftingen går sakte. Nome har rapportert at våre antagelser er at 30 % forsvinner på grunn av lekkasje på kommunalt og privat ledningsnett. Dette er derfor en av våre prioriterte områder å utbedre.

Å redusere vann på avveie er en av hovedutfordringene i kommende økonomiplanperiode. Utfordringene består i at mye vann lekker ut fra vannledningsnettet, mye overvann og fremmedvann lekker eller ledes inn på avløpssystemet, og for mye avløpsvann slippes ut i vassdragene via overløp. Kommunen har flere strekninger med vannrør av asbest. Faren for innlekking av kloakk er til stede når vannledningsstrek stenges av for reparasjon, og utette avløpsledninger ligger i samme grøft.

Utette ledningsnett på vann og avløp fører til økte utgifter til både produksjon av vann og levering av både vann og avløp med økte pumpeutgifter. I kommunens klima- og energiplan er det foreslått tiltak med lekkasjesøk for å redusere pumpekostnader. I perioder hvor det kommer mye fremmedvann (alt vann som ikke er kloakk) inn til kommunens avløpsrenseanlegg, fører dette til dårligere rensing på anleggene og på ledningsnettet blir det mindre kapasitet. Kapasiteten på ledningsnettet og avløpsrenseanlegget er fokus hos Statsforvalteren som forventer at kommunen jobber med å forbedre dette området.

Det skal jobbes med å redusere lekkasje på kommunale vannledninger. Som en del av dette har kommune i lengre tid jobbet med et prosjekt for innføring av automatisk avlesning av vannmålere via strømmåler hos abonnenten. Det jobbes med avklaring hos strømleverandøren og kommunens mål er å kunne tilby dette i løpet av en femårsperiode. Ved å ha en slik type vannmåler kan abonnenten følge med på sitt forbruk via en app, på samme måte som mange følger med på strømforbruket via app på telefonen. Ved å se endringer på vannforbruket kan private lekkasjer oppdages tidlig og reduseres.

Ulefoss vannverk: Renseprosessen på Ulefoss vannverk består av tilsetning av ozon før vannet filtreres i biofilter, dette fører til at celleveggen på bakterier ødelegges og bakterien dør. Over tid har kommunen sett at de biologiske filtrene er for små etter dagens krav til dimensjonering. Dette fører til økt biologisk aktivitet(kimtall) på ledningsnettet og løsningen på dette er å montere et forfilter(marmorfilter) og et ekstra biofilter i dagens anlegg. I tillegg skal det etableres permanent klordoseringsanlegg med lagertank og doseringspumper, dette har tidligere vært en reserveklorløsning.

Der er utarbeidet en mulighetsstudie/rapport for å vurdere fremtidige løsninger for Svenseid renseanlegg/vannbehandlingsanlegg og Vrangfoss renseanlegg.

Kommunedirektøren kommer tilbake med tiltak knyttet til disse anleggene i neste økonomiplan/budsjett. Kostnadene for disse tiltakene vil få store konsekvenser for gebyrnivået på fastleddet for vann og avløps fremover.

6.8.4 Budsjettrammen

J: Vann og Avløp							
Alle beløp i 1000 kroner		Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
Premiss		År 2022	31/12 - 2023	ÅR 2024	År 2025	År 2026	År 2027
Kalkyle Vann							
Direkte kostnader vann	J-1	7 340	8 851	8 476	8 857	9 256	9 672
Indirekte kostnader vann		231	278	290	303	316	331
Kapitalkostnader -avskrivning Vann		2 447	2 609	2 868	3 256	3 380	3 579
Kapitalkostnader -renter Vann		2 291	3 146	3 687	3 810	3 918	4 068
Gebyr Vann		-8 626	-10 919	-15 421	-16 360	-17 002	-17 781
Andre inntekter vann		-93	-23	-23	-25	-26	-27
Renteavsetning til fond		0	0	0	0	0	0
Bruk/avsetning av fond		-3 590	-3 216	123	159	158	158
Sum		-0	726	0	0	0	0
Kalkyle Avløp							
Direkte kostnader avløp	J-1	7 417	9 053	9 465	9 891	10 336	10 801
Indirekte kostnader		220	269	282	294	307	321
Kapitalkostnader-avskrivning avløp		3 214	3 272	3 649	3 825	3 990	4 189
Kapitalkostnader-renter avløp		2 753	3 630	4 059	4 036	4 113	4 237
Gebyr Avløp		-11 048	-14 884	-17 604	-18 234	-18 933	-19 732
Andre inntekter avløp		-49	0	0	0	0	0
Korrigerings feil		87	0	0			
Renteavsetning til fond		0	0	0	0	0	0
Bruk/avsetning av fond		-2 594	-546	149	188	187	184
Sum		0	794	0	0	0	0
Justering regnskap 2022		-12 965					
Subsidiering av gebyr				0	0	0	0
Kommunedirektørens forslag		-12 965	1 520	0	0	0	0
Politiske endringer							
....1							
....2							
Kommunestyrets vedtatt budsjett		-12 965	1 500	0	0	0	0

6.8.5 Planlagte aktiviteter

Vann

Planlagte aktiviteter - rammeområde J – Vann							
Aktivitet:	Kommuneplan:	Planstrategi / annet politisk vedtak:	Gjennomføres tidsrom / år:				Konsekvenser økonomi:
			2024	2025	2026	2027	
Utarbeide hovedplan for avløp, overvann, vannmiljø og slokkevann		Administrativ plan. vedtatt i planstrategi	x				Avdelingen har få ressurser til planlegging.
Ny vannledning Barlaug			x				Ligger som retningsgivende investering i gjeldene økonomiplan
Prosjektere og ferdigstille vannledninger på Berget (Helgeroa, Bergegata)			x	x	x		Ligger som retningsgivende investering i gjeldene økonomiplan
Utskiftning av filter på Lunde og Ulefoss vannverk			x				Ligger som retningsgivende investering i gjeldene økonomiplan
Oppgradering vannledning Tufte, Fen, Haugbakken, og Åkervegen					x	x	Ligger som retningsgivende investering i gjeldene økonomiplan

Avløp

Planlagte aktiviteter - rammeområde J - Avløp							
Aktivitet:	Kommuneplan:	Planstrategi / annet politisk vedtak:	Gjennomføres tidsrom / år:				Konsekvenser økonomi:
			2024	2025	2026	2027	
Utskifting Bedehusbekken pumpestasjon			X				Ligger som vedtatt investering i gjeldene økonomiplan
Endelig konklusjon oppgradering Vrangfoss renseanlegg og Svenseid renseanlegg			X				Et større investeringsprosjekt som må gå utenfor avsatt investeringsramme. Det lages eget investeringsprosjekt for dette i 2024.
Prosjekttere og ferdigstille avløpsledning Berget			X	X			Ligger som retningsgivende investering i gjeldene økonomiplan
Oppgradering avløpsledning Tufte, Fen, Haugbakken, og Åkervegen					X	X	Ligger som retningsgivende investering i gjeldene økonomiplan
Prosjekttere og ferdigstille Bjervajordet			X	X			Ligger som retningsgivende investering i gjeldene økonomiplan

6.9 Felles inntekter og utgifter – Ramme M

6.9.1 Innhold i rammen

Rammeområdet består av fire poster:

- Konesjonskraftsinntekter
- Kapitalbidrag fra vann og avløp
- Avvik på pensjon, premieavvik og amortisering
- Lønnsreserve og periodisering av lønn

6.9.2 Budsjettrammen

M: Felles inntekter/utgifter								
Alle beløp i 1000 kroner		Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
Premiss		År 2022	1/1 - 2023	31/12 - 2023	ÅR 2024	År 2025	År 2026	År 2027
Netto Konesjonskraftinnt.		-38 785	-19 000	-17 480	-17 000	-17 000	-17 000	-17 000
Kapitalbidrag fra vann og avløp		0	-13 002	-13 202	-14 835	-15 524	-16 024	-16 725
Pensjon, premieavvik, amortisering		-3 431	-5 000	-11 750	-1 060	-1 500	-1 500	-1 500
Lønnsreserve		0	0	1 630	0	0	0	0
Kommunedirektørens forslag		-42 215	-37 002	-40 802	-32 895	-34 024	-34 524	-35 225
Politiske endringer								
....1								
....2								
Kommunestyrets vedtatt budsjett		-42 215	-37 002	-40 802	-32 895	-34 024	-34 524	-35 225

Konesjonskraft

Med en salgspris på 1,00 kr/kWh for konesjonskraften vil netto konesjonskraft utgjøre 17 millioner kroner for Nome kommune. Prognosen for 2024 vi har fått fra Telemark energi er på 17 millioner kroner for 2024. Prognosen er usikker.

Kapitalbidrag fra vann og avløp

Investeringer i vann og avløp medfører utgifter til renter og avdrag. Det er likevel kalkulerte renter og avskrivninger som skal legges til i selvkostberegningene. Disse samsvarer ikke alltid med kommunens renter og avdrag. Beregning av de kalkulerte kapitalkostnadene er gitt i selvkostveilederen. Økningen som kommer fra 2023 til 2024 skyldes i hovedsak økt rentenivå.

Pensjon, premieavvik og amortisering

- Premieavviket inklusivt premiefond utgjør en inntekt på 42,9 millioner kroner i budsjett 2024.
- Amortiseringen utgjør en kostnad på 17,6 millioner kroner.
- Pensjonsavsetning fra virksomhetene er kalkulert til 24,2 millioner kroner for lite.

Samlet gir dette et bidrag på 1 million kroner i driftsbudsjettet. Dette er betydelig lavere enn i 2023 hvor opprinnelige budsjett var 5 millioner kroner og regulert budsjett på hele 11,75 millioner kroner.

Lønnsreserve og periodisering av lønn

Det er ikke satt av noen felles pott til lønnsreserve. Rammeområdene er kompensert med 4,2 prosent som i hovedsak skal dekke pris- og lønnsvekst. Det er heller ikke budsjettert med en post for periodisering av økning i variabel lønn. Dette er en kostnad som kan komme i regnskapet.

7. Vedlegg

7.1 Gebyrregulativ og betalingssetser

7.1.1 Utleie av kultur-, idretts- og skolebygg til lag og organisasjoner i Nome og privatpersoner bosatt i Nome

Nome kommune har siden 2005 praktisert utlån av kultur-, idretts- og skolebygg mot et vederlag av symbolsk karakter til lag og foreninger og privatpersoner bosatt i Nome. Fordelen med dette er at Nome kommune får momskompensasjon på driften av byggene. Kriteriet for at det skal kunne defineres som utlån er at vederlaget som kreves ikke overstiger kommunens kostnader til vask/renhold.

Satsen på 70 kroner per time har nå stått fast siden 2017. På denne tiden har prisstigningen i samfunnet vært på 22,6 prosent. Kommunedirektøren forslår derfor å øke satsen fra 70 kroner til 80 kroner per time fra 1.1.2024.

7.1.2 Oppvekst

Barnehagesatsene justeres i tråd med Stortingets vedtak for maksimalsatser per måned.

Det er ikke nasjonale føringer for satsene på SFO annet enn at 1. og 2. klassingene har rett på 12 timer gratis kjernetid. En øvre grense er at oppholdsbetalingen dekker kostnaden ved å tilby SFO (selvkost). Den vil gi så høye priser at ingen brukere vil benytte seg av tilbudet. For 2024 er det foreslått å justere satsene med 4,3 prosent.

7.1.3 Helse og omsorg

Hjemmesykepleie og tjenester til personlig stell og egenomsorg er gratis. Kommunen kan imidlertid kreve betaling for praktisk bistand. Det dreier seg om typiske hjemmehjelps- og husmorvikartjenester, som rengjøring, klesvask, matlaging og annet praktisk arbeid i forbindelse med husholdningen. I tillegg blir nødvendige innkjøp, ærend til offentlige kontorer og liknende daglige gjøremål regnes som praktisk bistand. Kommunen kan selv bestemme nivået på egenbetaling, men en øvre grense er den faktiske kostnaden det er å produsere tjenesten. Egenandelene skal ses i sammenheng med brukerens inntekter, og det er ikke mulig å ta mer enn et maksimalbeløp som er fastsatt i egen forskrift.

Betalingssetsene i gebyrregulativet for helse og omsorg er regulert enten etter forskrift, eller konsumprisindeksen (KPI) per september samme år som budsjettet er produsert. Kostnader for mat er regulert etter KPI for mat, mens de andre prisene er regulert etter den generelle KPI.

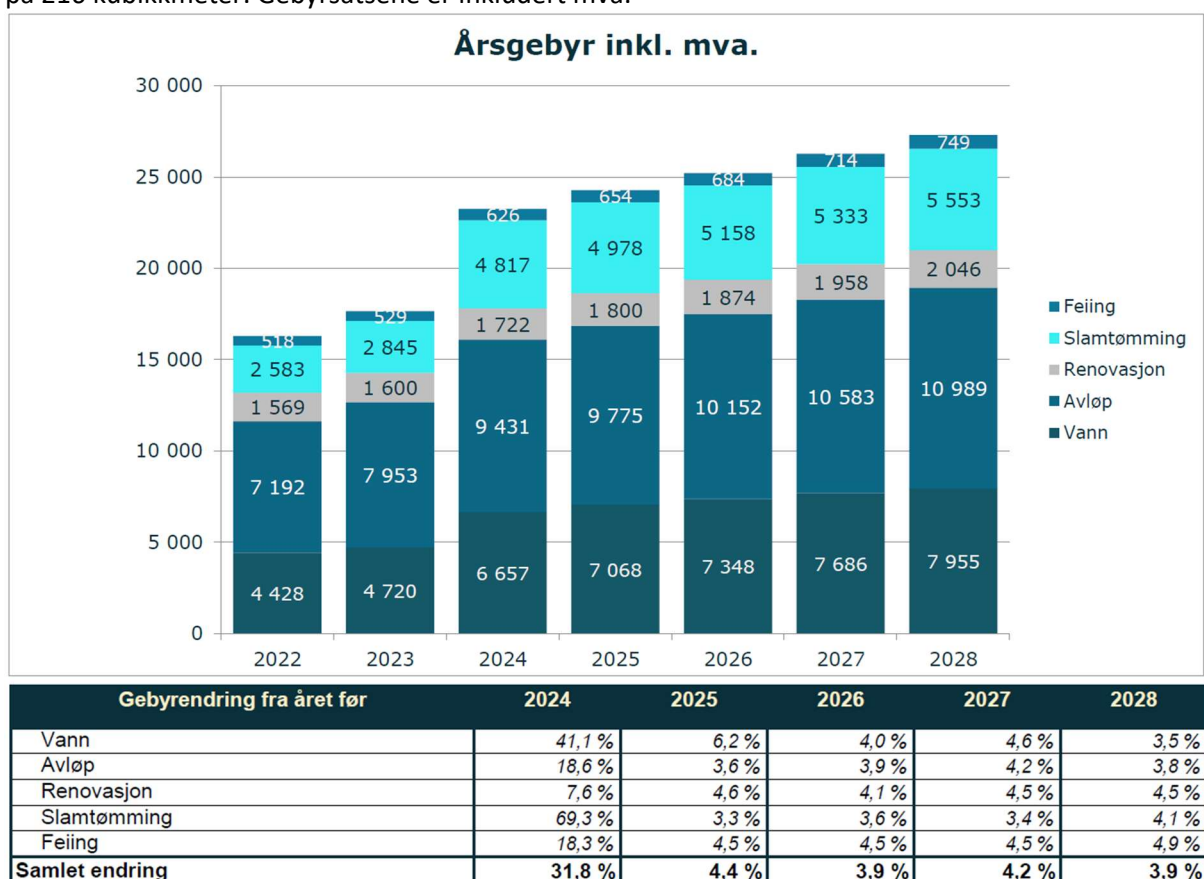

7.1.4 Samfunnsutvikling

Kommunale gebyrer - selvkost vann, avløp, renovasjon, slam og feiing

Nome kommune beregner kommunale gebyrer i tråd med forskrift om beregning av selvkost. Selvkost innebærer at ekstrakostnadene som kommunen påføres ved å produsere en bestemt tjeneste skal dekkes av gebyrene som brukerne av tjenestene betaler. Kommunen har ikke anledning til å tjene penger på tjenestene. En annen sentral begrensning i kommunens handlingsrom er at overskudd fra det enkelte år skal tilbakeføres til abonnentene eller brukerne i form av lavere gebyrer innen de neste fem årene. Dette betyr at hvis kommunen har bokført et overskudd som er eldre enn fire år, må dette brukes til å redusere gebyrene i det kommende budsjettåret. Eksempelvis må et overskudd som stammer fra 2019 i sin helhet være disponert innen 2024. Det er en rekke faktorer som påvirker selvkostresultatet og som ligger utenfor kommunens kontroll. De viktigste faktorene er budsjettårets forventede kalkylerente (5-årig SWAP-rente + 1/2 %-poeng), kapasitetsbegrensninger ved gjennomføring av planlagte prosjekter, samt usikre utgifter og inntekter. I sum fører dette til at det er utfordrende å treffe med budsjettet. Kalkylerenten er anslått å bli 4,69 prosent i 2024.

Fra 2023 til 2024 foreslås en samlet gebyrøkning på rundt 31,8 prosent, hvor slamtømming øker mest i prosent med 69,3. Renovasjon øker med 7,6 prosent. I perioden 2022 til 2027 øker samlet gebyr med kr 9 986, fra kr 16 288 i 2022 til kr 26 274 i 2027. Dette tilsvarer en gjennomsnittlig årlig gebyrøkning på 10,0 prosent. Gebyreksemplene for vann og avløp er basert på et årlig vannforbruk på 216 kubikkmeter. Gebyrsatsene er inkludert mva.

Det er først og fremst kapitalkostnader som gjør at kostnadene øker fra 2023 til 2024 på vann og avløp. Nome kommune har også brukt opp fondsavsetninger på vann og avløp noe som gjør at gebyrene ytterligere stiger fra 2023 til 2024. Det er gjort endring i selvkosten slik at fastgebyrer dekker kostnader til investeringer, renter og avdrag, mens kostnader til distribusjon og behandling av

vann og avløp dekkes inn av forbruksgebyret. Det gjør at forbruksgebyrer for 2024 øker, mens fastgebyret er noe redusert.

For renovasjon og slam ser vi en økning, der særlig slamtømming har en vekst på nesten 70 prosent. IATA melder at dette er grunnet utfordringer med at slam ikke lenger kan leveres til Stormo og at IATA må behandle alt innkommet slam eksternt. IATA har over tid vurdert ulike selskap for behandling. De har nå kommet frem til at alt slam blir behandlet og blir å betrakte som omsetningsvare. Det er fører til anskaffelse av nye slambiler, som har avvanning direkte på bilen. Det gir økning i leasingsutgifter. Kommunen leverer også slam fra våre avløpsrensaneanlegg og det gjør at kostnadene også øker for kommunen, som igjen betyr at våre abonnenter får økte gebyrer.

Kommunal gebyrer – Plan, bygg og oppmåling

Det er gjennomført ny selvkostberegning for plan, byggesak, oppmåling, eiendomsseksjonering og forurensningsmyndighet. Det er vedtatt i lokal forskrift at gebyrene skal avspeile kommunens faktiske kostnad med de ulike sakstypene. Gebyrene er beregnet i samsvar med selvkostprinsippet, noe som betyr at disse gebyrområdene skal settes til 100 prosent selvkost. For å oppnå dette må kommunen hente inn gebyrinntekter tilsvarende en økning på 136,5 prosent for bygge- og delesaker, 83,2 prosent for oppmåling og 478,1 prosent for private planforslag. Gebyrinntektene for kommunens myndighetsoppgaver svinger normalt en del, fordi de avhenger av hvor mange og hvilke typer saker kommunen får til behandling hvert år. Det er ikke mulig å forsvare en økning på gebyrsiden som tilsvarer 100 prosent selvkost, det vil gi kommunen gebyrsatser tilsvarende store bykommuner som Oslo kommune. Målet må likevel være å oppnå tilnærmet 100 prosent selvkost på området på sikt.

For private planforslag er det budsjettert med inntekter tilsvarende 7,8 prosent selvkostdekning. For bygge- og delesaker er det budsjettert med inntekter tilsvarende 47,6 prosent selvkostdekning. For oppmåling er det budsjettert med inntekter tilsvarende 50,2 prosent selvkostdekning.

7.2 Tiltakskatalog

Drifts- og investeringstiltak er beskrevet i vedlagte tiltakskatalog.